

**Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ:
«Η ΛΑΚΩΝΙΑ ΚΑΙ Η ΛΑΚΩΝΙΚΗ ΜΑΝΗ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ
ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ-ΙΣΤΟΡΙΑ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ
ΥΠΟΔΟΜΕΣ»**

**ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΤΕΡΖΟΠΟΥΛΟΥ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ:
ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΚΥΡΙΑΚΗ**

ΠΑΤΡΑ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ-ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	3
1.2 Η ΛΑΚΩΝΙΚΗ ΜΑΝΗ.....	9
1.2.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ-ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΗ.....	11
1.2.2 ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΩΝΥΜΙΟΥ ΜΑΝΗ.....	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΚΩΜΟΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ.....	15
2.1.1 ΣΠΑΡΤΗ.....	15
2.1.2 ΓΥΘΕΙΟ.....	26
2.1.3 ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ.....	31
2.1.4 ΝΕΑΠΟΛΗ.....	39
2.1.5 ΑΡΕΟΠΟΛΗ.....	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ.....	46
3.1.1 ΟΙΤΥΛΟ.....	46
3.1.2 ΛΙΜΕΝΙ.....	50
3.1.3 ΚΟΤΡΩΝΑΣ.....	51
3.1.4 ΓΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ.....	54
3.1.5 ΕΛΛΑΦΟΝΗΣΟΣ.....	57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΙ ΤΟΠΟΙ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ.....	62
4.1.1 ΜΥΣΤΡΑΣ.....	62
4.1.2 ΣΠΗΛΛΑΙΟ ΔΥΡΟΥ.....	66
4.1.3 ΒΑΘΕΙΑ.....	70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΛΑΚΩΝΙΑ.....	73
5.1.1 ΟΡΕΙΝΗ ΠΟΔΗΛΑΣΙΑ.....	73
5.1.2 ΑΝΑΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΤΟΥ ΤΑΪΓΕΤΟΥ-ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ.....	74
5.1.3 ΑΝΑΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΤΟΥ ΠΑΡΝΩΝΑ.....	76
5.1.4 ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΛΑΓΚΑΔΑΣ ΤΑΪΓΕΤΟΥ.....	77
5.1.5 ΙΣΤΙΟΠΛΟΪΑ.....	78
5.1.6 ΟΔΗΓΗΣΗ 4x4.....	78

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ.....	79
6.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ.....	81

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΛΑΚΩΝΙΑΣ- ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ-ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	84
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	89
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	95

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ – ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Παράξενα γοητευτική η γη της Λακωνίας, γεμάτη αντιθέσεις που την κάνουν ακόμα πιο θελκτική στους επισκέπτες της, ξεχωριστή και τις τέσσερις εποχές του χρόνου... Εκεί θα συναντήσετε παραλίες και τοπία σπάνιας ομορφιάς, ενώ μια επίσκεψη στις καστροπολιτείες της, τις ακροπόλεις και τα μοναστήρια της θα σας αποκαλύψει το πλούσιο ιστορικό παρελθόν της.

Η εξαιρετικά ενδιαφέρουσα γνωριμία της Λακωνίας συγκροτείται από την καστροπολιτεία του Μυστρά, το βράχο της Μονεμβασιάς, τα φράγκικα φρούρια, τα πυργόσπιτα της Μάνης και τους βυζαντινούς ναούς σπαρμένους σε όλη την περιοχή. Μοναδικές φυσικές ομορφιές, όπως τα σπήλαια Δυρού, το τοπίο στο ακρωτήριο Ταίναρο, ο Ταΰγετος έλκουν κάθε χρόνο και μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών.

Στην ίδια θέση που ήταν η αρχαία Σπάρτη βρίσκεται σήμερα η σύγχρονη πόλη - πρωτεύουσα του νομού. Πρόκειται για μία από τις ωραιότερες πόλεις της Ελλάδας με έντονη νυχτερινή ζωή, πολλά νεανικά στέκια, καλή ρυμοτομία, δεντροφυτεμένες λεωφόρους, πάρκα και δημόσια κτίρια εξαιρετου κάλλους.

Αξίζει τον κόπο να επισκεφθείτε στην **Σπάρτη** τον Μητροπολιτικό ναό της Ευαγγελίστριας και του Οσίου Νίκωνος, το άγαλμα του νομοθέτη των Σπαρτιατών, Λυκούργου, το άγαλμα του Λεωνίδα, τη δημοτική αγορά, την Κουμαντάρειο Πινακοθήκη, την αρχαία Σπάρτη, το Ιερό της Ορθίας Αρτέμιδος καθώς και του Αμυκλαίου Απόλλωνος, το Μενελάιον, τις βυζαντινές εκκλησίες του Αγίου Ιωάννη, του Αγίου Νικολάου και του Προφήτη Ηλία, την εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου και τις μονές Κουμπάρη και Καταφυγιώτισσας.

Ακόμη να επισκεφθείτε το χωριό **Αναβρυτή** με τρεχούμενα νερά και μαγευτική θέα στην κοιλάδα του Ευρώτα καθώς επίσης το δυσπόστατο ναό των Αγίου Νικολάου και Δημητρίου και τη μονή της Φανερωμένης. Κοντά τους βρίσκεται το φαράγγι της Σκοτιάς ξεχωριστής ομορφιάς καταπράσινο τοπίο, τρεχούμενα νερά που οδηγεί στον Μυστρά. Πανέμορφο είναι και το γραφικό χωριό Χρυσάφα, όπως και τα ορεινά χωριά Καστρί και Καστόριο. Σαν αετοφωλιά είναι το χωριό Γεωργίτση με πλατάνια, Καρυδιές, Καστανιές και βρύσες με τρεχούμενα νερά και το φημισμένο υπεραιώνιο πλατάνι στην πλατεία του Αγίου Αθανασίου. Ιστορικά χωριά είναι τα χωριά Πελλάνα και Λογκανίκος. Θα σας μαγέψει η διαδρομή Σπάρτη - Καλαμάτα δια μέσου του Ταΰγετου. Στην ίδια διαδρομή, στα όρια με το νομό Μεσσηνίας αξίζει να επισκεφθείτε το ορειβατικό πάρκο Λαγκαδάς. Το Νοέμβριο κάθε χρόνο στην Σπάρτη γίνεται η γιορτή του Πορτοκαλιού και κάθε χρόνο γίνεται το Σπάρταθλον, με συμμετοχή αθλητών από πολλές χώρες του κόσμου σε ανάμνηση της διαδρομής που έκανε ο αθηναίος κήρυκας και πρώτος μαραθωνοδρόμος, Φειδιππίδης.

Πάνω σε βραχώδες πλάτωμα είναι χτισμένη η **Αρεόπολη** με επιβλητικά πυργόσπιτα και συγκροτήματα. Με αφετηρία την Αρεόπολη μπορείτε να περιηγηθείτε στη Λακωνική Μάνη και να θαυμάσετε το γκρίζο των βράχων της περιοχής. Στην Αρεόπολη αξίζει τον κόπο να επισκεφθείτε τις εκκλησίες των Ταξιαρχών, του Αγίου Ιωάννη, της Παναγίας Γεωργιανίκης, των Αγίων Πάντων, του Αγίου Πολυκάρπου, της Παναγίας της Τσιπιώτισσας. Παραδοσιακό ξενοδοχείο του ΕΟΤ λειτουργεί στον πύργο Καπετανάκου ενώ αξίζει τον κόπο να επισκεφθείτε και τους πύργους Μπαρελάκου και Πικουλάκη καθώς και το σπίτι των Μαυρομιχαλαίων καθώς και τον ανδριάντα του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη.

Ιστορικό επίγειο της Αρεόπολης είναι το Λιμένι, από τα ωραιότερα και γραφικότερα μανιάτικα παραλιακά χωριά. Επίσης, αξίζει τον κόπο να δείτε το Απήδημα στο οποίο μέσα σε σπηλαιώδη κοιλάματα στην παραλιακή αυτή θέση βρέθηκαν λίθινα και οστέινα εργαλεία, ίχνη φωτιάς, πολυάριθμα κατάλοιπα οστών ζώων καθώς και σοβαρά στοιχεία σχετικά με την αντιμετώπιση των νεκρών και τα ταφικά έθιμα των παλαιολιθικών ανθρώπων. Επίσης οι έρευνες οδήγησαν στην ανακάλυψη δύο απολιθωμένων κρανίων που ανήκουν σε ανθρωπολογικό τύπο προγενέστερο του σύγχρονου ανθρώπου.

Ο **Αρχάγγελος** είναι παραθαλάσσιο γραφικό ψαροχώρι με όμορφες αμμουδιές και καταγάλανα νερά. Μπορείτε να κολυμπήσετε στα λιμανάκια του όρμου Αρχαγγέλου ή στις παραλίες Πιλάς, Χαρακιά και Μαραθιά Ελίκας.

Παραδοσιακός θησαυρός της παλιάς μανιάτικης πολιτείας της **Βάθειας** είναι οι αντιπροσωπευτικοί πύργοι που πολλοί έχουν αναστηλωθεί και διαμορφωθεί σε ξενώνες από ομάδα αρχιτεκτόνων του ΕΟΤ. Όμορφα και κοντά στη θάλασσα χωριά είναι το Μαρμάρι, το Πόρτο Κάγιο, το χωριό Λάγια, ενώ αξίζει τον κόπο να επισκεφθείτε το ακρωτήρι Τέναρο που είναι και το νοτιότερο άκρο της Πελοποννήσου. Ο Βλαχιώτης είναι μεσόγειο χωριό στο οποίο λειτουργεί και κάμπινγκ. Μπορείτε να κολυμπήσετε στην Κυανή Ακτή, στην παραλία Αστέρι και στην παραλία της Κοκκινιάς.

Στα **Βρέσθена** μπορείτε να επισκεφθείτε το μοναστήρι της κοίμησης της Θεοτόκου της Βρεσθενιώτισσας καθώς και το χωριό Καρυές. Ο Γέρακας περιβάλλεται από τραχύ και επιβλητικό τοπίο. Το λιμάνι του βρίσκεται στο εσωτερικό ενός θαυμάσιου φυσικού φιόρδ. Το Γεράκι είναι χτισμένο στους πρόποδες του Πάρωνα με πλούσιο ιστορικό περιβάλλον και μακρά παράδοση στην υφαντική.

Το μοναδικό πράσινο του γραφικού μανιάτικου οικισμού του **Γερολιμένα** είναι οι φραγκοσυκιές και οι ελιές. Στο Γερολιμένα θα γνωρίσετε το χωριό Κοίτα με παλιά σπίτια, πολεμόπυργους και βυζαντινές εκκλησίες. Το όρμο του Μεζάπου και το νησάκι Καραβόπετρα.

Εμπορικό λιμάνι με πολλά νεοκλασικά κτίρια είναι το **Γόθειο** με αξιόλογες εκκλησίες και μονές, το Μαυροβούνι, θέρετρο με σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες που προσφέρεται για διακοπές και οικισμούς με ερειπωμένα σπίτια και πύργους: Η ομηρική πόλη Λας, ο Αγέρανος, το Σκουτάρι. Μπορείτε να κολυμπήσετε στις παραλίες, Σερινίτσα και Μαυροβούνι, στο Βαλτάκι, στο Βαθύ Αγερανού και στην παραλία Σκουταρίου. Έκθεση με υφαντά και εκκλησιαστικά είδη λειτουργεί στη μονή Παναγίας Ελεούσας Ζερμπίτσας στο μεσόγειο χωριό Δάφνι. Το χωριό μεταξύ των υπολοίπων τοπικών εκδηλώσεων - πανηγυριών φημίζεται και για την αναπαράσταση του βλάχικου γάμου την Καθαρή Δευτέρα.

Μαγευτικές αμμουδιές, φρέσκο και άφθονο ψάρι και μεγάλη τουριστική ανάπτυξη είναι τα χαρακτηριστικά της **Ελαφονήσου**. Αξίζει τον κόπο να επισκεφθείτε

την εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα χτισμένη πάνω σε ένα βράχο καθώς και τα νησάκια της Παναγιάς που από εκεί το ηλιοβασίλεμα θα σας μαγέψει. Το Σαρακήνικο έχει εξωτικές παραλίες και πρόκειται για χερσόνησο αγκαλιασμένη από αμμόλοφους με πεντακάθαρα γαλαζοπράσινα νερά.

Στο Κοντογώνι, η παραλία της Παναγιάς, οι παραλίες Λεύκι, Σίμος, Πούντα και Βιγκλάφια, μπορείτε να κολυμπήσετε σε πεντακάθαρα νερά.

Η πέτρινη γη έδωσε το όνομα στο παραλιακό χωριό του Κότρωνα. Μπαλκόνι της περιοχής με πυργόσπιτα και φραγκοσυκιές είναι τα χωριά Λουκάδικα. Μπορείτε να κολυμπήσετε στα λιμανάκια του χωριού, στις παραλίες Σολοτέρι και Κοκκάλα καθώς και στο λιμανάκι του Αγίου Κυπριανού.

Σε καταπράσινη τοποθεσία με πλατάνια και τρεχούμενο νερό βρίσκεται ο οικισμός Κουμάνοι κοντά στο χωριό Κροκεές που φημίζεται για τα κεραμοσκεπέστα σπίτια.

Πανοραμική θέα, απόκρημνοι βράχοι, σπήλαια, δάση, τρεχούμενα νερά και καταγάλανη θάλασσα είναι τα χαρακτηριστικά του γραφικού παραλιακού χωριού, Κυπαρίσσι. Από εκεί μέσα από τοπίο μοναδικής φυσικής ομορφιάς μπορείτε να επισκεφθείτε το ορεινό χωριό Χάρακας.

Οι **Μολάοι** είναι αγροτική κωμόπολη με επίγειο την Ελιά που είναι γραφικό ψαροχώρι με εξοχικές κατοικίες και πολύ όμορφες παραλίες ολόγυρα. Στους Μολάους αξίζει τον κόπο να επισκεφθείτε τα ψηφιδωτά δάπεδα κοντά στη θέση Χαλάσματα, τη δεντροστοιχία ευκαλύπτων μήκους 7 χλμ. από τους Μολάους προς της Συκιά καθώς και το χωριό Συκιά. Μπορείτε να κολυμπήσετε μεταξύ άλλων στις παραλίες της ελιάς, στο Μακρύ Γιαλό, στο Τηγάνι και στα Γερμανικά.

Στην περιοχή δεσπόζει η **Μονεμβασία**, η ιστορική πόλη, ο βράχος της Μονεμβασιάς με την καστροπολιτεία. Μόλις ένα χιλιόμετρο από την καστροπολιτεία βρίσκεται η Γέφυρα (Νέα Μονεμβασιά) που αποτελεί σύγχρονο τουριστικό κέντρο. Μπορείτε να κολυμπήσετε στις παραλίες της Γέφυρας, στο Πορί, στον Ξιφιά, στην Καστέλλα και στον Αγιο Φωκά ενώ οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στην Μονεμβασιά είναι πλούσιες.

Ερειπωμένη πια, χτισμένη σε πλαγιά του Ταύγετου είναι η καστροπολιτεία του Μυστρά, ένα από τα μεγαλύτερα και σημαντικότερα οικιστικά σύνορα της χώρας μας, μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς. Σε μικρή απόσταση από την καστροπολιτεία βρίσκεται ο Νέος Μυστράς που περιλαμβάνει τέσσερις οικισμούς: Σλαβική, Πικουλιάνικα, Ταυγέτη και Βλαχοχώρι. Αξίζει τον κόπο να επισκεφθείτε τη βυζαντινή πολιτεία, την εκκλησία του Αγίου Ιωάννη των Βουβάλων, την Κρήνη, τις μονές της Ζωοδόχου Πηγής και της Παναγίας Ζαγούνας καθώς και το Καιάδα που αποτελεί φυσική είσοδο στη χαράδρα της Λαγκάδας και έχει πολλά σπήλαια και βάραθρα, από όπου λέγεται ότι έριχναν οι Σπαρτιάτες τα μη αρτιμελή παιδιά τους.

Παραλιακή κωμόπολη είναι η **Νεάπολη**. Η ευρύτερη περιοχή είναι γνωστή από παλιά με την ονομασία Βάτικα. Στο νότιο άκρο της βρίσκεται το πασίγνωστο ακρωτήριο Μαλέας (Κάβο Μαλιάς). Στη Νεάπολη αξίζει τον κόπο να επισκεφθείτε το άγαλμα του Ναύτη, το Μεσαιωνικό κάστρο στην περιοχή Αγία Παρασκευή, τον οικισμό Παραδείσι και με πλατάνια, καρυδιές, τρεχούμενα νερά και υδρόμυλους, τα ερείπια από κτίρια και ναούς των αρχαίων Βοιών, τα γερμανικά μεταλλεία σιδήρου στον Κουλεντανιού Πύργου, την εκκλησία Αγίων Αναργύρων, τα μοναστήρια της Αγίας Ειρήνης και του Αγίου Γεωργίου στον Καβομαλιά, ο γραφικός οικισμός του Προφήτη Ηλία, τα γραφικά χωριά Άγιος Νικόλαος, Βελανίδια, Φαρακλό, Κάμπος, Λάχη, Μεσοχώρι, Καστανιά, Άγιοι Απόστολοι, Ελίκα, Παντάνασσα και Άγιος Γεώργιος. Αξίζει τον κόπο να επισκεφθείτε το απολιθωμένο δάσος από φοίνικες, στον Άγιο Νικόλαο, το σπήλαιο του Αγίου Ανδρέα στην Καστανιά, την πεντάτρουλη βυζαντινή εκκλησία της Παντάνασσας Μονεμβασιάς καθώς και τη στρογγυλή λίμνη στον Άγιο Γεώργιο (Βιγκλάφια), που αποτελεί σημαντικό βιότοπο. Μπορείτε να κολυμπήσετε παντού στην οργανωμένη παραλία, στα όρια του οικισμού καθώς και στα γραφικά λιμανάκια της περιοχής και στις παραλίες Νεραντζιώνας, Κάμπος και Βιγκλάφια.

Το **Οίτυλο** είναι χτισμένο σε απόκρημνο ύψωμα. Το επίνειο του οικισμού πλάι στο Λιμένι έχει φροντισμένα σπίτια και απλωτή αμμουδιά. Αξίζει τον κόπο να

επισκεφθείτε το μοναστήρι των Δεκουλών, τα ερείπια του κάστρου της Κελέφας, το χωριό Κρυονέρι με θέα στο Λιμένι και τη γύρω περιοχή, ενώ η διαδρομή Οίτυλο - Καλαμάτα μέσα από τα γραφικά χωριά της δυτικής ή μεσσηνιακής Μάνης θα σας εντυπωσιάσει.

Ερείπια του αρχαίου Ασωπού βρίσκονται ακόμα βυθισμένα στη θαλάσσια περιοχή νότια του οικισμού Πλύτρα.

Με πύργους, αξιόλογες βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες το καθαρά μανιάτικο βουνό του πύργου Διρού φημίζεται για τα περίφημα σπήλαια Αλεπότρυπα και Βλυχάδα. Το τειχισμένο συγκρότημα του οπλαρχηγού Σκλαβουνάκου στον Πετρόλακκο, τις παλιές εκκλησίες της Αγίας Μαρίνας και των Ταξιαρχών και τα χωριά της Πεντάδας, με πολυάριθμους πύργους και πυργόσπιτα. Θα δείτε κατά σειρά το Δρύαλο, την Παλαιόχωρα, τη Βάμβακα, το Μπρίκι, τη Μίνα, τον Πολεμίτα και την Καρύνια.

Στη **Σκάλα** αξίζει τον κόπο να επισκεφθείτε τις εκκλησίες του Σωτήρα, της Αγίας Τριάδας και της Αγίας Παρασκευής, πολιούχου, τον Κάμπο, τα ερείπια αρχαίας πόλης, το χωριό Στεφανιά και το Παλαιομονάστηρο.

Αν επισκεφθείτε το νομό Λακωνίας μη ξεχάσετε να γευθείτε σύγκλινα, ραφιόλια, σακουσάδες, χυλοπίτες, τραχανά, να αγοράσετε υφαντά, να δοκιμάσετε εσπεριδοειδή, μέλι, μανιάτικες δίπλες και να γνωρίσετε από κοντά τα λούπινα.

-Πώς να ταξιδέψετε στη Λακωνία

Με λεωφορείο του ΚΤΕΛ από την Αθήνα εκτελούνται συχνά δρομολόγια για τη Σπάρτη σε 3 ώρες και 30 λεπτά, για το Γύθειο σε 4 ώρες, καθώς και για Αρεόπολη, Νεάπολη, Γερολιμένα και Μονεμβασιά. Με δελφίνι από τη Μαρίνα Ζέας για Μονεμβασιά, Γέρακα, Νεάπολη και Κυπαρίσσι πραγματοποιούνται δρομολόγια όλο το χρόνο.

Εσωτερική συγκοινωνία

Η Σπάρτη είναι το κέντρο του οδικού δικτύου του νομού. Από εδώ ξεκινούν λεωφορεία του ΚΤΕΛ για τα περισσότερα χωριά και πόλεις του νομού. Αναλυτικά, από τη Σπάρτη πραγματοποιούνται δρομολόγια για Γύθειο, Οίτυλο, Αρεόπολη, Κροκεές, Σκάλα, Βλαχιώτη, Γλυκόβρυση, Απιδιά, Μολάους, Βασαρά, Βρεσθένη, Κονιδίτσα, Μυστρά, Γεωργίτσι και Λογκανίκο. Αναπτυγμένη είναι και η επικοινωνία μέσω θάλασσας, διότι ορισμένες περιοχές είναι δυσπρόσιτες οδικώς.

Σύνδεση με γύρω περιοχές

Με λεωφορεία του ΚΤΕΛ η Σπάρτη έχει καθημερινή σύνδεση με Τρίπολη, Κόρινθο, Θεσσαλονίκη, Καλαμάτα και Αθήνα. Με ferry-boat το Γύθειο συνδέεται όλο το έτος με Νεάπολη, Κύθηρα, Αντικύθηρα και Καστέλλι Κισσάμου Κρήτης. Με ferry-boat από Νεάπολη υπάρχει σύνδεση όλο το έτος με Γύθειο, Κύθηρα καθώς και Ελαφόνησο.

Τέλος, η Λακωνία συνδέεται με δελφίνι από τον Γέρακα με Ζέα, Κύθηρα, Μονεμβασιά, Κυπαρίσσι, Λεωνίδιο, Τυρό, Πόρτο Χέλι, Σπέτσες και Ύδρα. Από τη Μονεμβασιά με Ζέα, Κύθηρα, Γέρακα, Κυπαρίσσι, Λεωνίδιο, Τυρό, Πόρτο Χέλι, Σπέτσες και Ύδρα. Από το Κυπαρίσσι με Ζέα, Κύθηρα, Μονεμβασιά, Γέρακα, Λεωνίδιο, Τυρό, Πόρτο Χέλι, Σπέτσες και Ύδρα. Από τη Νεάπολη με Ζέα, Κύθηρα, Μονεμβασιά, Κυπαρίσσι και Λεωνίδιο.

1.2 Η ΛΑΚΩΝΙΚΗ ΜΑΝΗ

Άνυδρη, σκληρή, πετρώδης, ανεμοδαρμένη, ιδιαίτερη, είναι μερικοί από τους χιλιάδες επιθετικούς χαρακτηρισμούς που συνοδεύουν αυτό τον ξεχωριστό τόπο που κάθε γωνιά του είναι και μια ξεχωριστή εμπειρία, την Μάνη. Παρόλο που οι πιο "δύσκολες και άγριες" εποχές είναι πια παρελθόν και η ανάπτυξη έχει «χτυπήσει» για τα καλά την πόρτα της Μάνης, εντούτοις ολόκληρη αυτή η περιοχή μοιάζει με ένα θεματικό πάρκο, με ένα ταξίδι στο χρόνο και στην Ιστορία, μια διαδρομή σε ένα μοναδικό απείραχτο κομμάτι Ελλάδας.

Η Μάνη βρίσκεται νοτίως του Άνω Ταυγέτου και μεταξύ της Βέργας και του Ερζερού. Συμπεριλαμβάνει όλη την περιοχή μέχρι το Ακρωτήριο Ταίναρο και το γνωστό Κάβο Ματαπά. Μετά την Σπάρτη, φτάνετε στο Γύθειο και κατόπιν κατευθύνεστε στην **Αρεόπολη**, μια ανεπτυγμένη επαρχιακή πόλη με παραδοσιακό χρώμα, καλντερίμια, εκκλησιές και φυσικά πύργους. Κοιτίδα του γένους των Μαυρομιχαλαίων και άλλων ιστορικών οικογενειών, η Αρεόπολη είναι το ιστορικό σημείο εκκίνησης της Επανάστασης, στις 17 Μαρτίου του 1821. Πολύ κοντά στην Αρεόπολη, ο μικρός κόλπος με το **Λιμένι**, βραχώδες αλλά, και τόσο γραφικό, είναι πλέον ένα ορόσημο για την Μάνη. Λίγο πιο βόρεια το **Οίτυλο** είναι άλλο ένα χωριό με ιστορία που χάνεται κυριολεκτικά στα βάθη των αιώνων, από την εποχή της ένδοξης Σπάρτης έως το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία. Ο γραφικός οικισμός του **Γερολιμένα** μπορεί εκτός από την Αρεόπολη να είναι άλλο ένα σημείο εκκίνησης για ολόκληρη τη χερσόνησο που περιλαμβάνει φυσικά μια στάση στο **Ακρωτήριο Τηγάρι** με το σεληνιακό τοπίο και φυσικά το **Ακρωτήριο Ταίναρο**. Ο αρχαίος ναός του Ποσειδώνα και ο ερειπωμένος ναός των Ασωμάτων και φυσικά το άνοιγμα από το οποίο "κατέβαιναν οι ψυχές στον Άδη, γνωστό ως **Πόρτο Στέρνες**" είναι σημεία που θα σταθεί ο επισκέπτης. Ολόκληρη όμως η διαδρομή, έως το Φάρο στον οποίο καταλήγει σηματοδοτώντας το νοτιότερο σημείο της ηπειρωτικής Ευρώπης, σε συνεπαίρνει με τις εναλλαγές της και την άγρια ομορφιά της.

Η Βάθεια

Μάνη είναι και η **Βάθεια** με τους εκπληκτικούς πύργους, ένας πυκνοχτισμένος οικισμός σκαρφαλωμένος σε ένα ύψωμα που δεσπόζει πάνω από τη θάλασσα δημιουργώντας μια εικόνα σήμα - κατατεθέν της Μάνης, το Παγκοσμίου φήμης **Σπήλαιο του Λυρού**, ένα σπήλαιο που σου κόβει την ανάσα με την ομορφιά του αλλά, και το **Πόρτο Κάγιο**, κόλπος που φιλοξενούσε πειρατές. Η Μάνη είναι όλα μαζί και καθένα ξεχωριστά. Μακριά από κάθε έννοια "τουριστικά ωραίου" ο τόπος αυτός σε συγκλονίζει με την αφαιρετικότητα, τη λιτότητά του και τον αυθεντικό του χαρακτήρα. Δεν είναι μια απλή πολιτιστική διαδρομή που ενώνει μνημεία και σημεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Είναι μια ολοκληρωμένη πολιτιστική εμπειρία.

1.2.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ-ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΗ

Όρια

Με το όνομα Μάνη χαρακτηρίζεται η περιοχή που σχηματίζεται από τη μακρά οροσειρά του Ταυγέτου, η οποία (οροσειρά) αρχίζει από την άκρη της πεδιάδας της Μεγαλοπόλεως εκτείνεται κατ' ευθείαν προς Νότο απολήγει στο Ακρωτήριο Ταίναρο και ορίζεται:

Ανατολικά : Από τη θάλασσα του Λακωνικού Κόλπου.

Νότια: Από τη Θάλασσα των Κυθήρων και το Κρητικό Πέλαγος.

Δυτικά: Από τη Θάλασσα του Μεσσηνιακού Κόλπου.

ΒΑ και Βόρεια: Από το ίχνος που αρχίζει από την παραλία του Γυθείου (7 περίπου χλμ. βόρεια του Γυθείου, μεταξύ Σελίνιτσα και Βαλτακίου (βορείως της Μονής του Αγίου Κωνσταντίνου) και συνεχίζει μέχρι το ύψωμα Κορακοβούνι (υψόμετρο 236) (βορείως του χωριού Μαλλιάρη Συκιά) τέμνοντας στη συνέχεια την οδό Γυθείου –Σπάρτης (2,5 χλμ. βόρεια των Αιγίων). Από εκεί κατευθύνεται ΝΔ και περνώντας Νότια του χωριού Αρχοντικό και από τα υψώματα Βαχού (υψόμετρο 596) και Διάσελο (υψόμετρο 987), στρέφεται ΒΔ, περνά από το Πέρα Κάμπος, υψόμετρο 930 μέχρι τη Ξυλοντάρα (αφήνοντας εκτός Μάνης τα Βαρδουνοχώρια). Στη συνέχεια στρέφεται Β-ΒΔ, περνώντας Ανατολικά της Παναγιάς της Γιάτρισσας και του Δάσους της Βασιλικής και από της κορυφογραμμής: υψ.1135, υψ.1430, υψ. 1590, 2019, 2096, φθάνει μέχρι τον Προφήτη Ηλία (υψ. 2404μ). Από τον Προφήτη Ηλία και μετά περίπου 15 χλμ. Β-ΒΔ κατεύθυνσης στρέφεται Δυτικά για να καταλήξει στο Μεσσηνιακό Κόλπο βόρεια του Αλμυρού και της θέσης Βέργας (όπου έλαβε χώρα η ομώνυμη Μάχη) απολήγοντας στο εκκλησάκι Αγ. Σιών, αν και το φυσικό σύνορο στην τοποθεσία αυτή είναι μάλλον ασαφές.

Έκταση

Ο Ταΰγετος «το αρσενικό βουνό» του Μυριβήλη αποτελεί κατά κυριολεξία την σπονδυλική στήλη της Μάνης με ψηλότερη κορυφή τον «Αϊ-Λιά» Προφήτη Ηλία (2404μ.). Έχει μήκος 100 περίπου χλμ. και αποτελείται από τον άνω και κάτω Ταΰγετο. Ο άνω Ταΰγετος έχει εκτός από τον Αϊ-Λιά και άλλες κορυφές, όπως: Μαυροβούνα, Χαλασμένο Βουνό, Άγιος Σωτήρας και ο Άγιος Νίκων μεταξύ Καστάνιας και Οιτύλου. Κοντά στο Οίτυλο ο Ταΰγετος διασπάται στο λεγόμενο Διάσελο το οποίο αποτελεί πόρον (πέρασμα) συγκοινωνίας μεταξύ της Δυτικής Μάνης και του Γυθείου μέσω των στενών του Πασσαβά. Εκείθεν του Διάσελου ακολουθεί βουνοσειρά του Κάτω Ταΰγετου, ο οποίος συνεχίζεται προς Νότο με τα βουνά του Σαγγιά, της Πεντάδας, του βουνού της Μίνας και των βουνών της Αγίας Πελαγίας και Εμπρός στη Μέσα Μάνη κοντά στο Γερολιμένα. Πλησίον του Πόρτο - Κάγιο γίνεται νέα διάσπαση όπου υπάρχει ο στενός λαιμός του Πάλιρου ο οποίος χωρίζει τη Μέσα Μάνη από την περιοχή του Ταινάρου η οποία ονομάζεται από τους ντόπιους Κρητήρι και όπου τα βουνά έχουν μορφή λόφων

ύψους μόλις 300 μέτρων. Η όλη Μάνη έχει μέγιστο μήκος 75 περίπου χιλιόμετρα, μέγιστο πλάτος 28 περίπου χιλιόμετρα και συνολική έκταση 1800 τετρ. χιλ.

1.2.2 ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΩΝΥΜΙΟΥ ΜΑΝΗ

Έχουν διατυπωθεί πολλές απόψεις σχετικά με την προέλευση, τη χρήση για πρώτη φορά και την ετυμολογία της λέξεως Μάνη. Οι απόψεις αυτές είναι:

1. Ο περίφημος Βελισσάριος (Στρατηγός του Αυτοκράτορα Ιουστινιανού) το 534 μ.Χ. επισκέφθηκε την Καινήπολη και άλλες πόλεις τις Λακωνικής. Εκτιμάται ότι από της εποχής εκείνης άρχισε η φροντίδα για την οχύρωση ολόκληρης της αυτοκρατορίας με την ίδρυση κάστρων και επισκευής των ήδη υπαρχόντων. Μέσα στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας κτίστηκε και το Κάστρο στο Τηγάνι του Μεζάπου, του οποίου τα ερείπια σώζονται μέχρι σήμερα. Η τοποθεσία αυτή, αν παρατηρηθεί είτε από τον δρόμο Αρεόπολη - Γερολιμένα είτε από την θάλασσα, έχει μέγιστη ομοιότητα με τεταμένο βραχίονα μαζί με την παλάμη. Είναι πολύ πιθανόν στο Τηγάνι να υπήρχε από την Ρωμαϊκή εποχή κάποιο είδος Κάστρου το οποίο να είχε λάβει το όνομα Μάνη ή και Μαΐνη (κατά το MANUS=χέρι, το οποίο αργότερο προφερόταν MAÏNUS). Αν αυτό το ενδεχόμενο είναι αληθές τότε η ονομασία Μάνη προέκυψε από το σχήμα της χερσονήσου του Τηγανίου, όπου το αρχικό κάστρο και όχι όπως πιστεύεται από τη γεωγραφική διαμόρφωση ολόκληρης της Μάνης και έτσι δικαιολογείται και το τοπωνύμιο Μαΐνη το οποίο αναφέρεται για πρώτη φορά στα 876 στο Τακτικό του Λέοντος του Σοφού και επαναλαμβάνεται αργότερα στα κείμενα του Κωνσταντίνου Πορφυρογέννητου.

Την άποψη αυτή ενισχύει ακόμα περισσότερο και επιβεβαιώνει ο γεωγραφικός όρος «Brazzo di Maina» (Βραχίονας - Μπράτσο της Μάνης) που καθιερώθηκε αργότερα από τους Βενετούς για ολόκληρη τη χερσόνησο της Μάνης και ο οποίος αρχικά θα αναφερόταν μόνο για τη χερσόνησο του Τηγανίου.

2. Όταν οι ναυτικοί παρέπλεαν την θαλάσσια περιοχή του Ταινάρου, λόγω των ισχυρών ανέμων που συνήθως έπνεαν στην περιοχή, ήταν αναγκασμένοι να συμπύσσουν τα πανιά (να εκτελούν τη ναυτική εντολή *maina* =μάϊνα(μάζεμα) των πανιών).

3. Σχετίζεται το όνομα Μάνη με τη λέξη μανία (εκδίκηση - γδικιωμό), που φυλάγουν οι κάτοικοι της περιοχής ή από την πολεμική μανίαν που καταλαμβάνονταν οι κάτοικοι της Ταινάριας περιοχής. Όπως σημειώνει ο Δωρόθεος Μονεμβασίας «...διότι φυλάγουν την μανία και την κακία εις την κάρδιον και δεν την μεταβάλουν ποτέ εις αγάπην, δια τούτο ωνομάσθη ο τόπος εκείνος Μάνη.»

4. Από τη λατινική λέξη manes (= σκιές θανόντων). Οι αρχαίοι πίστευαν ότι η ψυχή του σκοτωμένου βασανίζει το φονιά και για να την καταπραΰνει θα πρέπει (ο φονιάς) να πάει σε ψυχοπομπείο, να την ανακαλέσει και να την εκλιπαρήσει να σταματήσει να τον βασανίζει. Ο ναός του Ποσειδώνος στο Ταίναρο (στα ερείπιά του έχει κτισθεί ο ναός των Ασωμάτων) ενδέχεται να ήταν ένα τέτοιο ψυχοπομπείο. Η συσχέτιση των ψυχών (manes) με το ψυχοπομπείο του Ταϊνάρου δημιούργησε την άποψη ότι η περιοχή ονομάσθηκε Μάνη με αιτία αυτή τη συσχέτιση.

5. Από τον πατέρα του Κρόνου και παππού του Δία «Μάνης το δεύτερο όνομα του Θεού Ουρανού» [Θεογονία του Απολλόδωρου].

6. Μία άλλη, η πλέον απίθανη εκδοχή είναι ότι τι όνομα Μάνη προήλθε από εκ των Μαρδαϊτών, λαού Μικρασιατικού εγκατασταθέντος δήθεν στην Ταινάρια περιοχή.

7. Το 1928 ο Π. Φουρικής επεχείρησε να αποδείξει ότι πρόκειται για την αλβανική λέξη «μάνι» που σημαίνει μουριά. Η εκδοχή όμως αυτή είναι ιστορικάς απaráδεκτη, όπως αποδεικνύει ο Α.Γ. Κουτσιλέρης.

8. Ο Α.Γ. Κουτσιλέρης (σελ.124) θεωρεί ως πειστική ερμηνεία του ονόματος Μάνη, αυτή που έδωσε ο καθηγητής Ε. Πεζόπουλος και εδέχθη ο γλωσσολόγος Γεωργακάς. Κατ' αυτόν το τοπωνύμιο Μάνη είναι το θηλυκό του επιθέτου μανός (=αραιός, φαλακρός, άδενδρος). Όπως αναφέρει στη σελίδα 125 ο Α.Γ. Κουτσιλέρης «Στα παραπλέοντα πλοία, την παραταινάρια περιοχή, τα γυμνά βουνά της έδιναν την εικόνα της μανής, άδενδρης χώρας και από τη μανή αυτή επόμενο ήταν να σχηματισθεί το τοπωνύμιο Μάνη»

Εκ του «Μάνη» προήλθε το «Μαΐνη» όπως από το χαμός το χαϊμός, από τα κλάματα τα κλάϊματα κλπ. και έτσι δικαιολογείται και το τοπωνύμιο Μαΐνη το οποίο αναφέρεται για πρώτη φορά στα 876 στο Τακτικό του Λέοντος του Σοφού και επαναλαμβάνεται αργότερα στα κείμενα του Κωνσταντίνου Πορφυρογέννητου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΚΩΜΟΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ

2.1.1 ΣΠΑΡΤΗ

α) Γεωγραφικά στοιχεία

Η Σπάρτη αποτελεί πρωτεύουσα του ομώνυμου δήμου και του νομού Λακωνίας, έχει 14.817 κατοίκους (2001) και υψόμετρο 214 μ. Είναι χτισμένη νότια από το κέντρο της αρχαίας ομώνυμης πόλης, κοντά στη δεξιά όχθη του ποταμού Ευρώτα. Η πεδιάδα που απλώνεται γύρω της είναι καταπράσινη από ελιές, πορτοκάλια, λεμονιές, μουριές και άλλα δέντρα. Στα νοτιοδυτικά υψώνεται το ξακουστό βουνό ο Ταϋγετος, με τις πανύψηλες κορυφές και την άγρια ομορφιά του. Στα ανατολικά της πόλης βρίσκεται η οροσειρά του Πάρωνα που είναι κατάφυτη από έλατα και άλλα δέντρα. Αποτελεί το διοικητικό και οικονομικό κέντρο του νομού, καθώς και σπουδαίο τουριστικό κέντρο χάρη στο γειτονικό θρυλικό Μυστρά και στην αίγλη της αρχαίας της ιστορίας. Επίκειό της είναι το Γύθειο.

β) Ιστορικά στοιχεία

Η ιστορία της Σπάρτης αρχίζει περίπου από τους μυκηναϊκούς χρόνους. Σύμφωνα με την παράδοση, την πόλη έχτισε ο Λακεδαίμονας, γιος του Δία και της Ταυγέτης. Το όνομά της το οφείλει στη γυναίκα του Λακεδαίμονα και κόρη του Ευρώτα, Σπάρτη. Κατά το 10ο αι. π.Χ. κατέβηκαν οι Δωριείς με αρχηγούς τους Ηρακλείδες Προκλή και Ευρυσθένη, υπέταξαν τους ντόπιους και ονομάστηκαν Σπαρτιάτες. Μερικοί από τους ντόπιους θέλησαν να αποτινάξουν το ζυγό, αλλά νικήθηκαν και υποδουλώθηκαν· αυτοί ονομάστηκαν Είλωτες. Έτσι διαμορφώθηκαν στη Σπάρτη τρεις τάξεις κατοίκων:

- Οι Δωριείς ή κύριοι
- Οι Λακεδαιμόνιοι ή περίοικοι Αχαιοί
- Οι Είλωτες

Περσικοί πόλεμοι

Κατά το Β΄ Περσικό πόλεμο (490 π.Χ.), όταν οι Πέρσες αποβιβάστηκαν στο Μαραθώνα, η Σπάρτη υποσχέθηκε να στείλει στράτευμα προς ενίσχυση των Αθηναίων· αλλά θρησκευτικό έθιμο απαγόρευε στους μαχητές της να εκστρατεύσουν προτού γίνει πανσέληνος. Γι'αυτό, όταν τέλος έφτασαν 2.000 Σπαρτιάτες στην Αθήνα ύστερα από τριήμερη πορεία, πληροφορήθηκαν ότι την προηγούμενη ημέρα είχε λήξει η μάχη με νίκη των Αθηναίων. Εκεί όμως που διακρίθηκαν οι Σπαρτιάτες ήταν ο Γ΄ Περσικός πόλεμος (480 - 479 π.Χ.). Τριακόσιοι άνδρες με αρχηγό το Λεωνίδα έπασαν υπερασπίζοντας τις Θερμοπύλες. Μετά πήραν μέρος στη νικηφόρα ναυμαχία της Σαλαμίνας, στη μάχη των Πλαταιών και στη ναυμαχία της Μυκάλης. Έτσι συντέλεσαν στη συντριβή των Περσών και την ελευθερία της Ελλάδας.

Πελοποννησιακός πόλεμος

Ένα από τα αποτελέσματα των ελληνικών νικών κατά τους Περσικούς πολέμους ήταν και η πρόκληση ανταγωνισμού επικράτησης μεταξύ των ελληνικών πόλεων, από τον οποίο προήλθαν πολλές συμφορές στον Ελληνισμό.

Όταν οι Ίωνες ζήτησαν από τη Σπάρτη ενίσχυση για να εγκατασταθούν στις πόλεις τους, εκείνη αρνήθηκε, γιατί θεωρούσε το κράτος της Πελοποννήσου αρκετή δύναμη για τον εαυτό της. Η Αθήνα όμως επιζήτησε και πέτυχε να γίνει αρχηγός μιας μεγάλης συμμαχίας, της οποίας σκοπός ήταν η συνέχιση των αγώνων για την απελευθέρωση των Ιώνων από τον περσικό ζυγό. Έτσι οι Ίωνες και οι άλλοι σύμμαχοι πρόσφεραν άνδρες και χρήμα στους Αθηναίους προς το σκοπό αυτό και προς αντιμετώπιση μελλοντικού περσικού κινδύνου. Με τον τρόπο αυτό η Σπάρτη απομονώθηκε και έβλεπε με ζηλοτυπία την πρόοδο των Αθηναίων. Γι' αυτό καιροφυλακτούσε να ωφεληθεί από τα σφάλματά τους και τη δυσαρέσκεια που με τον καιρό είχε δημιουργηθεί ανάμεσα στους συμμάχους τους από την άδικη και σκληρή μεταχείριση, που υπέφεραν κάτω από τον αθηναϊκό ζυγό. Η σύγκρουση ανάμεσα στις

δύο υπερδυνάμεις της εποχής εκείνης θα αργούσε ίσως να εκδηλωθεί, αν οι Κορίνθιοι δεν έπαιρναν τα όπλα κατά των Κερκυραίων εξαιτίας της Επιδάμνου. Τότε η Σπάρτη πήρε μέρος στον πόλεμο ως σύμμαχος των Κορίνθιων και η Αθήνα των Κερκυραίων. Στην αρχή ο αγώνας περιοριζόταν σε αμοιβαίες λεηλασίες, αλλά γρήγορα εξελίχτηκε σε γενικό εμφύλιο πόλεμο των Ελλήνων, γιατί γύρω από την Αθήνα και τη Σπάρτη συσπειρώθηκαν και οι άλλες πόλεις. Ο πόλεμος κράτησε 27 χρόνια (431 - 404 π.Χ.) και διαιρείται χαρακτηριστικά σε τρεις περιόδους: 1) Το Δεκαετή ή Αρχιδάμειο πόλεμο (431 - 421 π.Χ.), 2) το Σικελικό πόλεμο (415 - 413 π.Χ.) και 3) το Δεκελεικό πόλεμο (413 - 404 π.Χ.). Νικήτρια αναδείχτηκε η Σπάρτη, η οποία ανέλαβε την ηγεμονία της Ελλάδας, ενώ η Αθήνα ταπεινωμένη δέχτηκε με καρτερία το χτύπημα, που βύθισε την ίδια και τον ελληνισμό σε παρακμή.

Η ηγεμονία της Σπάρτης δεν κράτησε πολύ. Το 371 π.Χ. νικήθηκε από τους Θηβαίους στη μάχη των Λεύκτρων και αυτό σήμανε σοβαρό κλονισμό της ηγεμονίας της και αρχή της παρακμής της. Ακολούθησε η ηγεμονία των Θηβαίων, μέχρι τη μάχη της Μαντινείας (362 π.Χ.), όπου και οι Θηβαίοι αναγκάστηκαν να κλείσουν ειρήνη μετά το θάνατο του Επαμεινώνδα.

Ρωμαϊκή περίοδος

Κατά τη ρωμαϊκή κατοχή της Ελλάδας, η Σπάρτη ευνοήθηκε με μερικά προνόμια, αλλά ποτέ πια δεν μπόρεσε να ξαναβρεί την παλιά της δύναμη και ακμή. Αντίθετα χτυπήθηκε από θεομηνίες, όπως ο σεισμός του 375 μ.Χ., και επιδρομές, όπως των Βησιγότθων το 396 μ.Χ., οι οποίοι με αρχηγό τους τον Αλάριχο λεηλάτησαν την πόλη. Έτσι ολοκληρώθηκε η καταστροφή της.

Βυζαντινή περίοδος

Νέα μεγάλη καταστροφή έπαθε η Σπάρτη κατά τον 9ο αι. μ.Χ. από τις επιδρομές των Σλάβων και οι κάτοικοί της έφυγαν στα βουνά της Μάνης, για να σωθούν. Οι Βυζαντινοί φρόντισαν να ξανακατοικηθεί, αλλά δεν μπόρεσε να αναπτυχθεί και παρέμεινε ένα απλό χωριό κοντά στο δυνατό Μιστρά. Η ίδρυση του Μιστρά το 1248 από

το Γουλιέλμο Βιλαρδουίνο οδήγησε στην τέλεια αφάνεια τη Σπάρτη. Γιατί ο Μιστράς παρουσίασε μεγάλη ακμή και πρόοδο στα επόμενα χρόνια και αποτέλεσε κατά κάποιο τρόπο τη συνέχεια της αρχαίας Σπάρτης. Αργότερα η Σπάρτη έπεσε στα χέρια των Φράγκων, των Ενετών και, ύστερα από πολλές καταλήψεις και ανακαταλήψεις, βρέθηκε οριστικά στα χέρια των Τούρκων, το 1715.

Η νεότερη Σπάρτη

Στη θέση της αρχαίας Σπάρτης ιδρύθηκε το 1834 η νεότερη από το βασιλιά Όθωνα· ακριβώς στη θέση όπου βρέθηκαν τα ερείπια του συνοικισμού Μεσόα. Οι Βαβαροί μάλιστα πολεοδόμοι, ακολουθώντας τις υποδείξεις του Όθωνα, χάρισαν στην πόλη τέλεια ρυμοτομία, υποδειγματική για τα χρόνια εκείνα. Τους ευθείς δρόμους, τις πλατείες και τις λεωφόρους της τις ζηλεύουν ακόμα και σήμερα όλες οι πόλεις της Ελλάδας.

γ) Τουριστικά στοιχεία

-Αξιοθέατα και αρχαιολογικοί χώροι

Ορισμένα από τα σημαντικότερα αξιοθέατα της πόλης είναι ο περίφημος μητροπολιτικός ναός της, καθώς και ο ναός του Αγίου Νίκωνος. Άλλα αξιοθέατα της πόλης είναι το χάλκινο άγαλμα του Λυκούργου στην πλατεία, μπροστά από τη μητρόπολη, και ένα θαυμάσια διατηρημένο δάπεδο του 3ου αι. π.Χ., που απεικονίζει την αρπαγή της Ευρώπης από το Δία. Ίχνη σπιτιών της αρχαιότητας έχουν αποκαλυφτεί σε πολλά από τα σπίτια της σημερινής πόλης.

Από τα ακίνητα αρχαιολογικά ευρήματα επισημαίνουμε τα εξής: Ο "Τάφος του Λεωνίδα"· έτσι χαρακτηρίζονται τα ερείπια ενός κτίσματος, που στην πραγματικότητα ανήκουν σε κάποιο μικρό ναό. Ο πραγματικός τάφος του λέγεται ότι βρισκόταν κοντά στην ακρόπολη, απέναντι από το θέατρο. Στη νότια πύλη του τείχους σώζονται ερείπια στοάς των ρωμαϊκών χρόνων, ενώ προς τα δυτικά σώζονται ερείπια βυζαντινού τείχους. Από την ίδια την ακρόπολη ελάχιστα ίχνη σώζονται, γιατί οι πέτρες χρησιμοποιήθηκαν για το χτίσιμο του τείχους. Την ίδια καταστροφή έπαθε και το θέατρο του 2ου και 1ου αι.

π.Χ. Μόνο οι πελώριοι ογκόλιθοί του σώζονται· τα μάρμαρά του μεταφέρθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν στον απέναντι Μυστρά ως οικοδομικά υλικά. Κατά τον Πausanία, προς τα βόρεια του θεάτρου ήταν χτισμένος ο ναός της "Χαλκιοίκου Αθηνάς". Ο ναός αυτός έγινε περίφημος από τον εγκλεισμό του στρατηγού Πausanία (467 π.Χ.) μέσα σ' αυτόν, όταν προσπαθούσε να εξασφαλίσει άσυλο και να αποφύγει την τιμωρία, μετά την κατηγορία ότι ήταν προδότης της πατρίδας του. Κοντά στη σημερινή γέφυρα του Ευρώτα υπάρχουν ίχνη από βυζαντινή γέφυρα με τόξα.

Σημαντικό εύρημα θεωρούνται τα ερείπια του ναού της "Ορθίας Αρτέμιδος". Βρίσκονται στα νότια της γέφυρας του Ευρώτα, στη θέση του Λιμναίου, που ήταν ένας από τους 4 οικισμούς οι οποίοι ενσωματώθηκαν στη Δωρική Σπάρτη (οι άλλοι τρεις ήταν: Λιτάνη, Μεσόα και Κυνόσουρα). Αποτελούνται από μικρό ναό του 2ου π.Χ. αι. και από ρωμαϊκό αμφιθέατρο. Εκεί γίνονταν οι ανθρωποθυσίες προς τιμή της θεάς.

Τα κινητά αρχαιολογικά ευρήματα είναι συγκεντρωμένα στο αρχαιολογικό μουσείο της πόλης. Στον κήπο του μουσείου υπάρχει μία υπαίθρια συλλογή, που την αποτελούν κίονες μονόλιθοι, σαρκοφάγοι, επιτύμβια ανάγλυφα και γενικά ογκώδη ευρήματα. Μέσα στις αίθουσες είναι συγκεντρωμένα πολυάριθμα μικρότερα ευρήματα τοποθετημένα σε προθήκες ή εκτεθειμένα στον ελεύθερο χώρο των αιθουσών. Αφθονούν τα μολύβδινα αναθήματα από το ιερό της "Ορθίας Αρτέμιδος", καθώς και οι πήλινες αναθηματικές μάσκες, τις οποίες φορούσαν οι χορευτές κατά τις τελετές της θεάς. Από τα παλαιότερα ελληνικά έργα τέχνης είναι ένα πορτρέτο και ένα χάλκινο γυναικείο άγαλμα ντυμένο. Άφθονα είναι και τα χάλκινα μικροπλαστικά έργα, χαρακτηριστικά της σπαρτιατικής τέχνης. Περίφημα επίσης είναι το ανάγλυφο του Διόνυσου και το άγαλμα της θεάς Υγείας. Στις προθήκες σώζονται πολυάριθμα πήλινα αγγεία και σε μία από τις αίθουσες κυριαρχούν τα έξοχα αρχιτεκτονικά γλυπτά από το Αμυκλαίο.

Από την αναφορά αυτή στα αρχαιολογικά ευρήματα της Σπάρτης φαίνεται ο λιτός και αυστηρός χαρακτήρας της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής των κατοίκων της.

Καιάδας

Το σπήλαιο Καιάδας βρίσκεται κοντά στο χωριό Τρύπη, σε απόσταση 10 χλμ. από τη Σπάρτη, δίπλα στο δημόσιο δρόμο Σπάρτης - Καλαμάτας. Είναι σπηλαιοβάραθρο μήκους περίπου 50 μ. κατά το ερευνημένο του τμήμα, με κλίση που κυμαίνεται από 35ο - 50ο. Η σημερινή είσοδος του, πλάτους περίπου 0,50 μ., βρίσκεται περίπου 30 μ. ψηλότερα από τον δημόσιο δρόμο. Η αρχική είσοδος διανοιγμένη σε ψηλότερο επίπεδο είναι σήμερα επιχωμένη. Σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση ο Καιάδας βρισκόταν σε φαράγγι κοντά στην Τρύπη.

Η παρουσία βεράθρου με ανθρώπινα οστά στην Τρύπη ήταν αρκετά χρόνια γνωστή, αλλά η πρώτη αυτοψία έγινε το 1983. Οστά βρέθηκαν και σε φυσικές σχισμές ή εσοχές αρκετά ψηλότερα από το σημερινό δάπεδο. Πρόκειται, σύμφωνα με τα συμπεράσματα της ανθρωπολογικής μελέτης, για σκελετούς κυρίως ώριμων ανδρών και λίγων γυναικών που κατέληξαν εκεί ως ακέραια σώματα και όχι ως ελεύθερα οστά.

Το σπηλαιοβάραθρο αυτό μπορεί να συνδεθεί με τις αρχαίες μαρτυρίες για τη μορφή και τον προορισμό του Καιάδα και ειδικότερα με τη χρήση του από τους Σπαρτιάτες κατά τη διάρκεια των Μεσσηνιακών πολέμων (8ος - 5ος αι. π.Χ.) για τον καταποντισμό των εχθρών τους ή και άλλων καταδίκων.

-Μουσεία

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΠΑΡΤΗΣ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Σπάρτης είναι το πρώτο Μουσείο που δημιουργήθηκε σε πόλη της περιφέρειας το 1875, στεγάζεται σε ένα νεοκλασικό κτήριο στο κέντρο της πόλης το οποίο και αποδίδεται στο Δανό αρχιτέκτονα Χριστιανό Χάνσεν. Στον προαύλιο χώρο του σημερινού μουσείου υπάρχουν ακέφαλα αγάλματα, σαρκοφάγοι και αρχιτεκτονικά στοιχεία. Στο εσωτερικό μπορούμε να δούμε ευρήματα από την αρχαϊκή έως και την ρωμαϊκή περίοδο, προερχόμενα από τα τόσο από την ευρύτερη περιοχή της Σπάρτης όσο και από τα περισσότερα σημεία της Λακωνίας.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΠΑΡΤΗΣ **ΑΡΧΕΙΟ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ**

Η Βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1972 και το 1989 μεταστεγάστηκε σε σύγχρονο ιδιόκτητο κτήριο. Περιλαμβάνει: Τμήμα Λακωνικής Βιβλιογραφία, Τμήματα για ενήλικες και παιδιά, Κέντρο Πληροφόρησης, Τμήμα Οπτικοακουστικών Μέσων με δισκοθήκη και βιντεοθήκη, Τμήμα περιοδικών και εφημερίδων, Τμήμα Κινητών

Μονάδων.

Σε χώρους που χαρακτηρίζει η υψηλή αισθητική, ο επισκέπτης θα μπορέσει να ενημερωθεί για την πλούσια βιβλιογραφία πάνω στη Σπάρτη αλλά και όλη τη Λακωνία και ταυτοχρόνως να επισκεφθεί τον ειδικά διαμορφωμένο χώρο με το Αρχείο του μεγάλου Λάκωνα ποιητή Νικηφόρου Βρεττάκου.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΔΙΟΥ

Το πιο σύγχρονο μουσειακό απόκτημα της πόλης, το Μουσείο αυτό είναι έργο του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Τραπέζης Πειραιώς και δημιουργήθηκε με τις πλέον σύγχρονες μουσειακές επιταγές. Ένα μουσείο που εντυπωσιάζει με την αρχιτεκτονική του, την εκθεσιακή του παρουσίαση, το περιεχόμενο και την αισθητική του. Είναι το πρώτο μουσείο αφιερωμένο στην ελιά πανελλαδικά και αυτό όχι άδικα αφού η Λακωνία είναι η παραγωγός περιοχή ενός από τα ποιοτικότερα λάδια της Ελλάδας και ένας από τους πέντε παραγωγικότερους σε λάδι Νομούς της χώρας. Στα δυο επίπεδα του Μουσείου ο επισκέπτης θα παρακολουθήσει μέσα από μια δημιουργική παρουσίαση τη

διασύνδεση της ελιάς με τη ζωή και την οικονομία των Ελλήνων από την αρχαιότητα έως σήμερα. Ιδιαίτερης σημασίας είναι διασωθέντες μηχανισμοί καθώς και εντυπωσιακές οι μακέτες που στόχο έχουν να δείξουν στον επισκέπτη όλη τη διαδικασία παραγωγής του ελαιολάδου. Εξωστρεφές, φιλικό και σε μια προνομιακή θέση στην Σπάρτη με τους ελαιώνες να το προσεγγίζουν, το Μουσείο της Ελιάς είναι πραγματικά για τον επισκέπτη μια μοναδική εμπειρία.

-Μοναστήρια

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΩΝ

Η Ιερά Μονή των Αγίων Τεσσαράκοντα Μεγαλομαρτύρων βρίσκεται αρκετά κοντά στην πόλη της Σπάρτης, σε μια απόσταση περίπου 20' της ώρας με το αυτοκίνητο, μέσα σε ένα καταπράσινο φυσικό περιβάλλον, όπου κυριαρχούν το πουρνάρι και η ελιά και δεσπόζουν ολόγυρα υψηλοί λόφοι και απόκρημνα βουνά. Ο χώρος στον οποίο είναι κτισμένη η Μονή είναι ιδανικός για περισυλλογή και ησυχαστική ζωή. Η Μονή των Αγίων Τεσσαράκοντα αποτελείται από το Ναό, μεγαλόπρεπο κτίσμα του 1620, κόσμημα της μεταβυζαντινής εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής, ο οποίος είναι ρυθμού σταυροειδούς βασιλικής μετά οκταγωνικού τρούλου και στη μοναστηριακή γλώσσα ονομάζεται Καθολικόν.

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ ΠΑΡΝΩΝΟΣ

Αρχαιότερη Μονή της Λακωνίας είναι αυτή των Αγίων Αναργύρων Πάρνωνος,

κοντά στα χωριά Βασσαράς, Βέρροια και Τσίντζινα. Οι ρίζες της χάνονται στους αιώνες. Σύμφωνα με αξιόπιστη ιστορική μαρτυρία, η Μονή ήδη υπήρχε τον 9ο αιώνα. Σημαντική πηγή για την ιστορία της είναι και το χρυσόβουλο τους αυτοκράτορα Ανδρονίκου Β' του Παλαιολόγου, έτους 1293.

Το ιστορικό αυτό Μοναστήρι βρίσκεται κτισμένο σ' ένα πανέμορφο και επί μονίμου βάσεως καταπράσινο οροπέδιο του Πάρνωνος, στο οποίο ο επισκέπτης-προσκυνητής μπορεί να φτάσει από τον εθνικό δρόμο Τρίπολης-Σπάρτης

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΖΕΡΜΠΙΤΣΑΣ

Η Μονή είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου και επωνομάζεται της Ζερμίτσας. Βρίσκεται πάνω σε ένα από τα ανατολικά προβούνια του Ταύγετου σε υψόμετρο 700, νότια από το Ξηροκάμπι, την ωραία κωμόπολη. Από τη Σπάρτη φτάνει κανείς στη Μονή με αυτοκίνητο, έπειτα από διαδρομή 20 χιλιομέτρων. Ο επισκέπτης μπορεί να πάρει μια ιδέα για το παρελθόν, τον πλούτο και την πνευματική ακτινοβολία της Μονής αν, μετά το Καθολικό με τις ενδιαφέρουσες αγιογραφίες, επισκεφθεί το μικρό μουσείο της, όπου εκτίθενται θυμιατήρια, χρυσοκέντητες παραστάσεις, άμφια, αληθινά κειμήλια από το 1500 και ύστερα, όπως το Λάβαρο της Μονής και ο Επιτάφιος.

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει η Σπάρτη, είναι τα εξής:

- **Menelaion Hotel**

Λεωφόρος Κωνσταντίνου Παλαιολόγου 91, Σπάρτη

Ένα ξενοδοχείο με μεγάλη ιστορία σας φιλοξενεί στην ιστορικότερη πόλη της Πελοποννήσου. Το Μενελάιον άνοιξε τις πύλες του το 1935 και έκτοτε υπήρξε κάτι

παραπάνω από ένα ξενοδοχείο. Ήταν πραγματικά ένα σημείο αναφοράς για την πόλη της Σπάρτης. Το ξενοδοχείο βρίσκεται στην κεντρική λεωφόρο Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, κοντά σε όλα τα μουσεία και τους σημαντικούς χώρους της πόλης.

- **Dioscouri Hotel**

Λυκούργου 182, Σπάρτη

Το ξενοδοχείο Dioscouri χτίστηκε το 1964 και ανακαινίστηκε συνολικά το 2005. Χτισμένο στο υψηλότερο μέρος της Σπάρτης είναι ένα ξενοδοχείο κατηγορίας Β' που λειτουργεί όλο το έτος.

- **Hotel Lakonia**

Κ.Παλαιολόγου 89 Σπάρτη

Σαράντα χρόνια εμπειρίας σας προσφέρει το πλήρως ανακαινισμένο ξενοδοχείο Lakonia, που βρίσκεται στην καρδιά της Σπάρτης, ακριβώς δίπλα από την κεντρική πλατεία της πόλης και λίγα μέτρα μακριά από το αρχαιολογικό μουσείο. Με υψηλή αισθητική, καθένα από τα 32 δωμάτια έχει θέα τους ιστορικούς φοίνικες και είναι πλήρως εξοπλισμένα.

- **Lida Hotel**

Ατρείδων 1, Σπάρτη

- **Sparta Inn Hotel**

Σπάρτη

Το ξενοδοχείο αποτελείται από 147 δωμάτια, εξοπλισμένα με ατομικό σύστημα κλιματισμού / θέρμανσης και διαθέτει όλες τις ανέσεις για την καλύτερη εξυπηρέτηση των επισκεπτών. Η περίοδος λειτουργίας του διαρκεί για όλο τον χρόνο.

2.1.2 ΓΥΘΕΙΟ

α) Γεωγραφικά στοιχεία

Το **Γύθειο**, που σημαίνει «*Γύη Θεών*», είναι ιστορική πόλη και λιμένας που βρίσκεται στη νότια Πελοπόννησο κοντά στις εκβολές του ποταμού Ευρώτα, αριστερά του μυχού του Λακωνικού Κόλπου. Είναι ο κυριότερος λιμένας του Λακωνικού Κόλπου και ο δεύτερος της νότιας Πελοποννήσου (μετά την Καλαμάτα). Η νότια άκρη της πόλης του Γυθείου ενώνεται με μια μικρή προβλήτα με ένα μικρό νησί, την αρχαία Κρανάη ή Μαραθονήσι, με τον επιβλητικό του φάρο. Οι κάτοικοι του Γυθείου καλούνται Γυθειάτες - Γυθειάτισσες. Ο πραγματικός πληθυσμός της πόλης ανέρχεται περίπου στους 5.000 κατοίκους. Τα σπίτια είναι κτισμένα αμφιθεατρικά στην πλαγιά του βουνού "Ακούμαρο". Χαρακτηριστικό του οικισμού είναι τα στενά ανηφορικά σοκάκια με τις σκάλες, ενώ από τα αξιοθέατα της περιοχής ξεχωρίζουν το μικρό πευκόδασος και ο πύργος Τζανετάκη που συνθέτουν εικόνες μοναδικής ομορφιάς.

β) Ιστορικά στοιχεία

Σύμφωνα με έναν αρχαίο θρύλο το Γύθειο ιδρύθηκε από τον Ηρακλή και τον Απόλλωνα. Υπήρξε κατά την αρχαιότητα το επίναιο (ο κύριος λιμένας) της Σπάρτης, που βρίσκεται 40 χιλιόμετρα βορειότερα, και πρωτεύουσα του Κοινού των Ελευθερολακώνων. Πολλά ερείπια από την ρωμαϊκή εποχή διασώζονται στην ευρύτερη περιοχή, ενώ από την αρχαιότητα διασώζονται στη δε παλιά πόλη αρχαίο θέατρο, στο δε λόφο πίσω από την πόλη τα ερείπια ενός ιερού του Διονύσου.

Το Αρχαίο Γύθειο, στη θέση Παλαιόπολη, λίγο βορειότερα από το σημερινό Γύθειο, απέναντι από το νησάκι της Κρανάης και Ν.Α. των Αιγίων. Από την αρχαία πόλη σώζονται ακόμα ερείπια οικοδομημάτων με ψηφιδωτά δάπεδα, υδραγωγείο, ναός των αυτοκρατόρων Αυγούστου και Τιβέριου, λουτρά και θέατρο από την εποχή των ρωμαϊκών χρόνων.

γ) Τουριστικά στοιχεία

-Αξιοθέατα-αρχαιολογικοί χώροι-μουσεία

Το Νησάκι Κρανάη, ή της Ωραίας Ελένης, απ' όπου, σύμφωνα με την μυθολογία, έφυγε με τον Πάρη για την Τροία και ξεκίνησε ο γνωστός Τρωικός πόλεμος. Εδώ θα δείτε τον πανέμορφο πέτρινο Πύργο του Τζανετάκη Γρηγοράκη, 3ου μπέη της Μάνης, που χτίστηκε τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας και σήμερα λειτουργεί ως Ιστορικό Εθνολογικό Μουσείο της Μάνης.

Επίσης, θα δείτε τον Φάρο του νησιού, που χτίστηκε το 1837 και έχει ύψος 23 μέτρα. Μέσα στην πόλη του Γυθείου θα επισκεφθείτε το Παρθεναγωγείο, που χτίστηκε το 1886 από τον αρχιτέκτονα Τσίλλερ και το Δημαρχείο, που χτίστηκε το 1891 από τον ίδιο, καθώς και το Αρχαίο Θέατρο, που χτίστηκε στα πρώτα χρόνια μ.Χ.

Το εκκλησάκι των Αγίων Πάντων στην κορυφή του βουνού Κούμαρος, απ' όπου θα απολαύσετε την πανοραμική θέα προς το Γύθειο και όλο τον Λακωνικό Κόλπο. Το Μεσαιωνικό Κάστρο, 10 χιλιόμετρα έξω από το Γύθειο, στον δρόμο για την Αρεόπολη. Παρά τις καταστροφές που έχει υποστεί, διατηρεί ακόμη τους πύργους του από τις επάλξεις του.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο που στεγάζεται στο Δημαρχείο και περιέχει βυζαντινή συλλογή, ανάμεσα στα ευρήματα που φιλοξενεί, ξεχωρίζουν οι εγχάρακτες επιγραφές σε λίθους Αρχαϊκής Εποχής, κεραμικά ευρήματα και μερικά αγάλματα Ρωμαϊκών Χρόνων.

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει το Γύθειο, είναι τα εξής:

- **Aktaion Hotel**

Βασ. Παύλου 39, Γύθειο

Το ξενοδοχείο " ΑΚΤΑΙΟΝ " αναπαλαιώθηκε το 1995. Έχει παραδοσιακή αρχιτεκτονική. Το Υπουργείο Πολιτισμού το έχει χαρακτηρίσει Διατηρητέο Κτίριο Εξαίρετου Κάλλους και Μνημείο του Γυθείου. Η νεοκλασική του γραμμή το καθιστά το πιο όμορφο κτίσμα του Γυθείου.

- **Gythion Hotel**

Βασιλέως Παύλου 33, Γύθειο

Στο κεντρικότερο σημείο της παραδοσιακής πόλης του Γυθείου, πάνω στο λιμάνι, με θέα τη θάλασσα, το παραδοσιακό ξενοδοχείο «Γύθειον», πρόσφατα ανακαινισμένο, προσφέρει στον επισκέπτη σύγχρονες ανέσεις σε συνδυασμό με τη θαλπωρή του διατηρητέου αργοντικού του 1864.

- **Aktaion Resort Hotel**

Γύθειο

Στην αμμώδη παραλία του Γυθείου, μία από τις πιο όμορφες της Πελοποννήσου, έχοντας στο βάθος τη θέα του Ταύγετου, στον κόλπο της Λακωνίας, το "Aktaion Resort Hotel" σας καλωσορίζει στην περιοχή για να περάσετε αξέχαστες διακοπές.

- **Thalassomato**

Μαυροβούνι

Παραδοσιακός πύργος του 1781 αναπαλαιωμένος με ιδιαίτερη καλαισθησία συνδυάζοντας την παραδοσιακή λιτότητα με την απέρρικτη πολυτέλεια. Διαθέτει πέντε διαμερίσματα με διαφορετική διακόσμηση και ονομασία και μικρή πισίνα στον εξωτερικό του χώρο.

- **Camping Gythion Bay**

Γύθειο, Λακωνία

Το Camping Gythion Bay βρίσκεται στο 3ο χιλιόμετρο της επαρχιακής οδού Γυθείου – Αρεόπολης, ακριβώς μπροστά στην πανέμορφη αμμώδη παραλία του Μαυροβουνίου. Μπορείτε να διαλέξετε το σημείο που θα κατασκηνώσετε ελεύθερα, χωρίς οριοθετημένες θέσεις, μέσα σε μία καταπράσινη έκταση 40 στρεμμάτων γεμάτη από πορτοκαλιές, συκιές, ελιές, καρυδιές και μουριές.

- **Kranai Hotel**

Γύθειο

- **Astra Studios**

Βρίσκεται ακριβώς δίπλα στη θάλασσα. Είναι χτισμένο μέσα σε ένα καταπράσινο περιβάλλον και προσφέρει στους επισκέπτες του νεόχτιστα πολυτελή στούντιο και διαμερίσματα. Όλα είναι άνετα και πλήρως εξοπλισμένα. Διαθέτουν κουζίνα με όλα τα απαραίτητα, τηλεόραση, κλιματισμό, μπάνιο και ευρύχωρα μπαλκόνια με εκπληκτική θέα στη θάλασσα. Είναι ανοιχτό όλο το χρόνο και είναι ιδανική αφετηρία για να επισκεφτείτε τα Σπήλαια του Δυρού, τον Μιστρά, τη Μονεμβάσια, την Ελαφόνησο.

- **Niriides Villas**

Είναι ένα συγκρότημα μπάνγκαλου. Βρίσκεται μπροστά σε μία υπέροχη αμμώδη παραλία και έχει εξαιρετική θέα το Γύθειο και τη θάλασσα του Λακωνικού κόλπου. Όλα τα μπάνγκαλου είναι πολυτελή, άνετα και μπορούν να φιλοξενήσουν από 2-5 άτομα. Διαθέτουν καθιστικό, κρεβατοκάμαρα, μπάνιο, πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα, ψυγείο και κλιματισμό. Το Νηρηίδες Villas προσφέρει ακόμα, πρωινό, υπηρεσία δωματίου, fax, Internet, χώρο στάθμευσης. Ελάχιστος χρόνος ενοικίασης 7 ημέρες.

- **Πύργος Πετροπουλάκη**

Βρίσκεται στην τοποθεσία Ράχη σε απόσταση 3,5 χλμ. από το Γύθειο. Κατασκευάστηκε το 1690 και αναστηλώθηκε πλήρως με σεβασμό στην αρχιτεκτονική παράδοση της εποχής. Προσφέρει στους επισκέπτες του 4 σουίτες, 2 τρίκλινα και 6 δίκλινα δωμάτια. Όλα είναι άνετα, υπέροχα διακοσμημένα και εξοπλισμένα με όλες τις ανέσεις. Διαθέτουν κλιματισμό, τζάκι, ψυγείο, υδρομασάζ, τηλέφωνο, μίνι μπαρ, χρηματοκιβώτιο, TV, μπάνιο, μπαλκόνι ή βεράντα με θέα στη θάλασσα, στο βουνό και στον κήπο.

- **Villas Guest House**

Βρίσκεται στην πλαγιά του οικισμού Βαθύ και έχει μοναδική θέα τον πανέμορφο κόλπο. Απέχει μόλις 10 χλμ. από το γραφικό Γύθειο με κατεύθυνση τα μονοπάτια της άγριας ομορφιάς της Μάνης. Η επιλογή της πέτρας και του ξύλου θα σας ταξιδέψουν σε μία άλλη εποχή, χωρίς να στερούν όλες τις ανέσεις της σύγχρονης. Προσφέρει δωμάτια πλήρως εξοπλισμένα με προσεγμένα υλικά, διακοσμημένα με μεράκι. Υπόσχονται στιγμές χαλάρωσης και ηρεμίας, όλες τις εποχές του χρόνου.

2.1.3 ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ

α) Γεωγραφικά στοιχεία

ΑΠΛΩΜΕΝΗ ΣΤΟ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΚΡΟ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕ ΣΗΜΑ ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ ΤΟ ΒΡΑΧΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ, Η ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑΣ ΚΛΑΣΣΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΜΕΝΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ, ΦΙΛΟΞΕΝΟΣ 365 ΜΕΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ.

Το Κάστρο

Η Μονεμβασία είναι μια πόλη που τα τελευταία χρόνια βασίζεται κατεξοχήν στον Τουρισμό. Στην Μονεμβασία συνυπάρχουν: η μοναδική γεωμορφία του βράχου μαζί με τα ανθρώπινα τεχνικά οχυρωματικά έργα. Έτσι, σαν πλωτό φρούριο, βρέθηκε στην ρότα του θαλάσσιου εμπορίου μεταξύ ανατολής και δύσης. Τα ονόματα της πολλά σαν τους αφέντες της, Μονεμβάσια, Μονεμβασία, Μαλβάζια, Μαλβαζούϊ, Μονεμβασσιά, Μονεμβάσσια, Μικρό Γιβραλτάρ αλλά και Βράχος). Στην αρχαιότητα ονομαζόταν “Άκρα Μίνωα” όπως περιγράφει στα Λακωνικά ο Πausanias και ήταν ενωμένη σε μεγάλο μήκος με την ξηρά. Βρίσκεται πολύ κοντά στην αρχαία Επίδαυρο Λιμηράς, χαλάσματα της οποίας σώζονται ως σήμερα.

Το 375μ.χ. αποκόπηκε από την Λακωνία, μετά από έναν τρομερό σεισμό, και πήρε τη μορφή που βλέπουμε σήμερα, όπως ακριβώς συνέβη και με την Ελαφόνησο νοτιότερα. Κατά τον μεσαίωνα κατοικήθηκε, οχυρώθηκε και γνώρισε μεγάλη ακμή.

Περιτριγυρισμένη από ορμητήρια πειρατών και κουρσάρων η Μονεμβασιά δεν θα επιβίωνε χωρίς τον βράχο.

Σήμερα στον βράχο συνυπάρχουν δύο κόσμοι:

Η περιτοιχισμένη, με ανθρώπων έργα, “κάτω πόλη”, είναι κτισμένη δίπλα στην θάλασσα, στην νοτιοανατολική πλευρά του Βράχου, με άριστα συντηρημένα και αναπαλαιωμένα κτίσματα από μια μοναδική ελληνική αρχιτεκτονική με άρωμα Αιγαίου και πέτρας. Πλημμυρισμένη με τη βουή της θάλασσας και των πολλών ανθρώπων το αρμένισμα.

Η “Άνω Πόλη”, είναι κτισμένη στην πάνω πλευρά του βράχου, με θέα, από ψηλά, το Μυρτώο πέλαγος. Αποτελεί απόρθητο φυσικό οχυρό, με αρκετά χαλάσματα αλλά και ελάχιστα κτίσματα να διασώζονται ως σήμερα. Το ανέβασμα γίνεται περπατώντας μέσα από την πολύβουη “κάτω πόλη”. Φτάνοντας πάνω ακούς τον δυνατό αέρα του Μυρτώου που σε αναγκάζει να κοιτάς προς το Νότο, προς τον κάβο Μαλιά και νιώθεις ότι τίθεσαι φρουρός του βράχου ατενίζοντας τον ορίζοντα, για Πειρατές, σίγουρα αξίζει τον κόπο.

Στα Βόρεια του Βράχου βρίσκεται η παλιά Μονεμβασιά καθώς και το μοναδικό φιόρδ, στην Ελλάδα, αυτό του Γέρακα (Ιέρακας). Στα Νότια βρίσκεται ο Κάβο Μαλιάς (Άκρα Μαλέα), τα Κύθηρα και η Ελαφώνησος. Στα Ανατολικά απλώνεται το Μυρτώο πέλαγος ως την Μήλο και την Κίμωλο. Τέλος στα Δυτικά ο Πάρνωνας ορθώνει το ανάστημά του.

Επίσης, στην Μονεμβασιά γεννήθηκε και έζησε ο μεγάλος ποιητής Γιάννης Ρίτσος και ο τάφος του βρίσκεται, έξω από τα τείχη, στο κοιμητήριο του Βράχου.

Στα νεότερα χρόνια, δημιουργήθηκε ο οικισμός “Γέφυρα”, ο οποίος πήρε το όνομά του από τη γέφυρα που υπήρχε και συνέδεε το Βράχο με την υπόλοιπη Πελοπόννησο, η οποία, λιθόκτιστη πια, έχει αντικαταστήσει την παλαιότερη εκεί οχύρωση με ξύλινο καταπέλτη-γέφυρα. Αξιοσημείωτη ωστόσο είναι η γεωργία [η βιολογική καλλιέργειας της ελιάς και του αμπελιού καταλαμβάνει σημαντικό μέρος] η κτηνοτροφία και η αλιεία ενώ αξιόλογες είναι και οι δραστηριότητες μικρών μονάδων που στόχο έχουν τη διατήρηση των παραδοσιακών προϊόντων και της πολιτιστικής Κληρονομιάς.

β) Ιστορικά στοιχεία

Η ιστορία της Μονεμβασίας καλύπτει ένα διάστημα 14 αιώνων, με την ίδρυση της να τοποθετείται στο δεύτερο μισό του βου μ.Χ. αιώνα. Με το που μπαίνεις στο Κάστρο και ανηφορίζεις στο κεντρικό βυζαντινό καλντερίμι με τα γραφικά μαγαζάκια μένεις έκπληκτος γιατί σε κατακλύζουν εικόνες και μνήμες αιώνων. Αυτοκράτορες, βασιλιάδες, δόγηδες, σουλτάνοι, όλοι ποθούσαν την Μονεμβάσια, όλοι ορέγονταν να την εντάξουν στη σφαίρα επιρροής τους και να στραγγίσουν τα οφέλη της ως εμπορικού και διαμετακομιστικού κέντρου υψίστης γεωστρατηγικής σημασίας. Αυτή αντιστάθηκε, δύσκολα υπέκυπτε – τρία χρόνια την πολιορκούσε ο Γουλιέλμος Βιλεαρδουίνος για να την επιστρέψει τελικά στο Βυζάντιο το 1263 – και έφτασε σήμερα να αποτελεί λατρεμένο προορισμό επισκεπτών που θέλουν να αποδράσουν πραγματικά από τα πάθη της σύγχρονης αστικής ζωής και να περιδινηθούν στη χρονομηχανή της ιστορίας, του ρομαντισμού και των συγκινήσεων.

γ) Τουριστικά στοιχεία

-Αξιοθέατα-αρχαιολογικοί χώροι-μουσεία

Με την είσοδο στη μαγική καστροπολιτεία από την κεντρική πύλη, περνώντας κάτω από το σπίτι του μεγάλου ποιητή Γιάννη Ρίτσου, αντηχεί στα αυτιά σου η «Σονάτα του Σεληνόφωτος». Ανηφορίζοντας τα καλντερίμια και πατώντας τις γλιστερές πέτρες, λαξευμένες από το χρόνο και τις μυριάδες των επισκεπτών, βιώνεις το κάλεσμα του παρελθόντος και αδημονείς να ξετυλίξεις το κουβάρι της ιστορίας. Τη φαντασία εξάπτει η ποικιλία σε προέλευση και αρχιτεκτονική των κτισμάτων με τις 40 εκκλησιές, μεταξύ των οποίων ο Ελκόμενος Χριστός, η Μητρόπολη του κάστρου, η Παναγία η Μυρτιδιώτισσα, και η κατάλευκη Παναγία η Χρυσ αφίτισσα μπροστά στην πλατεία «Μεγάλη Τάπια», όπου βρίσκεται το μουσουλμανικό τέμενος, το οποίο στεγάζει την Αρχαιολογική Συλλογή της πόλης. Κάτω από την πλατεία ο επισκέπτης θα ανακαλύψει το Πορτέλο, τη μοναδική έξοδο προς τη θάλασσα.

Εντύπωση προκαλούν τα πολύχρωμα μαγαζάκια με τα σουβερνίρς, αλλά και οι περιποιημένοι ξενώνες και τα διαμερίσματα που στεγάζονται στο κάστρο και αποτελούν μία πρώτης τάξεως ευκαιρία να διανυκτερεύσεις απολαμβάνοντας την αύρα του θρυλικού βράχου. Φτάνοντας στην κορυφή («Γουλάς») μετά από μία ελικοειδή ανηφορική διαδρομή και αφού περάσεις μέσα από την «Άνω Πόλη», συναντάς τη δεσπόζουσα εκκλησία της Αγιά-Σοφιάς, μνημείο βυζαντινό που βρίσκεται εκεί από το 12ο αιώνα. Επίσης, αξιοσημείωτη είναι και η θέα του Μυρτώου πελάγους, η οποία αποζημιώνει και τους πιο απαιτητικούς τουρίστες. Μη χάσετε ωστόσο την ευκαιρία να κάνετε μία βόλτα προς το μοναδικό φιόρδ της Ελλάδας, τον Γέρακα και το λιμάνι του, στο ύψωμα πάνω από το οποίο βρίσκονται τα λείψανα της αρχαίας πόλης Ζάρακος.

-Παραλίες στο Μυρτώο Πέλαγος

Γλυφάδα

Από βόρεια προς νότια, οι παραλίες του δήμου Ζάρακα είναι η Μητρόπολη, η παραλία Κυπαρισσίου, το λιμανάκι του Αγ. Νικολάου, η παραλία του Δριμίσκου, η παραλία Γλυφάδας και το Μπαλοκαίρι από τη Ρειχιά, ο Γέρακας, η Αριάνα και ο κόλπος του Κρεμμυδίου.

Στη συνέχεια, στην περιοχή της Μονεμβασιάς συναντάμε το "Πορί", την παραλία της Γέφυρας, το "Πορτέλο" στο κάστρο και την παραλία του Ξιφιά.

Νοτιότερα, στο δήμο Βοιών, η παραλία της Παναγίας, του Βαρκό και τα Βελανίδια.

Αρχάγγελος

Πλύτρα

Κυπαρίσσι

-Παραδοσιακές γεύσεις

Η Μονεμβασιά όπως και όλη η Λακωνία είναι γεμάτη γεύσεις. Δεν μπορείς να φύγεις και να μη δοκιμάσεις τα περίφημα αμυγδαλωτά. Δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφέρουμε το παγκόσμιας αναγνωρισιμότητας γλυκό κρασί «Μαλβάζια». Κάποτε δεν ξεπερνούσε τα όρια της αυλής του ηγεμόνα, τώρα βρίσκεται στο τραπέζι κάθε ψαγμένου γευσιγνώστη. Αξίζει επίσης να αναφέρουμε τα φρέσκα ψάρια της περιοχής και ιδιαίτερα το τοπικό μπαρμπούνι.

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει η Μονεμβασιά, είναι τα εξής:

- **Filoxenia Hotel**

Μονεμβασιά Λακωνίας

Στην πανέμορφη Μονεμβασιά, πόλος έλξης χιλιάδων Ελλήνων και ξένων τουριστών, υπάρχει το ξενοδοχείο "ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ". Το ξενοδοχείο είναι ένα νεόκτιστο, Β' κατηγορίας, νεοκλασικό κτίριο.

- **Pramataris Hotel**

Γέφυρα Μονεμβασιάς

Παραδοσιακό, διώροφο κτίριο, δίπλα στην θάλασσα, λίγο πριν την γέφυρα που οδηγεί στο κάστρο της Μονεμβασιάς. Αποτελείται από 2 διαμερίσματα δίχωρα με βεράντες, με θέα στην θάλασσα και στον βράχο της Μονεμβασιάς και 18 δωμάτια δίκλινα και τρίκλινα. Στο ισόγειο υπάρχει αίθουσα πρωινού, τηλεόραση, και βεράντα που λειτουργεί μπαρ-καφετέρια. Υπάρχει πάρκινγκ και βρίσκεται 100μ. από την αγορά και το κέντρο της Μονεμβασιάς.

- **Maistrali Hotel**

Μονεμβασιά Λακωνίας

Το Ξενοδοχείο Επιπλωμένων Διαμερισμάτων MAISTRALI, ξεχωρίζει για τις σύγχρονες εγκαταστάσεις του και το ζεστό φιλικό του περιβάλλον. Διαθέτει πολυτελή διαμερίσματα 2, 3 και 4 ατόμων, πλήρως επιπλωμένα, με κουζίνα, τηλεόραση, τηλέφωνο, ατομικό μπάνιο και καθημερινό service καθαριότητας.

- **Kellia Guesthouse**

Μονεμβασιά Λακωνίας

Το κτίριο χτίστηκε στις αρχές του 16ου αιώνα σύμφωνα με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική της περιοχής, στεγάζεται στο πιο εντυπωσιακό πέτρινο κτίριο της καστροπολιτείας. Ο ξενώνας Κελλια ήταν παλαιό μοναστήρι. Εδώ γεννήθηκε και μεγάλωσε ο ποιητής Γιάννης Ρίτσος .

- **Theophano**

Κάστρο Μονεμβασίας

Πρόκειται για αρχοντικό του Κάστρου Μονεμβασίας, που η ιστορία του χάνεται στο χρόνο. Αποτελείται από ευρύχωρα διαμερίσματα, των οποίων η διακόσμηση έγινε μετά την αναστήλωση τους, με ιδιαίτερη προσοχή και ευαισθησία, με αυθεντικά παλαιά έπιπλα που ταιριάζουν απόλυτα στο χώρο και εξασφαλίζουν στον φιλοξενούμενο ευχάριστη διαμονή, ηρεμία και την ζωντανή παράδοση του Βυζαντινού.

- **Vyzantino Hotel**

Μονεμβασία

Στην ιδανική ατμόσφαιρα του κάστρου της Μονεμβασίας ο μύθος και η ιστορία είναι ακόμα ζωντανά. Το ξενοδοχείο προσφέρει την άνεση και τη χαλάρωση και υπόσχεται αξέχαστες ημέρες.

- **Malvasia Hotel**

Μονεμβασία

Σε μια μαγευτική τοποθεσία, τριακόσια μέτρα από την πύλη του κάστρου, βρίσκεται το Ξενοδοχείο Malvasia. Η θέα, μαγική, κόβει την ανάσα. Ο ουρανός σμίγει με το Μυρτώο πέλαγος και το Μεσαιωνικό κάστρο της Μονεμβασίας στέκει ανάμεσά τους. Παραμύθια με ιππότες και πειρατές θα σας έρθουν στο μυαλό.

- **Gialos Village**

Μονεμβασιά

Το συγκρότημα κατοικιών "Γιαλός" βρίσκεται μπροστά στη θάλασσα και σε απόσταση 10 χλμ. από την πόλη της Μονεμβασιάς. Διαμερίσματα 4-5 ατόμων με κουζίνα, κλιματισμό, τηλεόραση. Παραλία, πισίνα, γήπεδο μπάσκετ - βόλλευ, μεγάλος κήπος, ιδιωτικό πάρκινγκ, σνακ-μπαρ.

-Πώς θα πάτε στη Μονεμβασιά

Οδικώς η Μονεμβασιά απέχει 95 χλμ. από τη Σπάρτη, 305 χλμ. από την πόλη της Αθήνας και 285 περίπου χλμ. από το αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος (περίπου 4,5 ώρες). Η Πελοπόννησος και συνεπώς η Μονεμβασιά, μπορεί να προσεγγιστούν και από τα λιμάνια του Γυθείου, της Νεάπολης, της Πάτρας και του Πειραιά.

2.1.4 ΝΕΑΠΟΛΗ

α) Γεωγραφικά στοιχεία

Η Νεάπολη είναι μια όμορφη παραθαλάσσια κωμόπολη του νομού Λακωνίας που βρίσκεται σε απόσταση 132 χλμ. από τη Σπάρτη. Ανήκει διοικητικά στον δήμο Βοιών και αποτελεί το νοτιοανατολικό άκρο του νομού και γενικότερα της Πελοποννήσου. Χαρακτηριστικό της Νεάπολης είναι ότι αποτελεί την νοτιότερη πόλη της ηπειρωτικής Ελλάδας και είναι μια σχετικά νέα σε ηλικία πόλη. Σύμφωνα με τις ιστορικές πηγές άρχισε να κτίζεται μόλις το 1837 από τον Βαυαρό αρχιτέκτονα Μπίρμπαχ. Η πόλη έχει κτιστεί στη θέση της αρχαίας πόλης των Βοιών και γι' αυτό το λόγο η Νεάπολη λέγεται και Βάτικα. Σήμερα στην Νεάπολη περιλαμβάνεται και ο μικρός οικισμός Παραδείσι. Το λιμάνι της συνδέεται με την Ελαφώνησο και τα Κύθηρα.

β) Τουριστικά στοιχεία

-Αξιοθέατα-αρχαιολογικοί χώροι

Η Νεάπολη αποτελεί κέντρο της αρχαίας περιοχής των Βοιών που τροφοδοτεί μοναδικά αξιοθέατα σε μικρή ακτίνα. Μνημεία φυσικού κάλλους όπως το Απολιθωμένο Δάσος στην Αγία Μαρίνα, πολύ κοντά στο λιμανάκι του Προφήτη Ηλία, απευθύνουν κάλεσμα στον επισκέπτη-εξερευνητή. Ιστορία εκατομμυρίων ετών βρίσκεται ανάγλυφη σε κορμούς δέντρων και αμέτρητα απολιθωμένα όστρακα.

Κατά την παραμονή σας στη Νεάπολη πρέπει να επισκεφθείτε το Μεσοχώρι και το Φαρακλό με τη θαυμάσια θέα, το Σπήλαιο της Καστανιάς, τα Μοναστήρια του Κάβο Μαλέα, το λεγόμενο και Μικρό Άγιο Όρος, το Βιότοπο της Στρογγυλής Λίμνης στα Βιγκλάφια, το παλαιόκαστρο, τον Άγιο Νικόλαο και την Καστανιά.

Μετά το πέρασμά σας από τη Νεάπολη μην παραλείψετε να σταματήσετε στον Αρχάγγελο, παραθαλάσσιο γραφικό οικισμό με πεντακάθαρα νερά και μια βυθισμένη από το 375μ.Χ. αρχαία πόλη μπροστά στα πόδια του. Επίσης, αξιοσημείωτα είναι και τα ερείπια των Αρχαίων Βοιών, το Σπήλαιο του Αγίου Ανδρέα και το Μεσαιωνικό Κάστρο στην Αγία Παρασκευή.

Απέναντι από τη Νεάπολη βρίσκεται η Ελαφώνησος, όπου θα βρείτε μερικές από τις καλύτερες παραλίες της Ελλάδας. Σας προτείνουμε επίσης να επισκεφθείτε με πλοίο τα Κύθηρα, τα οποία θεωρούνται ένα από τα πιο όμορφα νησιά της χώρας.

-Παραλίες

Αξίζει να επισκεφθείτε την παραλία της Νεάπολης, η οποία έχει βραβευτεί με την γαλάζια σημαία. Νοτιότερα της Νεάπολης βρίσκονται οι παραλίες: Αμίτσα, Λίμνες, Αγ. Νικόλαος και Αγιάτσα.

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει η Νεάπολη, είναι τα εξής:

- **Limira Mare Hotel**

Νεάπολη Λακωνίας

Πάνω στη μεγάλη ακρογιαλιά της βρίσκεται το LIMIRA MARE, με το φιλόξενο περιβάλλον του, ιδανική βάση για τις διακοπές ή τις εξορμήσεις σας στα φημισμένα αξιοθέατα της Λακωνίας. Ανετοι χώροι υποδοχής και εκδηλώσεων, καφετέρια, μπαρ, αίθουσα συνεδρίων και 108 κλιματιζόμενα δωμάτια με τηλεόραση, τηλέφωνο, mini bar και βεράντα σας περιμένουν.

- **Vergina Hotel**

Νεάπολη Λακωνίας

Στην Νεάπολη βρίσκεται το ξενοδοχείο Βεργίνα, ένα συγκρότημα κατασκευασμένο το 1998 και πρόσφατα ανακαινισμένο, το οποίο βρίσκεται πάνω στην καταγάλανη θάλασσα (50m). Η Νεάπολη βρίσκεται στο κέντρο μιας φανταστικής περιοχής η οποία πλαισιώνεται από την Ελαφόνησο, τη Μονεμβασιά και τα Κύθηρα ώστε να γίνει το ξενοδοχείο το ορμητήριο σας για τις διακοπές σας ή για μια μικρή απόδραση ενός σαββατοκύριακου.

- **Neapoli Villas**

Νεάπολη Λακωνίας

Τα ενοικιαζόμενα δωμάτια Neapoli Villas διαθέτουν 19 δωμάτια, τα οποία είναι πλήρως εξοπλισμένα με όλες τις ανέσεις για την κατάλληλη εξυπηρέτηση των επισκεπτών.

- **Arsenakos Hotel**

Νεάπολη Λακωνίας

- **Aivali Hotel**

Νεάπολη Λακωνίας

- **Aronis Bungalows**

Νεάπολη Λακωνίας

2.1.5 ΑΡΕΟΠΟΛΗ

α) Γεωγραφικά στοιχεία

Χτισμένη στο κέντρο της χερσονήσου της Μάνης, στα νότια του μεγάλου λαγκαδιού που κόβει στα δυο την οροσειρά του Ταυγέτου, στους πρόποδες του βουνού Άγιος Ηλίας, σε βραχώδες οροπέδιο (υψ. 250μ.) και με θέα προς τα δυτικά στο Μεσσηνιακό κόλπο, δεσπόζει η ιστορική Αρεόπολη. Κατά την μυθολογία το όνομά της το πήρε από το θεό Άρη και κατ' άλλους διότι είναι εκτεθειμένη στους αέρηδες. Απέχει 72 χιλιόμετρα από τη Σπάρτη και είναι απ' τους ωραιότερους παραδοσιακούς οικισμούς της Ελλάδος.

β) Ιστορικά στοιχεία

Η Αρεόπολη είναι μία από τις ελάχιστες περιοχές της Ελλάδας που έζησε τα περισσότερα χρόνια ελεύθερη, ενώ σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε και κατά τη διάρκεια του επαναστατικού αγώνα των Ελλήνων. Στη διάρκεια των τριών τελευταίων αιώνων, η Αρεόπολη αναδείχτηκε σε αξιόλογο κέντρο με την αύξηση του εμπορίου και κάτω από την ηγεσία του ισχυρού γένους των Μαυρομιχαλαίων, των οποίων υπήρξε η κοιτίδα.

Κράτησε σημαντικό ρόλο στα χρόνια του Απελευθερωτικού Αγώνα. Βλέποντας κανείς πάνω από τους πέτρινους τοίχους και τα σπίτια των στενών δρόμων της Αρεόπολης, τους πύργους, των οποίων τα ονόματα αποτελούν τη σφραγίδα των φημισμένων οικογενειών του χωριού και της ιστορίας, γίνεται μάρτυρας της λαμπρής ιστορίας αυτού του τόπου. Από αυτόν τον ιερό τόπο, τον αδούλωτο, στις 17 Μαρτίου του 1821 το λάβαρο της επανάστασης κυμάτισε στην ομώνυμη, σήμερα, πλατεία, κάνοντας όλες τις σκλαβωμένες ψυχές του γένους να φτερουγίσουν προς την ελευθερία.

γ) Τουριστικά στοιχεία

-Αξιοθέατα-αρχαιολογικοί χώροι

Προς τα δυτικά εκτείνεται το παλαιότερο τμήμα του οικισμού. Πυκνοχτισμένο, με στενά δρομάκια, διατηρεί έντονα τον ιστορικό παραδοσιακό χαρακτήρα του. Ανάμεσα στα χαρακτηριστικά μεσομανιάτικα σπίτια και τους απλούς παλαιούς πύργους υψώνονται οι επιφανείς προεπαναστατικές και μετεπαναστατικές κατοικίες των ισχυρών οικογενειών, που συνδυάζουν οχυρή οργάνωση και μεγαλοπρέπεια.

Επίσης, αξιοθέατα μνημεία είναι οι εκκλησίες του οικισμού:

- Οι Ταξιάρχες, μητρόπολη της Αρεόπολης, στην ιστορική Πλατεία της 17^{ης} Μαρτίου 1821, με σημαντικό γλυπτό τέμπλο και εξαιρετο λιθανάγλυφο διάκοσμο. Το εντυπωσιακό πολυώροφο καμπαναριό (1836) αποτελεί σήμα όλης της πόλης.
- Οι μικρές, λιτές εκκλησίες της Αγίας Τριάδας (προ του 17^{ου} αι.), της Αγίας Κυριακής και του Αγίου Πέτρου, στο παλαιό δυτικό τμήμα της πόλης.
- Ο Άη Γιάννης ο Πρόδρομος (αρχές 18^{ου} αι.) των Μαυρομιχαλαίων, με τις εξαιρετικές τοιχογραφίες του 1746 και 1868.
- Η Παναγία η Γεωργιάνικη (μέσα 18^{ου} αι.) των Μαυρομιχαλαίων, με όμορφα λαϊκά λιθανάγλυφα και τέμπλο με αξιόλογες εικόνες.
- Ο Άγιος Νικόλαος (1807) με δωδεκάπλευρο τρούλο και ενδιαφέροντα ξύλινο γυναικωνίτη.
- Ο διπλός ναός της Παναγίας και του Αγίου Χαραλάμπους, στην πλατεία Νιαρχάκου, με τοιχογραφίες του 1869 και ενδιαφέρον βαθμιδωτό καμπαναριό με λιθανάγλυφα.
- Ο ναός του Αγίου Αθανασίου στην πλατεία Αθανάτων.

Στα περίχωρα της πόλης ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν η εκκλησία

του Αγίου Πολυκάρπου με το χαρακτηριστικό παλαιό νεκροταφείο, η Παναγία η Κοντοριάνικη, ο κοιμητηριακός Άγιος Νικόλαος, το μοναστήρι της Κοίμησης στην Παλέρημο, το μοναστήρι Άγιοι Πάντες στα Ξιφαριάνικα με τοιχογραφίες του 1767 και η Παναγία η Τσιπιώτισσα με τοιχογραφίες του 18^{ου} αιώνα.

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει η Αρεόπολη, είναι τα εξής:

- **Trapela Hotel**

Αρεόπολη Λακωνίας

Χτισμένο εξ' ολοκλήρου με την πέτρα που γεννά η μανιάτικη γη, η «Τραπέλα», ένα παραδοσιακό ξενοδοχείο, βρίσκεται στην είσοδο της γραφικής πόλης του Άρη, την Αρεόπολη. Το πολυεπίπεδο, πετρόκτιστο κτίσμα, δημιουργεί μια ζεστή και μυστηριακή ατμόσφαιρα που εκπλήσσει ευχάριστα τον επισκέπτη.

- **Mani Hotel**

Αρεόπολη Λακωνίας

Ανάμεσα στους διάσπαρτους πυργόκτιστους οικισμούς της Μάνης βρίσκεται η Αρεόπολη, το προπύργιο της Μάνης. Εκεί στην είσοδο του χωριού βρίσκεται το οικογενειακό ξενοδοχείο MANH, που έχει δημιουργηθεί με σεβασμό στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική και στις ανάγκες των επισκεπτών.

- **Ktima Karageorgou**
Αρεόπολη Λακωνίας

Η οικογένεια Καραγεώργου σας καλωσορίζει στην όμορφη Αρεόπολη και σας υπόσχεται ξεχωριστές διακοπές. Μέσα σ' ένα κτήμα με δέντρα, αρωματικά φυτά και πανέμορφα λουλούδια, βρίσκεται ο ξενώνας, φτιαγμένος από πέτρα και ξύλο. Ακολουθώντας την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική της Μάνης, αποτελείται από δύο πέτρινα παραδοσιακά κτίρια, με όλες τις σύγχρονες και πολυτελείς ανέσεις, για να απολαύσετε μια αξέχαστη διαμονή.

- **Kastro Maini**
☆☆☆
Αρεόπολη Λακωνίας

Στη καρδιά της Ιστορικής και ανυπότακτης Μάνης, στην Αρεόπολη, σε ένα φυσικό σταυροδρόμι βρίσκεται ένας μοναδικός χώρος για τη δική σας ξεκούραση και αναψυχή. Το ξενοδοχειακό συγκρότημα ΚΑΣΤΡΟ ΜΑΪΝΗ είναι ένα πετρόκτιστο κτίριο, φτιαγμένο με αγάπη και μεράκι, εναρμονισμένο απόλυτα στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική φυσιογνωμία της Μάνης. Λειτουργεί στην Αρεόπολη και διαθέτει 29 ευρύχωρα δίκλινα, τρίκλινα δωμάτια και σουίτες, με μπάνιο, κλιματισμό, τηλέφωνο, ψυγείο και υπηρεσία δωματίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ

3.1.1 ΟΙΤΥΛΟ

α) Γεωγραφικά στοιχεία

Το Οίτυλο είναι ένα όμορφο χωριό της Λακωνίας που απέχει 82 χλμ. από την Σπάρτη. Διοικητικά ανήκει στον Δήμο Οιτύλου (ο οποίος πήρε το όνομά του από το ιστορικό χωριό), η έδρα του οποίου βρίσκεται στην Αρεόπολη. Βρίσκεται σε απόσταση 7 χλμ. βορειότερα από την Αρεόπολη.

Το Οίτυλο πήρε το όνομά του από τον μυθικό ήρωα Οίτυλο που καταγόταν από το Άργος και ήταν γιος του Αμφιάνακτα. Σύμφωνα με τις ιστορικές πηγές αλλά και τα ευρήματα των ανασκαφών η περιοχή κατοικείται ανελλιπώς από τα αρχαία χρόνια.

Το σημερινό χωριό είναι κτισμένο πάνω σε λόφο. Η οικονομία του βασίζεται κυρίως στις αγροτικές παραγωγές [ονομαστό είναι το μανιάτικο λάδι καθώς και το μέλι], στην κτηνοτροφία και στον τουρισμό. Επίγειο της περιοχής είναι το Νέο Οίτυλο, το οποίο συνορεύει με το Λιμένι, το οποίο είναι το επίγειο της Αρεόπολης.

β) Ιστορικά στοιχεία

Το Οίτυλο αναφέρεται στα Ομηρικά έπη ως τμήμα του βασιλείου του Μενελάου. Επίσης, αναφέρεται από το Στράβωνα με το όνομα Βοίτυλο και από τον Πausανία ως μια από τις κυριότερες πόλεις του «Κοινού των Ελευθερολακώνων».

Στην περιοχή έχουν ανασκαφεί ερείπια αρχαίων μνημείων και επιγραφές ιδιαίτερα γύρω από την παραλία όπου θεωρείται πως υπήρχε ναός του Σεράπιδος. Την περίοδο της Τουρκοκρατίας, στο Οίτυλο, εγκαταστάθηκαν επιφανείς οικογένειες, όπως των Βυζαντινών πριγκίπων Κομνηνών και των Μεδίκων ή Γιατριάνων.

Το 1770, αγκυροβόλησε εδώ ο Ναύαρχος του Ρωσικού Στόλου, Θεόδωρος Ορλώφ, που μαζί με τους Μαυρομιχαλαίους και γενικότερα τους Μανιάτες ξεκίνησε την επανάσταση του 1770 (Ορλωφικά). Στη Μονή Ντεκούλου ή Δεκούλου υπογράφηκε η σχετική συμφωνία.

γ) Τουριστικά στοιχεία

-Αξιοθέατα-παραλίες

Αξιόλογοι είναι οι ναοί του Αγίου Γεωργίου, της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα, της Κοίμησης της Θεοτόκου, των Ταξιαρχών καθώς και η μονή Δεκούλου ή Ντεκούλου με σωζόμενη εκκλησία και καλοδιατηρημένες αγιογραφίες.

Επίσης, αξίζει να επισκεφθείτε σπήλαια με διεθνή αναγνώριση, όπως της Βλυχάδας, της Αλεπότρυπας, το Βύθακα, Καλαμάκια κ.ά. Εντύπωση προκαλούν μοναδικές Βυζαντινές εκκλησίες, πολεμόπυργοι, πύργοι και πυργόσπιτα καθώς και πετρόκτιστοι οικισμοί [67 από τους 85 έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί, στο σύνολο των 118 όλης της Πελοποννήσου].

Γύρω από το Οίτυλο θα βρείτε πολυσύχναστες αλλά και ερημικές παραλίες στις οποίες μπορείτε να απολαύσετε το μπάνιο σας. Μπροστά από το χωριό εκτείνεται η παραλία του Καραβοστάση. Μια όμορφη αμμουδιά με καθαρά καταγάλανα νερά. Επίσης, μπορείτε να κολυπήσετε στις παραλίες Αρφίγιγα και Χοτάσια. Είναι δυο ήσυχες παραλίες που συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον των λουόμενων.

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει το Οίτυλο, είναι τα εξής:

- **Petra & Fos**

Οίτυλο Λακωνίας

Ατενίζοντας τα ήρεμα νερά του κόλπου του Οιτύλου, στη Λακωνική Μάνη, μέσα από το βραχώδες ανάγλυφο του νότιου Ταΰγετου, προβάλλει το «Πέτρα και φως». Ένα ολοκαίνουριο ξενοδοχείο 11 δωματίων, φτιαγμένο με απόλυτο σεβασμό στην αρχιτεκτονική της περιοχής.

- **Niki Rooms**

Καραβοστάσι Οιτύλου

Τα ενοικιαζόμενα δωμάτια και οι γκαρσονιέρες ΝΙΚΗ βρίσκονται στη γραφική τοποθεσία Καραβοστάσι Οιτύλου της περήφανης Μάνης - κυριολεκτικά πάνω στο κύμα με καταπληκτική θέα τον κόλπο του Νέου Οιτύλου. Το κτίριο είναι διώροφο και αποτελείται από δύο δωμάτια και μια γκαρσονιέρα.

- **Elixirion**

Καραβοστάσι Οιτύλου

Το «Ελιξήριον» βρίσκεται στο ιστορικό Καραβοστάσι, κάτω από το πανάρχαιο Ομηρικό Οίτυλο και μετά την Αρεόπολη, απ' όπου την 17η Μαρτίου 1821 ξεκίνησε η Ελληνική Επανάσταση. Αγναντεύει το κάστρο της Κελεφάς, το Μοναστήρι του Ντεκούλου - θέατρα σημαντικών ιστορικών γεγονότων.

- **Onar**

Οίτυλο Λακωνίας
Παραδοσιακός ξενώνας Όναρ.

- **Ξενώνας Αμφιτρίτη**

Οίτυλο Λακωνίας

Ο παραδοσιακός ξενώνας «Αμφιτρίτη » βρίσκεται στο Οίτυλο Λακωνίας, σε απόσταση μόλις 5μ. από τη θάλασσα. Με μοναδική θέα στον Όρμο Οιτύλου, η πετρόχτιστη κατοικία 50 τμ. σε συνδυασμό με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική και όλες τις σύγχρονες ανέσεις, προϋποθέτουν μια ευχάριστη διαμονή. Στις ανέσεις του ξενώνα περιλαμβάνονται air-condition , τζάκι, τηλεόραση, πλήρως εξοπλισμένη κουζίνα και βεράντα .

- **Oitylo Hotel**

Οίτυλο Λακωνίας

- **Πύργος Αλευρά**

Οίτυλο Λακωνίας
Ενοικιαζόμενα δωμάτια

- **Selana Studios**

Οίτυλο Λακωνίας

Το Selana Studios βρίσκεται στο Οίτυλο της Λακωνίας, στο νότιο τμήμα της Πελοποννήσου, δίπλα στη θάλασσα. Μια περιοχή γεμάτη μύθους και ιστορία. Είναι χτισμένο σύμφωνα με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική της περιοχής και διαθέτει 13 πολύ προσεγμένα στούντιο για 2-4 άτομα, επιπλωμένα παραδοσιακά, έτοιμα να ικανοποιήσουν και τις πιο απίστευτες προσδοκίες. Το «Selana Studios» διαθέτει ακόμα πολύ όμορφη πισίνα και pool bar.

3.1.2 ΛΙΜΕΝΙ

α) Γεωγραφικά στοιχεία

Σε απόσταση μικρότερη από 2 χλμ. βόρεια της Αρεόπολης, βρίσκεται το γραφικό επίνειό της, η σκάλα του Λιμενίου. Τα λιγοστά σπίτια παρατάσσονται στη στενή λωρίδα της ακτής ανάμεσα στα διάφανα γαλανά νερά και στα απόκρημνα βράχια που υψώνονται γύρω.

β) Ιστορικά στοιχεία

Το Λιμένι έπαιξε σημαντικό ρόλο στον απελευθερωτικό αγώνα του 1821 και εκεί είναι αναστηλωμένο το τετραώροφο Πυργόκαστρο των Μαυρομιχαλαίων με τοξωτά ανοίγματα. Το αρχοντικό των Μαυρομιχαλαίων, που αποδεικνύει την ανάπτυξη του χωριού κατά τα προεπαναστατικά χρόνια, έχει αναπαλαιωθεί και θα χρησιμοποιηθεί σαν Μουσείο (Μπενάκειο).

γ) Τουριστικά στοιχεία

-Αξιοθέατα-αρχαιολογικοί χώροι

Κατεβαίνοντας την πλαγιά του βουνού, εμφανίζεται μέσα στο μικρό όρμο το γραφικό Λιμένι, με τα παλιά πέτρινα σπίτια “κρεμασμένα” στη βραχώδη πλαγιά με τα λίγα ψηλόκορμα κυπαρίσσια. Πλάι του η θάλασσα με το βαθύ γαλάζιο χρώμα, έχει μια γραφικότητα που σπάνια τη συναντάς. Τα νερά της θάλασσας, στα πρώτα μέτρα είναι γλυκά, γιατί βγαίνουν μέσα από υπόγεια ρεύματα από τα βράχια.

Το Λιμένι εντυπωσιάζει με τη γραφικότητά του και τη διατήρηση των μανιάτικων χαρακτηριστικών στην αρχιτεκτονική. Κοντά στο εκκλησάκι του Αη-Σώστη διακρίνουμε τον ανδριάντα του Πετρόμπεη, ενώ στην περιοχή βρίσκεται και ο ερειπωμένος Ναός της Παναγιάς της Βρεττής με το καμπαναριό της. Στις θέσεις Απήδημα και Καλαμάκια, βρέθηκαν απολιθωμένα οστά προϊστορικών ζώων και οστά από σκελετούς ανθρώπων.

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει το Λιμένι, είναι τα εξής:

- **Μανvomichalai**

Λιμένι Αρεόπολης

Το Μανvomichalai προσφέρει στους επισκέπτες του ένα συνδυασμό σύγχρονης πολυτέλειας και παραδοσιακής μανιάτικης αισθητικής. Η αρχιτεκτονική των δωματίων αντικατοπτρίζει τη λιτότητα της μανιάτικης αρχιτεκτονικής παράδοσης, η οποία βασίζεται στην πέτρα και το ξύλο.

- **Limeni Village**

Λιμένι Αρεόπολης

Το Limeni Village είναι χτισμένο από πέτρα και ξύλο, αποτελείται από 16 πυργόσπιτα διαμορφωμένα σε δωμάτια και σουίτες. Η μανιάτικη λιτή διακόσμηση κερδίζει τις εντυπώσεις.

3.1.3 ΚΟΤΡΩΝΑΣ

α)Γεωγραφικά στοιχεία

Ο Κότρωνας αποτελεί δημοτικό διαμέρισμα μαζί με τα χωριά Γονέα, Λουκάδικα, Ριγανόχωρα, Φλομοχώρι και Χαλικιά Βάττας. Έδρα του Δήμου ανατολικής Μάνης, βρίσκεται 41 χλμ. νότια του Γυθείου, και είναι το μεγαλύτερο παραθαλάσσιο χωριό της ανατολικής Μάνης.

Είναι κτισμένο στο μυχό ενός ήρεμου συνήθως όρμου, προφυλαγμένου από το βοριά, στον οποίο τοποθετείται η αρχαία πόλη Τευθρώνη, που σύμφωνα με τον Παυσανία, οικιστής της ήταν ο Αθηναίος Τεύθραντας.

β) Ιστορικά στοιχεία

Η Τευθρώνη (Κότρωνας) είχε επεκταθεί από τη σημερινή Ζούδα μέχρι τη Γονέα και είχε δύο ακροπόλεις, μια στη χερσονησίδα Σκοπά και μια στο κάστρο των Λουκάδικων. Στην πόλη υπήρξε η Νάια πηγή και οι κάτοικοι τιμούσαν περισσότερο την Ισσωρία Άρτεμη (προδωρική θεότητα), που η λατρεία της μεταδόθηκε από τον Κότρωνα στην Σπάρτη. Η ονομαστή πόλη του Κοινού των Ελευθερολακώνων **βυθίστηκε στο νερό** με το μεγάλο σεισμό του 3ου αιώνα μ.Χ. Ερείπια και ευρήματα της Τευθρώνης έχουν βρεθεί τυχαία από ψαράδες και δύτες, στην περιοχή της νησίδας Σκοπά.

Σύμφωνα με τα ευρήματα, η περιοχή παρουσιάζει Πρωτοελλαδική – Μεσοελλαδική και Μυκηναϊκή κατοίκηση, όπως μαρτυρούν ο οψιανός, τα κεραμικά και οι προϊστορικοί λίθινοι πέλεκεις, ενώ παρουσιάζει ανάπτυξη και κατά τους Ρωμαϊκούς χρόνους.

Ο Κότρωνας και τα γύρω χωριά συμμετείχαν -όπως όλοι οι Μανιάτες- στην πρώτη γραμμή των εθνικών αγώνων, στα νεότερα χρόνια (Επανάσταση 1821, εκστρατεία στην Κρήτη, Μακεδονικό Αγώνα, Βορειοηπειρωτικό κ.ά.). Στην παραλία βρίσκεται η προτομή του μακεδονομάχου ήρωα, Νικηφόρου Δεμέστιχα, ενώ ο Πύργος της οικογένειας είναι στον οικισμό Αλεπού.

γ) Τουριστικά στοιχεία

-Αξιοθέατα-αρχαιολογικοί χώροι

Ο Κότρωνας συνδέεται με τη νησίδα Σκοπά, με χερσόνησο μήκους 300 μ., στο οποίο έχουν βρεθεί όστρακα, οψιανοί λίθοι και ταφές σε πιθάρια. Διασώζονται νεολιθικά, προελληνικά, Ελληνικά και βυζαντινά ερείπια, καθώς και ερείπια εκκλησιών, όπως του Αγίου Νικολάου στον οποίο διακρίνουμε τοιχογραφίες.

Στα σπίτια του σημερινού Κότρωνα, όπως και σε ορισμένες εκκλησίες, παρατηρούμε εντοιχισμένες επιγραφές, κιονόκρανα και αρχιτεκτονικά μέλη της αρχαίας πόλης. Αξιόλογες είναι οι εκκλησίες του Αγίου Νικολάου, σταυροειδής με τρούλο και καμπαναριό, κτισμένη πάνω σε ομώνυμη παλαιότερη, της Υπαπαντής, του Αγίου Χαραλάμπου κ.α.

Κάθε χρόνο διοργανώνεται ένα μοναδικό πανηγύρι στην προβλήτα του λιμανιού, τις μέρες του Σωτήρος (περίπου στις 6 Αυγούστου) -προς τιμήν της πάλαι ποτέ ακμάζουσας Ιεράς Μονής Σωτήρος που δεσπόζει πάνω από τον Κότρωνα, κοντά στο ερημοχώρι Γονέα. Η περιτειχισμένη Μονή χτίστηκε στα 1500 και έχει υπέροχες τοιχογραφίες-δεν είναι εξάλλου το μοναδικό βυζαντινό και μεταβυζαντινό μνημείο της περιοχής.

Επίσης, από τον Κότρωνα είναι δυνατή η επίσκεψη στα χωριά της Μάνης από τη θάλασσα με καΐκι, καθώς και η επίσκεψη στη σπηλιά του Άδη, στο ακρωτήριο Ταίναρο.

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει ο Κότρωνας, είναι τα εξής:

- **Kotronas Bay Hotel**

Κότρωνας Λακωνίας

Το συγκρότημα βρίσκεται 500 μ. έξω από τον Κότρωνα, στη θέση Ψιλή Άμμος και αποτελείται από 10 κουκλίστικες βιλίτσες που κτίστηκαν από το 1992 έως το 1994, ταβέρνα, bar, πισίνα και παραδοσιακό κτίριο, όπου στεγάζεται μικρό συνεδριακό κέντρο και παραδοσιακό καφενείο-ζαχαροπλαστείο. Οι οκτώ βίλες έχουν εμβαδόν 48 τ.μ. και οι δύο 30 τ.μ. Όλες έχουν θαυμάσια θέα στη θάλασσα γιατί είναι αμφιθεατρικά κτισμένες πάνω σ' αυτήν. Το κτήμα είναι 6 στρέμματα, περιφραγμένο και φυτεμένο με εσπεριδοειδή, ελιές, και πολλά φυτά.

3.1.4 ΓΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ

α)Γεωγραφικά στοιχεία

Το γραφικό κεφαλοχώρι του Γερολιμένα βρίσκεται στη νότια άκρη της Λακωνίας, κοντά στο ακρωτήριο Ταίναρο και στην ανατολική πλευρά του Κάβο Γκρόσσο. Απέχει περίπου 96 χλμ. από την Σπάρτη, έχει 126 κατοίκους και κατά πάσα πιθανότητα είναι κτισμένο στη θέση της αρχαίας Ιππόλας. Στην αρχαιότητα θεωρείτο "Ιερός Λιμένας". Μάλιστα λέγεται ότι οφείλει το όνομά του σε παράφραση αυτής της προσφώνησης.

β) Τουριστικά στοιχεία

-Αξιοθέατα-αρχαιολογικοί χώροι-παραλίες

Αξίζει να επισκεφθείτε το Γερολιμένα και να γνωρίσετε την φυσική ομορφιά της περιοχής. Το φυσικό λιμάνι του και η ξεχωριστή του θέα προς την απεραντοσύνη του νοτίου πελάγους που απλώνεται και πέρα από το ακρωτήριο Ταίναρο, δημιουργούν εικόνες εκπληκτικές που θα σας μείνουν αξέχαστες.

Υπήρξε το σπουδαιότερο εμπορικό λιμάνι της Μέσα Μάνης. Σήμερα παρουσιάζει σημαντική τουριστική άνοδο, απόρροια της άρτιας τουριστικής υποδομής του. Κατά την παραμονή σας στο Γερολιμένα αξίζει να κάνετε τον περίπλου της χερσονήσου σε σημεία που δεν έχουν οδική πρόσβαση και να θαυμάσετε τοπία μοναδικής ομορφιάς. Επίσης, αξίζει να δείτε το ερειπωμένο εκκλησάκι του Ασώματου το οποίο έχει κτιστεί με αρχαίο οικοδομικό υλικό. Σε μικρή απόσταση βρίσκεται η Σπηλιά του Άδη όπου λατρευόταν ο Ποσειδώνας και λίγο πιο κάτω στο Πόρτο Στέρνες βρίσκεται το ιερό του Ταινάρου Ποσειδώνα.

Αξιοσημείωτη είναι η παραλία του Γερολιμένα, η οποία προσφέρεται για κολύμπι. Πρόκειται για μια όμορφη παραλία που αποτελεί πόλο έλξης για τους λάτρεις της κολύμβησης. Σε απόσταση 8 χλμ. από το Γερολιμένα συναντάμε το χωριό Μέζαπος. Είναι ένα από τα ωραιότερα χωριά της Μάνης, το οποίο διαθέτει μια πανέμορφη παραλία.

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει ο Γερολιμένας, είναι τα εξής:

- **Gerolimenas Hotel**

Γερολιμένας Λακωνίας

Το παραδοσιακό ξενοδοχείο τεσσάρων αστερών Ο ΓΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ αποτελείται από τρία εφραπτόμενα μεταξύ τους μανιάτικα πυργόσπιτα επάνω στη

βοτσαλώδη παραλία του Γερολιμένα. Η αναπαλαίωση και αποκατάσταση των πύργων ολοκληρώθηκε την άνοιξη του 2002.

- **Ξενοδοχείο Κυρίμαι**

Γερολιμένας Λακωνίας

Το ξενοδοχείο «Κυρίμαι» βρίσκεται μόλις λίγα χιλιόμετρα από το νοτιότερο άκρο της χερσονησίδας του Ταινάρου, εκεί που το Ιόνιο σμίγει με το Αιγαίο Πέλαγος. Η αναπαλαίωση και αποκατάσταση των κτιρίων ολοκληρώθηκε το καλοκαίρι του 2003. Τα δωμάτια διαφέρουν μεταξύ τους. Επιλέξτε ανάμεσα σε πύργους με πολεμίστρες, πολυτελείς σουίτες, δίπατα δωμάτια με τζάκια, σοφίτες και ταξιδέψτε στο παρελθόν, έχοντας όμως τις ανέσεις του σήμερα.

- **Akroyiali Apartments**

 Γερολιμένας Λακωνίας

Το Akroyiali Apartments διαθέτει 13 δωμάτια και είναι συνεχούς λειτουργίας.

- **Pirgos Tsitsiri Hotel**

Γερολιμένας Λακωνίας

Το Pirgos Tsitsiri Hotel διαθέτει 20 δωμάτια και η περίοδος λειτουργίας του διαρκεί από Μάρτιο έως Οκτώβριο.

3.1.5 ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ

α) Γεωγραφικά στοιχεία

Η **Ελαφώνησος** βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της Πελοποννήσου. Το καλοκαίρι ο πληθυσμός του νησιού σχεδόν διπλασιάζεται, καθώς είναι πόλος έλξης τουριστών με κορύφωση τον μήνα Αύγουστο. Έχει έκταση 19 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αποτελεί την Κοινότητα Ελαφονήσου, του νομού Λακωνίας. Πιο συγκεκριμένα, το κοινοτικό διαμέρισμα Ελαφονήσου αποτελείται από το χωριό Ελαφονήσος και τους οικισμούς Καπάρι, Κάτω Νησί, Λεύκη και την Πούντα. Κατά την απογραφή του 2001 η κοινότητα είχε συνολικά 745 κατοίκους, από τους οποίους 625 κατοικούσαν στο χωριό Ελαφώνησος και στους οικισμούς οι υπόλοιποι ως εξής: 6 στο Καπάρι, 66 στο Κάτω Νησί, 35 στην Λεύκη και 13 στην Πούντα. Επίσης, η Ελαφώνησος διέθετε έναν από τους μεγαλύτερους αλιευτικούς στόλους στην Ελλάδα με σκάφη παράκτιας αλιείας. Αξίζει να αναφερθεί ότι κατά τους αρχαίους χρόνους η Ελαφώνησος ήταν γνωστή με την ονομασία Όνου Γνάθος.

β) Ιστορικά στοιχεία

Το σημερινό της όνομα η Ελαφώνησος το αντλεί από το πλούσιο κυνήγι που υπήρχε στην περιοχή από την αρχαιότητα καθώς, όπως αναφέρεται και από τον Πausανία, πολλά ήταν τα ιερά της Αρτέμιδος στην περιοχή, και πιο συγκεκριμένα από την ύπαρξη πλήθους μικρόσωμων ελαφιών κόκκινου χρώματος. Άλλωστε και το διάσημο *άγαλμα* της Θεάς Άρτεμις στο Μουσείο του Λούβρου που κρατά ένα τέτοιο ελάφι έχει βρεθεί στην ευρύτερη περιοχή.

Σύμφωνα και με Βενετσιάνικους χάρτες του 15ου αιώνα, η Ελαφώνησος αποτυπώνεται ως CERVI "τσέρβι" και τα Κύθηρα ως CERIGO "τσερίγκο" (όνομα που οι ντόπιοι χρησιμοποιούν ως και σήμερα για τα Κύθηρα, κάτι που δεν έγινε στην Ελαφώνησο καθώς δεν κατοικούνταν τότε). Τέλος, το απέναντι χωριό Βιγκλάφια μαρτυρά με το όνομα του την αλήθεια αυτή (ΒΙΓΚΛΑ - ΕΛΑΦΙΑ) καθώς από εκεί, απλώνεται μπροστά μας πεντακάθαρα όλος ο κάμπος ως την Ελαφώνησο όπως και η

λιμνοθάλασσα Στρογγύλη. Ως φυσικό παρατηρητήριο λοιπόν των κόκκινων αυτών ελαφιών δεν θα μπορούσε παρά να αποδοθεί αυτό το τοπωνύμιο.

Το νησί κατοικήθηκε από τους σημερινούς του κατοίκους το 1850, μετά την οριστική προσάρτησή του στην Ελλάδα ύστερα από ελληνοαγγλική διένεξη. Η αρχική κατοίκηση έγινε από τα γύρω χωριά, από τα Βάτικα, όταν η ελληνική πλευρά εκμεταλλεύτηκε την μη αναγραφή της Ελαφονήσου όπως παράλληλα και της νήσου Σαπιέντζα σε καμιά συνθήκη κυριαρχίας της «Επτανησιακής Πολιτείας» από τους Άγγλους στην οποία ουσιαστικά κι ανήκαν και τα δύο.

γ) Τουριστικά στοιχεία

-Αξιοθέατα-αρχαιολογικοί χώροι-παραλίες

Υπέροχη και φιλόξενη, η **Ελαφώνησος** φημίζεται για τις υπέροχες **παραλίες** της. Σήμερα, οι τουριστικές της υποδομές αρκούν για να φιλοξενήσουν όσους θέλουν να απολαμβάνουν τη θάλασσα αλλά και την ηρεμία των διακοπών.

Η Ελαφώνησος είναι ένας μικροσκοπικός γαλάζιος παράδεισος με λίγες εκατοντάδες μόνιμους κατοίκους. Είναι ένα μικρό σχεδόν επίπεδο νησί με καταπληκτικούς όρμους και παραλίες. Ο Σίμος με τα τουρκουάζ νερά και τη λευκή σαν πούδρα άμμο, είναι μία από τις καλύτερες παραλίες της Μεσογείου. Όσο κι αν ανακατευθούν οι λεπτοί κόκκοι της, η θάλασσα παραμένει σμαραγδένια και διάφανη. Στα νησιά της Παναγίας τα ωραιότερα κοχύλια φτιάχνουν μια σχεδόν ροζ αμμουδιά κι ένα βυθό γεμάτο εκπλήξεις.

Κατά την παραμονή σας στην Ελαφώνησο αξίζει να επισκεφθείτε τους προϊστορικούς τάφους που έχουν βρεθεί στην περιοχή της Πούντας και τη βυθισμένη πολιτεία στην περιοχή Παυλοπέτρι. Επίσης, μπορείτε να δείτε και το αναξιοποίητο σπήλαιο με τον πλούσιο και εντυπωσιακό εσωτερικό διάκοσμο από σταλακτίτες και σταλαγμίτες.

Η Ελαφώνησος διαθέτει πολλές αμμουδιές με εξωτική ομορφιά οι οποίες αποτελούν πόλο έλξης για τους επισκέπτες της περιοχής και γενικότερα του νομού

Λακωνίας. Ανάμεσά τους ξεχωρίζει η φημισμένη παραλία του Σίμου (το δίδυμο Φράγκος – Σαρακίνικο) που βρίσκεται στην νότια πλευρά του νησιού. Τη συναντάμε απέναντι από τα Κύθηρα. Χαρακτηριστικό της είναι το σμαραγδένιο χρώμα των νερών της θάλασσας και η απέραντη λευκόχρυση αμμουδιά της. Θεωρείται μια από τις ωραιότερες παραλίες της Ελλάδας. Ο επισκέπτης μαγεύεται από την εξωτική ομορφιά που αντικρίζει. Η παραλία τον Αύγουστο γεμίζει με χιλιάδες συστάδες λευκά κρίνα της θάλασσας, τα οποία δημιουργούν μια εικόνα παραμυθένια.

Άλλες εξίσου πανέμορφες παραλίες στις οποίες μπορείτε να απολαύσετε το μπάνιο σας και να επιδοθείτε στο αγαπημένο σας θαλάσσιο σπορ, είναι η Λευκή, η Πούντα, ο Καλόγηρας, η Παναγίτσα κ.ά.

Οδικώς από την Αθήνα, η Ελαφώνησος απέχει περίπου 4 ώρες, ακολουθώντας το δρόμο για Τρίπολη- Σπάρτη- Μολάους- Νεάπολη. Πριν την Νεάπολη υπάρχει ένδειξη για Ελαφώνησο που οδηγεί στην Πούντα. Από εκεί φεύγουν περίπου ανά μισή ώρα, ferry boats και το ταξίδι διαρκεί μόλις 10 λεπτά.

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει η Ελαφώνησος, είναι τα εξής:

- **Elafonisos Hotel**

Ελαφώνησος Λακωνίας

Σε ένα μικρό κολπίσκο λειτουργεί το όμορφο και ανακαινισμένο ξενοδοχείο μας, ένα μίνι συγκρότημα με άνετους χώρους, απίθανη θέα στην θάλασσα και την απέναντι ακτή της Πελοποννήσου, ιδανικό για οικογένειες . Μόλις 2 μέτρα από τα σκαλιά μας θα απολαύσετε το μπάνιο σας στην θάλασσα , ακόμη μπορείτε να επισκεφθείτε τις παραλίες του Σίμου και των νησιών της Παναγιάς που απέχουν λίγα μόλις λεπτά από τον χώρο μας.

- **9 Musses**

Ελαφώνησος Λακωνίας

Σας καλωσορίζουμε στο ξενοδοχείο 9 Μούσες, στην πανέμορφη Ελαφώνησο Λακωνίας. Το ξενοδοχείο μας είναι 2 αστέρων (Γ' κατηγορίας), διαθέτει οκτώ πολυτελή διαμερίσματα (studios) με όλα τα comfort καθώς και πισίνα για μια γρήγορη βουτιά πριν ή μετά την παραλία.

- **Edem Hotel**

Ελαφώνησος Λακωνίας

Το Ξενοδοχείο Εδέμ είναι η καλύτερη επιλογή σε περίπτωση που ταξιδέγετε στο πανέμορφο νησί της Ελαφονήσου. Η Ελαφώνησος διαθέτει παραδεισένιες παραλίες που σας υπόσχονται αξέχαστες διακοπές. Το Ξενοδοχείο ΕΔΕΜ διαθέτει 9 επιπλωμένα διαμερίσματα (7 διαμερίσματα που μπορούν να φιλοξενήσουν έως 4 άτομα & 2 διαμερίσματα για 2 έως 3 άτομα).

- **SIMOS BEACH**

Ελαφώνησος Λακωνίας

Στον οικισμό της Ελαφονήσου, 60μ. από την θάλασσα και 100μ. από τα Ferry Boats. Το συγκρότημά μας αποτελείται από 10 δωμάτια (δίκλινα - τρίκλινα), κλιματιζόμενα, με τηλεόραση, ψυγείο, ατομικό μπάνιο, βεράντες, ενώ διατίθεται αίθουσα τηλεόρασης και parking. Άψογη συμπεριφορά, σεβασμός, καθαριότητα επί 24ώρου βάσεως με ασυναγώνιστες τιμές. Το συγκρότημα λειτουργεί από Μάιο έως Οκτώβριο.

- **ΑΕΡΗΔΕΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΥ**

Ελαφώνησος Λακωνίας

Λίγα μέτρα από τη θάλασσα και σε μια νέα κατασκευή λειτουργούν τα ενοικιαζόμενα δωμάτια της κ. Φωτεινής Μέντη. Οι όμορφες γωνιές, στολισμένες με θαλασσινά και

χειροποίητα καδράκια, συνθέτουν ένα αρμονικό σύνολο. Η διακόσμηση και η φροντίδα γίνονται δια χειρός Φωτεινής. Κάθε διαμέρισμα ξεχωρίζει με το δικό του όνομα. Τα δωμάτιά μας διαθέτουν μπάνιο, κουζίνα, ψυγείο, τηλεόραση, κλιματισμό. Αποτελούν ένα ήσυχο, όμορφο περιβάλλον, όπου μπορεί κανείς να ηρεμήσει και να ξεκουραστεί, απολαμβάνοντας τις όμορφες παραλίες του Σίμου και της Παναγίας με τα σμαραγδένια ολοκάθαρα νερά, αλλά και τις γραφικές γωνιές της Ελαφονήσου. Το συγκρότημα αποτελείται από 6 δωμάτια (δίκλινα και τρίκλινα). Λειτουργεί Από το Πάσχα μέχρι το Σεπτέμβριο.

- **Η ΠΟΥΝΤΑ**

Ελαφώνησος Λακωνίας

Τα ενοικιαζόμενα studios "Η Πούντα" βρίσκονται στο γραφικό χωριό απέναντι της Ελαφονήσου Βιγκλάφια σε απόσταση 50 μ. μόλις από την όμορφη παραλία της Πούντας. Αποτελείται από 7 διαμερίσματα. Όλα τα studios έχουν ανεξάρτητη είσοδο, μπαλκόνι με θέα τη θάλασσα, ψυγείο, τηλεόραση και κλιματισμό σε μια καταπράσινη έκταση πέντε στρεμμάτων λειτουργούν για εσάς όλο το χρόνο. Στον ίδιο χώρο θα μπορείτε να απολαύσετε εκλεκτούς μεζέδες και σπιτικά φαγητά από το πρωί έως αργά το βράδυ στο ομώνυμο εστιατόριο.

Πούντα, Ελαφώνησος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΙ ΤΟΠΟΙ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

4.1.1 ΜΥΣΤΡΑΣ

Ο **Μυστράς** ήταν Βυζαντινή πολιτεία της Πελοποννήσου και απέχει έξι χιλιόμετρα ΒΔ της Σπάρτης. Σήμερα είναι ερειπωμένος και αποτελεί πολύτιμη πηγή για τη γνώση της ιστορίας, της τέχνης και του πολιτισμού των δύο τελευταίων αιώνων του Βυζαντίου. Το 1989 με απόφαση της αρμόδιας επιτροπής της Unesco, ο Μυστράς εγγράφεται ως πολιτιστικό αγαθό στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η ιστορία "της νεκρής πολιτείας" σήμερα του Μυστρά αρχίζει από τα μέσα του 13ου αιώνα όταν συμπληρώθηκε η κατάκτηση της Πελοποννήσου από τους Φράγκους. Το 1249 ο Γουλιέλμος Β' Βιλλαρδουίνος έκτισε το κάστρο του στην ανατολική πλευρά του Ταυγέτου, στην κορυφή ενός υψώματος με απότομη και κωνοειδή μορφή που λεγόταν Μυστράς ή Μυζυθράς λόγω του σχήματός του ή εκ του ονόματος του παλαιότερου ιδιοκτήτη που λεγόταν Μυζηθράς.

Ο Μυστράς

Το σημείο όπου ορκίστηκε ο τελευταίος αυτοκράτορας του Βυζαντίου Μετά την ήττα των Φράγκων στην μάχη της Πελαγονίας το 1259 το κάστρο του Μυστρά παραχωρήθηκε στον Βυζαντινό αυτοκράτορα Μιχαήλ Η' Παλαιολόγο. Από το 1262 έγινε

έδρα βυζαντινού στρατηγού του "σεβαστοκράτορος" και από τότε άρχισε η κυρίως ιστορική περίοδός του, που διήρκεσε δύο αιώνες. Οι κάτοικοι της γειτονικής Λακεδαίμονος έρχονται και εγκαθίστανται γύρω από το κάστρο, γι' αυτό και η κατοικημένη περιοχή, που ονομάζεται *χώρα* οχυρώθηκε με τείχος. Συν τω χρόνω δημιουργήθηκε και νέα συνοικία, έξω από το τείχος, που ονομάστηκε *κάτω χώρα* και προστατεύθηκε επίσης με τείχος. Από το 1308 το σύστημα της διοικήσεως μεταβάλλεται και οι στρατηγοί γίνονται μόνιμοι διοικητές και κατά τα μέσα του 14ου αιώνα ο Μυστράς καθίσταται πρωτεύουσα της Βυζαντινής Πελοποννήσου. Έτσι δημιουργήθηκε το *Δεσποτάτο του Μωρέως*. Συνετοί Δεσπότες όπως ο Μανουήλ Καντακουζηνός, ο Θεόδωρος Β' Παλαιολόγος, ο Κωνσταντίνος ο Β' Παλαιολόγος, ο μετέπειτα τελευταίος αυτοκράτορ του Βυζαντίου, συνετέλεσαν ώστε ο Μυστράς να επεκτείνει την εξουσία του σε όλη την Πελοπόννησο και να γίνει εστία της πολιτικής και πνευματικής ζωής της αυτοκρατορίας, καθώς και το κέντρο της αναγεννήσεως των γραμμάτων και των τεχνών. Σοφοί, καλλιτέχνες και λόγιοι συγκεντρώνονταν στην αυλή του Δεσπότη, σπουδαιότερος και σημαντικότερος απ' όλους, ο Γεώργιος Γεμιστός ή Πλήθων. Το 1460 ο Μυστράς παραδίδεται στους Τούρκους και από τότε αρχίζει η παρακμή του. Τη περίοδο 1687 έως 1715 τον Μυστρά όπως και όλη τη Πελοπόννησο τον κατείχαν οι Βενετοί. Και το 1770 κατά την επανάσταση του Ορλώφ ένα μικρό στράτευμα Ελλήνων και Ρώσων έκλεισε την τούρκικη φρουρά μέσα στο κάστρο. Τότε οι Τούρκοι κάτοικοι της πόλεως αν και παραδόθηκαν με τον όρο να εξέλθουν με τις οικογένειές τους, κατά την έξοδό τους εξολοθρεύτηκαν από απειθάρχητους Μανιάτες, που μόνο χάρη στον τότε Μητροπολίτη που μπήκε μες' τη μάχη με το σταυρό κατόρθωσε να συγκρατήσει τους Μανιάτες. Στην επανάσταση του 1821 η συμμετοχή του Μυστρά είναι σημαντική. Το 1825 λεηλατήθηκε από τους Αιγυπτίους του Ιμπραήμ και από τότε, σιγά σιγά εγκαταλείφθηκε και ιδρύθηκε ο νέος Μυστράς το σημερινό ομώνυμο χωριό στους πρόποδες του λόφου. Με την ίδρυση του ελεύθερου κράτους οι Αρχές της επαρχίας Λακωνίας εγκαταστάθηκαν στο ερειπωμένο Μυστρά, λίγο όμως αργότερα, το 1834 ο Βασιλιάς Όθων θεμελιώνει τη νέα πόλη τη Σπάρτη επί του πρώτου πολεοδομικού σχεδίου που εκπονήθηκε στην Ελλάδα για να ακολουθήσει στη συνέχεια το Γύθειο. Από τότε άρχισαν να εγκαταλείπουν τον Μυστρά και οι τελευταίοι κάτοικοί του. Ένα δίστιχο που λεγόταν γύρω στα 1840

εγκωμιάζε τα διπλανά χωριά ενώ υπενθύμιζε την εγκατάλειψη του Μυστρά.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΟΥ ΜΥΣΤΡΑ

- Άγιος Δημήτριος (Μητρόπολη) κτίσθηκε το 1310. Βασιλική ξυλόστεγη, με ωραία γλυπτά στο τέμπλο και τοιχογραφίες. Στο προαύλιο της βρίσκεται το Μητροπολιτικό μέγαρο, σήμερα το Μουσείο του Μυστρά.
- Ευαγγελίστρια, μονώροφη με χαρακτηριστικό πλατύ νάρθηκα.
- Άγιοι Θεόδωροι, με το χαρακτηριστικό πασίγνωστο οκτάγωνο τρούλο, η μεγαλύτερη και αρχαιότερη εκκλησία του Μυστρά. Διατηρεί εντυπωσιακές τοιχογραφίες μεταξύ των οποίων και προσωπογραφία του Αυτοκράτορα Μανουήλ Παλαιολόγου με χρονολογία 1423. Εδώ και ο τάφος του Δεσπότη του Μορέως Θεοδώρου Α'.
- Αφεντικό, έτσι ονομάζεται τρίκλιτος διώροφος τρουλωτός ναός με δύο εκατέρωθεν παρεκκλήσια εκείνο των "χρυσοβούλλων" επειδή εσωτερικά καλύπτεται με αγιογραφική σύνθεση αγέλων να κρατούν χρυσόβουλλα των ετών 1314, 1319, 1320 και 1322, και το άλλο του Ανδρόνικου που εικονίζονται ο Αυτοκράτορας Ανδρόνικος και ο Δεσπότης του Μυστρά Θεόδωρος Α' Παλαιολόγος.

Όλες οι παραπάνω εκκλησίες βρίσκονται στο ένα τμήμα της πόλης του Μυστρά του Βροχοτονίου. Στο άλλο τμήμα δίπλα στον εντυπωσιακό πύργο εκκλησία χτισμένη μέσα σε σπηλιά, πρόκειται για το καθολικό της μονής της Παναγίας της Περιβλέπτου του 1350.

Πάνω από την Περιβλέπτο ορθώνεται η μονή της Παντάνασσας (γυναικείο μοναστήρι) η εκκλησία της οποίας είναι το καλλίτερο διατηρούμενο μνημείο. Εκεί βρίσκονται και οι τάφοι της δέσποινας Κλεόπα Μαλατέστα και της Θεοδόρας, της συζύγου του Αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Παλαιολόγου,

- Αγία Σοφία, πάνω από τα παλάτια των Δεσποτάδων, μικρή και απέριτη του 1350 και τέλος
- Άγιος Νικόλαος σταυροειδής τρουλωτός κτισμένος επί τουρκοκρατίας.

Γενικά οι εκκλησίες του Μυστρά αποτελούν χώρο μάθησης της βυζαντινής αρχιτεκτονικής ζωγραφικής, αγιογραφίας και χωροταξικής μελέτης της εποχής λίγο πριν την αναγέννηση.

Άποψη του Μυστρά.

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει ο Μυστράς, είναι τα εξής:

- **Pyrgos Mystra**

Μυστράς, Λακωνία

Κάτω από την αδρή σκιά του Ταυγέτου, του αρσενικού βουνού της Ελλάδας όπως τον ονομάτισε ο γνωστός λογοτέχνης Στρατής Μυριβήλης και στην ποδιά της "ελληνικής Πομπηίας" όπως αποκαλείται η ξακουστή βυζαντινή καστροπολιτεία του Μυστρά, στέκεται με υπερηφάνεια ο πολυτελής ξενώνας, Πύργος του Μυστρά.

- **Byzantion Hotel**

Μυστράς, Λακωνία

Μυστράς, η βυζαντινή πόλη, το κάστρο, τα παλάτια. Ξενοδοχείο Βυζάντιον. Ένα οικογενειακό ξενοδοχείο. Όλα τα δωμάτια με θέα του κάστρου. Δωμάτια με δορυφορική τηλεόραση, κλιματισμό.

4.1.2 ΣΠΗΛΑΙΟ ΔΥΡΟΥ

Το Σπήλαιο του Δυρού θεωρείται **το ωραιότερο λιμναίο σπήλαιο του κόσμου**. Χωρίζεται σε τρία διαφορετικά σπήλαια: στο σπήλαιο Βλυχάδα που είναι επισκέψιμο, και στα σπήλαια Αλεπότρυπα και Καταφύγι, τα οποία δε θα μπορέσετε να τα επισκεφτείτε, καθώς οι έρευνες μέσα σε αυτά δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμη. Στην περιοχή της Μάνης υπάρχουν και άλλα σπήλαια τα οποία δεν είναι όμως επισκέψιμα.

- **Σπήλαιο Βλυχάδα:** Η Βλυχάδα, χάρη στον πολύχρωμο και θαυμάσιο διάκοσμό της, θεωρείται ένα από τα πιο ωραία και εντυπωσιακά σπήλαια του κόσμου μαζί με το Παντιράκ της Νότιας Γαλλίας και τη Ζάιτα της Βηρυτού. Το πρώτο τμήμα του σπηλαίου ανακαλύφθηκε το 1898. Το κύριο χαρακτηριστικό του είναι οι μεγάλοι και οι πολύχρωμοι σταλακτίτες του που έχουν ενωθεί με το βυθό του σπηλαίου, αλλά και σταλακτίτες που παριστάνουν μορφές ζώων ή ανθρώπων. Η ξενάγηση διαρκεί 30 λεπτά και γίνεται με βάρκες.
- **Σπήλαιο Κοραλλιών:** βρίσκεται κοντά στον Πύργο Δυρού και απέχει 1.500 μέτρα από τον οικισμό Χαρούδα. Εδώ υπάρχουν σταλακτίτες σε απόχρωση ώχρας που δίνουν την εντύπωση τεράστιων κοραλλιών.
- **Βλυχάδα ή Γλυφάδα:** Το τρίτο σπήλαιο της περιοχής Δυρού, είναι το μοναδικό επισκέψιμο και το μεγαλύτερο γνωστό της χώρας, μήκους σχεδόν 3,5 χλμ.

Βρίσκεται δυτικά της Αλεπότρυπας και είναι το γραφικότερο και καλύτερο λιμναίο σπήλαιο του κόσμου. Για το θαυμάσιο διάκοσμό του, που είναι πλουσιότατος και πολύχρωμος το σπήλαιο κατέλαβε τη πρώτη θέση ανάμεσα στα τρία ωραιότερα λιμναία σπήλαια του κόσμου, τα άλλα δύο είναι το Παντιράκ της Νότιας Γαλλίας και η Ζάϊτα της Βηρυτού.

Ανακαλύφθηκε από τον κ. Πέτρο Αραπάκη, ο οποίος εξερεύνησε το πρώτο τμήμα του σπηλαίου, αλλά η συστηματική εξερεύνηση άρχισε το 1949 από το ζεύγος Ιωάννη και Άννας Πετροχειίλου. Μέχρι τώρα εξερευνήθηκε έκταση άνω των 10.000 τ.μ. και στολίζεται από σταλακτίτες και σταλαγμίτες, οι οποίοι σχηματίζουν επιβλητικές κολόνες και περιλαμβάνει πλήθος από στοές και θαλάμους. Στον πυθμένα του σπηλαίου ρέουν τα νερά του υπόγειου ποταμού Γλυφάδα, στον οποίο οφείλεται ο σχηματισμός τού σπηλαίου, ο οποίος σε μερικά σημεία φαρδαίνει και γίνεται λίμνη.

Αν και η κοίτη του τώρα έχει αλλάξει ολόγυρα υπάρχει πάντοτε ο θαυμάσιος διάκοσμος από τους πολύχρωμους σταλακτίτες, σταλαγμίτες και κολόνες. Η κοίτη του, από ασβεστόλιθο που έχει μεταμορφωθεί σε μάρμαρο, διανοίγεται σε δυο κεντρικούς παράλληλους διαδρόμους με πολλές διακλαδώσεις. Για την εύκολη περιήγησή του, ανοίχτηκε τεχνητή είσοδος πλάτους 100 μ. αριστερά της φυσικής, και σε μήκος 1.000 μ. από την είσοδό του συνδέθηκαν με τεχνητή σήραγγα οι δύο παράλληλοι διάδρομοι, ώστε η τουριστική διαδρομή να διαγράφει κύκλο.

Το μήκος των διαδρόμων του σπηλαίου που είναι τουριστικά αξιοποιήσιμο, ως σήμερα, φτάνει τα 3.100 μ. από τα οποία μόνο 300μ. είναι ξηρά. Στη συμβολή του υγρού και του ξηρού τμήματος, στο βυθό, βρέθηκαν οστά προβοδιού και προϊπποποτάμου. Σταγόνα – σταγόνα από ανθρακικό ασβέστιο, σύμφωνα με το φυσικό νόμο, δημιουργήθηκαν σταλακτίτες και σταλαγμίτες κατάλευκοι, ροζ, χνουδωτοί, κόκκινοι, κολώνες γκριζές ή λευκές, συνθέτοντας το καταπληκτικό διάκοσμο του σπηλαίου.

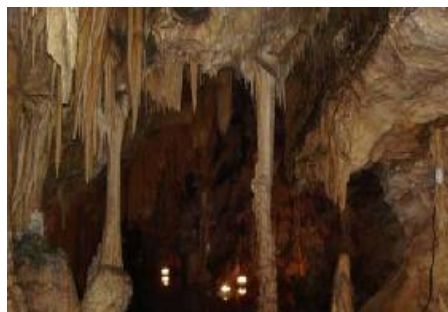
Η διαδρομή μέσα στο παραμυθένιο αυτό κόσμο κρατάει περίπου τρία τέταρτα και απολαμβάνουμε τη Πρώτη Σάλα με το μανδύα του Ποσειδώνα, τη Νεκρή Πολιτεία, το Σταυροδρόμι με τις Νηρηίδες και το λευκό αρκουδάκι, τη Λίμνη των Ωκεανίδων με το πέτρινο δάσος και τον υπέροχο σταλαγμίτη της μικρής θημωνιάς.

Ακολουθούν κομψοτεχνήματα μοναδικής ομορφιάς όπως ο Επισκοπικός θρόνος, το πέλημα του Ποσειδώνα, ο πέτρινος κρίνος και μια εκκλησιαστική διάβαση με το πολυέλαιο και τον άμβωνα, η σάλα του Δυρού με τις αρχαίες Ελληνικές χλαμύδες, τα Ροζ και Λευκά διαμερίσματα με την άρπα, το βασιλικό εξώστη, τη πύλη και τη κρεμασμένη αλεπού και στο τέλος της δεξιάς διαδρομής το παρεκκλήσι.

Στη συνέχεια ένα τεχνητό πέρασμα προς αριστερά μας οδηγεί στη Θάλασσα των Ναυαγίων, με το βουλιαγμένο καράβι, συνεχίζουμε στη σάλα Χρυσή βροχή, στη Σοκολατένια Σάλα, στη Κόκκινη Σάλα, ενώ μέσω ενός καναλιού αντικρίζουμε το Πύργο της Πίζας και απέναντί του τη Φάτνη του Χριστού. Αναυδοι οδηγούμαστε στη σάλα Μεγάλος Ωκεανός, μήκους 160μ. και ύψους 30μ., με το μεγάλο δίσκο και τα αναρίθμητα κρόσσια και την Ονειρεμένη Λίμνη, στην οποία βρίσκεται η εκβολή του ποταμού προς τη θάλασσα, ενώ στο παλινό τμήμα ξεπροβάλλει η Γοτθική Σάλα και ολοκληρώνεται η λιμναία διαδρομή.

Στο χερσαίο τμήμα που ακολουθεί, βαδίζουμε σε μονοπάτι ανάμεσα στ διάκοσμο και παρατηρούμε το Μνημείο του Αγνώστου Ναύτη, τα ανάκτορα του Πλούτωνα, το Πέτρινο Δάσος και τα Νούφαρα. Έχει 18° θερμοκρασία χειμώνα – καλοκαίρι, με δάπεδο ελάχιστα ψηλότερα από τη στάθμη της θάλασσας και το μεγαλύτερο μέρος της επιφάνειάς του σκεπάζεται από νερό, πού διευκολύνει την επίσκεψη με βάρκες.

Το μέγιστο βάθος των νερών του είναι 15,5 μ. και η θερμοκρασία τους 12° . Η σκληρότητά τους είναι στην επιφάνεια 90° , στο μέσο 180° και στο βυθό 290° . Κάτω από την είσοδο του σπηλαίου είναι ο όρμος Δυρού με τις κάτωσπρες κροκάλες και τα κρυστάλλινα νερά.

Σπήλαιο Δυρού

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει η περιοχή όπου βρίσκεται το Σπήλαιο Δυρού, είναι τα εξής:

- **ΤΟΞΟΤΗΣ**

Μέσα σ'έναν καταπράσινο ελαιώνα, στην Τριανταφυλλιά Πύργου Δυρού, βρίσκεται ο παραδοσιακός ξενώνας «ΤΟΞΟΤΗΣ». Ένα πρόσφατα αναπαλαιωμένο κτίσμα, με μεγαλιθικές καμάρες, κεραμοσκεπές, στέρνες και λιθόστρωτα. Με διαμερίσματα με ξεχωριστό ύψος, άνετα, πλήρως εξοπλισμένα με κουζίνα, τηλεόραση, κλιματισμό, θέρμανση, τζάκια, ιδιαίτερο εξωτερικό χώρο, πάρκινγκ. Σας περιμένει, για ηρεμία, ξεκούραση, κολύμπι σε γαλαζοπράσινα πεντακάθαρα νερά, φυγή στο παρελθόν και εξερεύνηση μιας περιοχής γεμάτης παραδοσιακούς οικισμούς, βυζαντινές εκκλησίες και ανεξερεύνητα σπήλαια.

- **ΔΥΡΟΣ**

Το ξενοδοχείο ΔΥΡΟΣ βρίσκεται στον Πύργο Δυρού, έχει 14 δωμάτια εξοπλισμένα με A/C και TV. Διαθέτει αίθουσα πρωινού και είναι ανοικτά όλο το έτος.

- **ΠΑΝΟΡΑΜΑ**

Τα ενοικιαζόμενα δωμάτια «Πανόραμα» βρίσκονται στο Δυρό Λακωνίας στη Μάνη. Είναι χτισμένα σε υπερυψωμένο σημείο και έχουν απίστευτη θέα τη θάλασσα και τα βουνά της περιοχής. Απόχουν 150μ. από την είσοδο των Σπηλαίων του Δυρού, 150 μ.

από την παραλία, 3 χλμ. από τον Πύργο Δυρού και 300 χλμ. από την Αθήνα. Προσφέρουν στους επισκέπτες τους δωμάτια δίκλινα, τρίκλινα και τετράκλινα. Όλα είναι εξοπλισμένα με κλιματισμό, τηλεόραση, ψυγείο, μπάνιο και μπαλκόνι με όμορφη θέα.

- **Sole e Mare**

Πύργος Δυρού

Βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της Λακωνικής γης, τη Μάνη. Είναι χτισμένο με πέτρα σύμφωνα με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική της περιοχής. Απέχει 300 χλμ. από την Αθήνα, 80 χλμ. από τη Σπάρτη και 90 χλμ. από το αεροδρόμιο της Καλαμάτας. Προσφέρει στους επισκέπτες του σάλα, εστιατόριο, καθιστικό-μπαρ με τζάκι, πισίνα, pool-bar, κήπο, 20 υπέροχα δωμάτια και μία σουίτα. Όλα τα δωμάτια είναι άνετα, μοναδικά διακοσμημένα, πλήρως εξοπλισμένα και έχουν εκπληκτική θέα.

4.1.3 ΒΑΘΕΙΑ

Η Βάθεια είναι η επιβλητικότερη έξαρση ενός τοπίου το οποίο ούτως ή άλλως φημίζεται για τη μοναδικότητά του. Καθώς ο επισκέπτης πιάνει την άκρη της γοητείας του μανιάτικου τοπίου από την Αρεόπολη και ταξιδεύει ανάμεσα σε πύργους, παλιές εκκλησίες, παραδοσιακούς οικισμούς και στα παιχνιδίσματα της θάλασσας και των ξερών βουνών, μετά την Άλικά έχει την αίσθηση ότι μαζί με την ηπειρωτική Ευρώπη τελειώνει εδώ και η απόλαυσή του. Η Μάνη όμως του επιφυλάσσει ως έκπληξη την πιο δυνατή εικόνα της. Σε κάποια από τις πολλές στροφές του δρόμου αποκαλύπτεται η Βάθεια, κτισμένη σε περίοπτη θέση σαν ακρόπολη στην κορυφή του λόφου. Οι πύργοι, τα σπίτια, οι εκκλησίες, τα λιοτρίβια κάπου 150 κτίσματα, τα σοκάκια και οι ρούγες στριμώχνονται για να χωρέσουν όλα στο μικρό πλάτωμα της κορυφής, έχοντας θέα από τη μία την πολύσχημη ακτή και από την άλλη τα ξερά, άγρια βουνά.

Η Βάθεια έχει καταλάβει αυτή την κορυφή εδώ και αιώνες. Οι ιστορικές πηγές μιλούν γι' αυτήν από τα μέσα του 16ου αιώνα. Ο σημερινός οικισμός διαμορφώθηκε

στον λόφο κυρίως μετά τον 18ο αιώνα, ήκμασε τον 19ο και άρχισε να φθίνει από τις αρχές του 20ού αιώνα. Τον 19ο αιώνα ο οικισμός είχε 300 περίπου κατοίκους οι οποίοι είχαν ως ασχολίες τη στοιχειώδη καλλιέργεια δημητριακών, την κτηνοτροφία, το κυνήγι αλλά και την πειρατεία.

Στα τέλη του 19ου αιώνα στράφηκαν προς την καλλιέργεια της ελιάς και στον οικισμό στήθηκαν τέσσερα λιοτρίβια. Από τις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας άρχισε η φυγή των κατοίκων προς τις πόλεις και έτσι το 1979 μέσα στον παραδοσιακό οικισμό απέμειναν μόνο 11 κάτοικοι, κυρίως μοναχικές ηλικιωμένες γυναίκες, να ζουν μια ζωή δύσκολη, αποκομμένοι και στερημένοι από τα πάντα, τριγυρισμένοι από ερείπια, εγκατάλειψη και αναμνήσεις. Το ηλεκτρικό ρεύμα έφθασε εκεί το 1980.

Πρακτικά η Βάθεια ήταν ένας εγκαταλελειμμένος οικισμός. Ο τουρισμός όμως είχε ήδη χτυπήσει την πόρτα των «Μέσα χωριών» της Μάνης και ο ΕΟΤ ξανάδωσε ζωή στον οικισμό αναστηλώνοντας και μετατρέποντας σε ξενώνες πολλά κτίρια, με απόλυτο σεβασμό στο παραδοσιακό τους πρόσωπο. Έτσι η Βάθεια δεν είναι απλώς μια πανέμορφη ζωγραφιά, την οποία ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει μόνον οπτικώς, αλλά μπορεί να τη ζήσει κιόλας. Να ζητήσει δωμάτιο σε χώρο υποδοχής ο οποίος είναι ένα από τα παλιά, διατηρημένα λιοτρίβια, να μείνει σε έναν από τους εννέα αναπαλαιωμένους πύργους-ξενώνες, να απολαύσει την υπέροχη θέα, το φαγητό του ή τον καφέ του στα χαγιάτια τους, να διασταυρωθεί σε κάποιο σοκάκι με μια τυπική μανιάτικη φιγούρα που σέρνει το γαϊδούρι της, να διακόψει κάθε επαφή με τον πολύβουο σύγχρονο κόσμο.

Ο Γερολιμένας με το τουριστικό λιμάνι του, είναι το όριο μετά από το οποίο η πορεία του επισκέπτη γίνεται πιο μοναχική. Οι ταβέρνες, τα εστιατόρια, τα καταλύματα σπανίζουν, περισσεύουν όμως οι χάρες του τοπίου. Από τον Γερολιμένα η Βάθεια απέχει 15 χλμ. Ο ασφαλτοστρωμένος δρόμος ακολουθεί την ακτογραμμή. Πρώτος σταθμός το λιμανάκι Γυάλια με τη μικρή παραλία και μετά τα Άλικα που απέχουν από τον Γερολιμένα 3 χλμ. Είναι ένα τυπικό μανιάτικο χωριό με πολλούς πύργους, την παλιά εκκλησία της Παναγίας και το παρεκκλήσι του Αγίου Αντωνίου.

Από τα Άλικα ο δρόμος διακλαδώνεται αριστερά προς τη Λάγια για να διατρέξει και την άλλη πλευρά της χερσονήσου ώσπου να καταλήξει ξανά στην Αρεόπολη. Η άλλη διακλάδωση συνεχίζει την πορεία προς το Ταίναρο. Μετά τα Άλικα ο Αλμυρός, ένα

λιμανάκι στρωμένο με βότσαλο, κερδίζει το ενδιαφέρον του επισκέπτη ώσπου να φθάσει στο μικρό χωριό Κυπάρισσος. Μεσολαβούν οι Κάποι, η κλειστή παραλία της Βάθειας στρωμένη με άμμο αλλά και βότσαλα και μετά ο οικισμός πάνω στον λόφο.

-Πώς θα πάτε στη Βάθεια

Οδικώς μέσω Γυθείου και Αρεόπολης. Αθήνα-Γύθειο 255 χλμ., Γύθειο-Αρεόπολη 25 χλμ., Αρεόπολη-Βάθεια 37 χλμ. Με λεωφορείο του ΚΤΕΛ από την Αθήνα υπάρχουν οκτώ δρομολόγια την ημέρα για Γύθειο. Η διάρκεια του ταξιδιού είναι 4,5 ώρες. Από Γύθειο για Βάθεια υπάρχει ένα δρομολόγιο κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή. Η Βάθεια απέχει επίσης 1,5 χλμ. από τη θάλασσα, 15 χλμ. από τον Γερολιμένα και 26 χλμ. από τα σπήλαια Δυρού.

-Τουριστικά καταλύματα

Ορισμένα από τα ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που διαθέτει η Βάθεια, είναι τα εξής:

- **Vathia Castles**

Βάθεια Λακωνίας

Το Vathia Castles περιλαμβάνει 14 δωμάτια, εξοπλισμένα με όλες τις ανέσεις.

- **Akron Tenaro**

Βάθεια Λακωνίας

Ενοικιαζόμενα δωμάτια.

- **Scholarhio**

Βάθεια Λακωνίας

Το Scholarhio αποτελείται από 7 ενοικιαζόμενα δωμάτια, πλήρως εξοπλισμένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΛΑΚΩΝΙΑ

Η Λακωνία είναι ένας πραγματικός "Παράδεισος" για τους λάτρεις του Εναλλακτικού Τουρισμού. Ταΰγετος, Πάρνωνας και τα δυο ακρωτήρια δημιουργούν ένα μοναδικό πλέγμα αναρίθμητων κυριολεκτικά επιλογών για όσους λατρεύουν την πεζοπορία, την ορειβασία, την αναρρίχηση και την περιήγηση με ποδήλατο.

5.1.1 ΟΡΕΙΝΗ ΠΟΔΗΛΑΣΙΑ

Στο νομό υπάρχουν κατάλληλες τοποθεσίες ακόμη και για ορεινή ποδηλασία. Πρόσφατα ολοκληρώθηκε η σήμανση της ορεινής ποδηλατικής διαδρομής από την Ταΰγετη έως την Πηγή Μαγγανιάρη (μέσω Λακκωμάτων) πάνω στον οδικό άξονα του κινείται κατά μήκος του βουνού. Στην περιοχή γύρω από τη Σπάρτη γίνονται ποδηλατικοί αγώνες, με κορυφαία εκδήλωση τη "Σπαρτακιάδα" (Αθήνα Σπάρτη), που γίνεται κάθε χρόνο το Σεπτέμβρη. Πολύ σύντομα θα γίνουν μέσα από την παρούσα ιστοσελίδα πιο εκτενείς παρουσιάσεις διαδρομών όπου ο περιηγητής μπορεί να καλύψει τις διαδρομές του με ήπια ποδηλασία αλλά και διαδρομές με πιο αγωνιστικό χαρακτήρα.

5.1.2 ΑΝΑΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΤΟΥ ΤΑΪΓΕΤΟΥ - ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ

Στοιχεία: Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Σπάρτης

Ορειβατικό καταφύγιο Ταϊγέτου

Η πιο συνηθισμένη διαδρομή για την κορυφή ξεκινά από τη Σπάρτη και ακολουθεί αρχικά την Εθνική οδό προς Γύθειο. Στο 7ο χλμ. συναντά ενδεικτική πινακίδα προς Ανώγεια - Παλαιοπαναγιά - Καταφύγιο. Στρίβοντας δεξιά, σε 3 χλμ. φτάνει στα Ανώγεια κι έπειτα στην Παλαιοπαναγιά. Μετά την πλατεία συναντά ενδεικτική πινακίδα προς Τόριζα - Πολιάνα (Κρυονέριο)-Καταφύγιο.

Ακολουθώντας τον ασφαλτοστρωμένο δασικό δρόμο, αγνοεί δεξιά του διασταύρωση για τα Διπόταμα και αριστερά του για την Τόριζα. Περνά τον εποχιακό οικισμό Πολιάνα (Κρυονέριο - 850 μ.) και φτάνει στη θέση "Μαγγανιάρης", όπου υπάρχει πηγή νερού.

Αριστερά του δρόμου αρχίζει το σηματοδοτημένο μονοπάτι για το Καταφύγιο (από Παλαιοπαναγιά ως εδώ, η απόσταση είναι περίπου 2,30 ώρες με τα πόδια).

Πηγή Μαγγανιάρη

Ακολουθώντας την κόκκινου χρώματος και τετραγώνου σχήματος σήμανση του μονοπατιού, φτάνει στην πηγή "Βαρβάρα". Δέκα λεπτά πιο ψηλά, κι αφού έχει ολοκληρώσει πορεία μιάμισης ώρας, φτάνει στο ορειβατικό καταφύγιο του ΕΟΤ Σπάρτης (υψόμετρο 1.550).

Αριστερά, πίσω από το Καταφύγιο το σηματοδοτημένο μονοπάτι οδηγεί στις θέσεις "Γούβες" (αμφιθεατρική θέση με λιβάδια), "Κρατήρα" (χαρακτηριστικό τρίεδρο σχηματισμό), "Πλάκες" (συνεχές "πλακόστρωτο" μονοπάτι μικρής κλίσης) και, τέλος, στις "Πόρτες" (διάσελο σε υψόμετρο 2.200), μετά από πορεία 2-2.30 ωρών.

Χειμώνας στον Μαγγανιάρη

Από εδώ το μονοπάτι οδηγεί στην κορυφή σε 20 λεπτά περίπου. Ανεβαίνοντας προς την κορυφή, κοντά στη ΒΑ κόψη, υπάρχει μικρό σπηλαιοβάραθρο, επισημασμένο από τον ΕΟΤ Σπάρτης, που αποτελεί παγίδα του χειμώνα για τον απρόσεκτο ορειβάτη.

Στην κορυφή υπάρχει το εκκλησάκι του **Προφήτη Ηλία** και πρόχειρα πετρόχιστα κελιά. Κάθε χρόνο, το βράδυ της 19ης Ιουλίου, παραμονή της γιορτής του Αγίου, προσέρχονται δεκάδες προσκυνητές από τη Λακωνία και τη Μεσσηνία και όχι μόνον. Η κορυφή του Ταυγέτου, μια φυσική πυραμίδα που έχει πυροδοτήσει πολλές συζητήσεις και εικασίες σε προσκαλεί να την κατακτήσεις. Η θέα από ψηλά είναι συγκλονιστική και αν η τύχη σε φέρει να βρεθείς εκεί είτε στην Ανατολή του Ηλίου είτε

στη Δύση, μπορείς εύκολα να παρατηρήσεις την σκιά της πυραμίδας στον αντίστοιχο κόλπο [Ανατολή Ηλίου - Μεσσηνιακός, Δύση - Λακωνικός κόλπος].

5.1.3 ΑΝΑΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΤΟΥ ΠΑΡΝΩΝΑ

Στοιχεία: Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Σπάρτης

Η συνηθέστερη πρόσβαση γίνεται από την εθνική οδό Τριπόλεως-Σπάρτης ακολουθώντας τη διαδρομή Καρυές-Βαρβίτσα - Βαμβακού ή τη διαδρομή Βρέσθena - Μεγάλη Βρύση - Βαμβακού.

Από τη Βαμβακού αρχίζει το σηματοδοτημένο από τον ΕΟΤ Σπάρτης μονοπάτι, που οδηγεί μετά από πορεία 1,5-2 ωρών, στο ορειβατικό καταφύγιο "Γεώργιος Παπαθεοδώρου - George Pierce" σε υψόμετρο 1450. Στο Καταφύγιο οδηγεί και αυτοκινητόδρομος (26 χλμ.).

Από το Καταφύγιο βαδίζουμε 500 μέτρα περίπου στο δασικό δρόμο και συναντάμε τη σηματοδοτημένη διαδρομή για την κορυφή. Αρχικά κατηφορίζουμε, περνάμε από πηγή και ρεματιά και στη συνέχεια αρχίζουμε να ανεβαίνουμε σταθερά μέχρι να συναντήσουμε δασικό δρόμο, τον οποίο ακολουθούμε (βόρεια) ως το τέλος του.

Συνεχίζουμε σε μονοπάτι μέσα σε στενή ρεματιά για να καταλήξουμε στο οροπέδιο του Κάμπου (ως εδώ πορεία περίπου δυόμισι ωρών μέσα σε υπέροχο δάσος). Στο οροπέδιο βρισκόμαστε πια στην υποαλπική ζώνη με το λιβάδι και τα πολύχρωμα λουλούδια που το σκεπάζουν μόλις λιώσουν τα χιόνια.

Μισή ώρα ακόμη ανάβαση χωρίς μονοπάτι στο γυμνό όγκο της κορυφής, που βρίσκεται δεξιά μας (ανατολικά), για να βρεθούμε στο ψηλότερο σημείο του Πάρνωνα.

5.1.4 ΑΝΑΡΡΙΧΗΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΛΑΓΚΑΔΑΣ ΤΑΥΓΕΤΟΥ

Στην περιοχή της Λαγκάδας Ταυγέτου, λίγα χιλιόμετρα μετά τον οικισμό της Τρύπης, σ' ένα χώρο υψηλής αισθητικής και οικολογικής αξίας, έχουν ολοκληρωθεί από το καλοκαίρι του 1999 οι εργασίες για τη δημιουργία αναρριχητικού πάρκου με το άνοιγμα άνω των 50 διαδρομών αθλητικού χαρακτήρα στα πλαίσια του προγράμματος "Προστασία-Διαχείριση και Ήπια Τουριστική Αξιοποίηση Ταυγέτου".

Οι διαδρομές αναπτύσσονται σε τέσσερα πεδία: Αλώνι, Πετσάνες, Τουρλίτσα και Στάνη και κινούνται κυρίως σε πλάκες και αρνητικά. Όλες οι διαδρομές είναι επαρκώς ασφαλισμένες με ανοξείδωτα βύσματα 10 χιλιοστών (και σε κάποιες περιπτώσεις 12 χιλιοστών) και η επιστροφή γίνεται με ραπέλ από ρελέ εξοπλισμένα με δύο ασφάλειες. **Είναι υψηλής αισθητικής και δυσκολίας και απευθύνονται σε αναρριχητές που θέλουν να έρθουν σε επαφή με υψηλό επίπεδο αναρριχητικών προβλημάτων.**

Καλύτερη εποχή για αναρρίχηση θεωρείται το διάστημα από τα μέσα Μαΐου ως τα μέσα Οκτωβρίου χωρίς να αποκλείεται επιμήκυνση της περιόδου αυτής. Το υψόμετρο (περίπου 800μ.), η θέση και ο προσανατολισμός των πεδίων δημιουργούν ευχάριστες συνθήκες αναρρίχησης ακόμα και τις πιο ζεστές μέρες του καλοκαιριού.

-Πώς θα πάτε εκεί

Είτε με αυτοκίνητο, ακολουθώντας την εθνική οδό Σπάρτης -Καλαμάτας, περνώντας τον οικισμό της Τρύπης και τερματίζοντας στο χώρο στάθμευσης του Αναρριχητικού Πάρκου Λαγκάδας (15ο χλμ. Εθνικής Οδού). Είτε με λεωφορείο (ΚΤΕΛ) της γραμμής Σπάρτης -Καλαμάτας (εκτελούνται 2 δρομολόγια ημερησίως, πρωί και μεσημέρι).

5.1.5 ΙΣΤΙΟΠΛΟΪΑ

Για τους φίλους των θαλάσσιων σπορ δραστηριοποιείται ο Ναυτικός Όμιλος Λακωνίας, με έδρα το Γύθειο, που διεξάγει ιστιοπλοϊκούς αγώνες (ανάμεσα στους οποίους και το Ράλι Νοτίου Ελλάδος), με συμμετοχή πολλών Ελλήνων και ξένων. Ο θαλάσσιος περίπλους της Λακωνίας για όποιον διαθέτει σκάφος είναι ιδιαίτερα γοητευτικός, με προσβάσεις σε: Κυπαρίσσι, Γέρακα, Μονεμβάσια, Νεάπολη, Ελαφόνησο, Πλύτρα, Γύθειο, Κότρωνας, Πόρτο Κάγιο, ακόμη και σε Γερολιμένα και Καραβοστάσι Οιτύλου. Στον κόλπο της Νεάπολης και στην παραλία του Μαυροβουνίου δίνουν ραντεβού κάθε χρόνο οι φίλοι του σέρφινγκ.

5.1.6 ΟΔΗΓΗΣΗ 4x4

Για τους λάτρεις της τετρακίνησης, η Λακωνία διαθέτει ακόμη δυσπρόσιτες τοποθεσίες μεγάλης ομορφιάς που μπορεί κανείς να επισκεφτεί με αυτοκίνητα 4x4, διασχίζοντας ορεινούς δρόμους, ποταμάκια και τρεχούμενα νερά, τόσο στον ορεινό όγκο του Πάρωνα γύρω από τον Άγιο Πέτρο ή στο δήμο του Ζάρακα, όσο και στον Ταΰγετο από τη βόρεια πλευρά του έως την περιοχή της δύσκολης Μάνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ

Ορισμένες από τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζονται στα ήθη και έθιμα της Μάνης είναι οι εξής:

- α. Η ενδυμασία -παρόμοια όπως αυτή των νησιωτών- ήταν διαφορετική από αυτές των λοιπών κατοίκων της Ελλάδας, αλλά και της Πελοποννήσου.
- β. Κοινή καταγωγή και κοινά ανθρωπολογικά χαρακτηριστικά.
- γ. Ιδιαιτερότητα στην Οργάνωση, Διοίκηση και Παραγωγική Διαδικασία.
- δ. Μοναδική αγάπη στην ελευθερία και την οικογενειακή τιμή.
- ε. Οι Μανιάτες ήταν πολύ θεοσεβείς και τηρούσαν με ευλάβεια τις εορτές και τις νηστείες. Ο σεβασμός προς το θείο αποδεικνύεται από τις εκατοντάδες των βυζαντινών εκκλησιών που ανεγέρθηκαν σε κάθε σημείο της Μανιάτικης γης, ακόμα και σε απότομους γκρεμούς για να μην είναι προσβάσιμοι από τους άπιστους, και να εκτελούν σ'αυτές τα θρησκευτικά τους καθήκοντα οι οικογένειες τους ,όταν τις μετέφεραν στις κορυφές του Ταυγέτου ή σε απόκρημνα μέρη ,για να έχουν ελευθερία κινήσεων και να είναι απερίσπαστοι κατά τη διάρκεια που υπεράσπιζαν τον τόπο τους.

Μοναδικά ήθη και έθιμα:

1. Γδικιωμός, φαμέλια, μοιρολόγια.
2. Άγραφη απαγόρευση και άρνηση της χήρας να συνάψει 2ο γάμο.
3. Ξέβγαλμα, η δυνατότητα του εχθρού Μανιάτη να περάσει μέσα από εχθρικό χωριό με τη συνοδεία ατόμου «ξεβγαλτή ή συνεβγαλτή» που έχαιρε εκτίμησης.
4. Κάθε προσβολή γυναικός, ιδιαίτερα παντρεμένης οδηγούσε στη θανάτωση του προσβάλλοντος από την οικογένεια της προσβληθείσας.
5. Η τρέβα, η προσωρινή ανακωχή των εχθροπραξιών για διάφορους λόγους.
6. Ψυχικό, η αίτηση συγνώμης-πράξη πολύ ταπεινωτική.

Η θέση του άνδρα και της γυναίκας:

Την πρώτη θέση στην ιεραρχία της οικογένειας κατέχει ο πατέρας (κύριος ή αφέντης). Τα θηλυκά μέλη δεν είχαν ούτε κληρονομικά ούτε άλλα δικαιώματα. Όφειλαν υπακοή και να εργάζονται σκληρά, γιατί οι άνδρες ήταν διαρκώς απασχολημένοι, είτε με τους οικογενειακούς πολέμους, είτε ενάντια στους εξωτερικούς εχθρούς. Η χήρα δεν είχε δικαιώματα, εκτός και αν ήταν μητέρα αρσενικών παιδιών. Το διαζύγιο ήταν άγνωστη λέξη.

Σκοπός του γάμου ήταν η απόκτηση αρσενικών παιδιών(πολεμιστών) και όταν αυτό συνέβαινε οι συγγενείς βαρούσαν «ντουφεκιές», δινόντουσαν «συγχαρήκια» (φιλοδώρημα) σε όποιον έφερνε πρώτος το νέο και ευχόντουσαν:

*«...να είναι καλορίζικο χρόνια πολλά να ζήσει,
να γίνει στ' άρματα καλός και τους εχθρούς να σβήσει...»*

Ο θάνατος και το μοιρολόι:

Το ξακουστό **μανιάτικο μοιρολόγι** δεν εκφράζει μόνο τη συνταρακτική παρουσία του θανάτου. Είναι και η σπαραχτική διαμαρτυρία της νέας γυναίκας που μένει χήρα. Η απελπισμένη φωνή της κόρης που μένει χωρίς προστάτη. Η λυπηρότερη έκφραση της υπέρτατης οδύνης, η γοερή και τρυφερή συνάμα κραυγή της κεραυνοχτυπημένης μάνας που μένει χωρίς παιδί.

Μετά την αγγελία του θανάτου οι συγγενείς προσέρχονταν στο σπίτι του πεθαμένου, λυπημένοι και «σκούζοντας» (κραυγάζοντας θορυβωδώς): «Αδέλφι!!! Αδέλφι!!! Μπάρμπα μου και αφέντη μου!!!» και άλλα ανάλογα προς στη συγγένεια, την ηλικία του αποθανόντος και την κοινωνική του θέση.

Οι άνδρες κάθονταν λυπημένοι και οι γυναίκες μοιρολογούσαν, θυμίζοντας το χορό της αρχαίας τραγωδίας - με την κορυφαία να αυτοσχεδιάζει και οι άλλες γυναίκες γύρω της να συνοδεύουν σε δεύτερο ήχο (κάτι ανάλογο με τον πρώτο ψάλτη και τους βοηθούς του). Το μοιρολόι συνοδευόταν από αυτογρονθοκοπήματα στο στήθος της μοιρολοίστρας, τράβηγμα των μαλλιών και γρατζούνισμα του προσώπου με τα νύχια.

6.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Από τις πιο γνωστές και σημαντικές εκδηλώσεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος που γίνονται στη Λακωνία είναι οι εξής:

- Στις 6 Ιανουαρίου με ευλάβεια και κατάνυξη και με συμμετοχή πλήθους κόσμου γίνεται ο αγιασμός των υδάτων στο λιμάνι του Γυθείου.
- Κάθε χρόνο, το τελευταίο Σάββατο της Αποκριάς, έχει καθιερωθεί το καρναβάλι του Γυθείου. Ένας θεσμός που αρχίζει να έχει μεγάλη απήχηση.
- Τα Μαραθνήσεια είναι μια σειρά πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων που γίνονται από τα μέσα Ιουλίου ως τα μέσα Αυγούστου και περιλαμβάνουν θεατρικές, μουσικές και εικαστικές εκδηλώσεις, λαϊκό θέατρο σκιών και πολλούς αθλητικούς αγώνες.
- Κάθε δύο χρόνια γιορτάζεται εντυπωσιακά η ναυτική εβδομάδα.
- Στις 14 Σεπτεμβρίου αρχίζει και διαρκεί για 8 ημέρες μεγάλη εμποροπανήγυρη.
- Στις 30 Σεπτεμβρίου γιορτάζεται η "γιορτή της μαρίδας", εν όψει της έναρξης της αλιευτικής περιόδου, με μουσικές εκδηλώσεις στο λιμάνι και μπουφέ με μαρίδες για τον επισκέπτη.

Αξιοσημείωτες είναι ορισμένες ακόμη σημαντικές εκδηλώσεις που γίνονται και παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον:

- **Απόκριες**

Κατά τη διάρκεια της Αποκριάς μπορείτε να επισκεφθείτε μικρές καρναβαλικές εκδηλώσεις σε χωριά έξω από την πόλη, εκδηλώσεις που διατηρούν το παραδοσιακό τους χρώμα και συναρπάζει τον τουριστικό χαρακτήρα άλλων καρναβαλικών εκδηλώσεων της χώρας. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις εκδηλώσεις στις Κροκέες (1^{ες} Απόκριες), στο ξακουστό Δαφνί (Τυρινή) και του Μυστρά (Καθαρά Δευτέρα).

- **17 η Μαρτίου**

Στη λεβεντογέννα Μάνη γίνεται μέγας Αρχιερατικός Όρθρος και θεία λειτουργία στην οποία χοροστατεί ο Μητροπολίτης Γυθείου-Οιτύλου και Πάσης Μάνης Χρυσόστομος. Πραγματοποιούνται επετειακές εκδηλώσεις του ξεκινήματος των Μανιατών για την Μεσσηνία για την απελευθέρωσή της από τον Τουρκικό ζυγό. Εν συνεχεία γίνεται στρατιωτική και σχολική παρέλαση στην πλατεία της Αρεόπολης. Μετά το πέρας της παρέλασης καταθέτονται τιμητικά στεφάνια στον ανδριάντα του Στρατηγού Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη και ακολουθούν τα μανιάτικα χορευτικά

- **Οι Δ' Χαιρετισμοί στον Άγιο Δημήτριο - Μυστράς**

Στο ναό του Αγίου Δημητρίου στον Βυζαντινό Μυστρά γίνεται η καθιερωμένη θρησκευτική εκδήλωση με τους Δ' Χαιρετισμούς της Θεοτόκου και χοροστατεί ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας και Σπάρτης Ευστάθιος.

- **Παλαιολόγεια**

Στις 29 Μαΐου πραγματοποιούνται στον Μυστρά οι εκδηλώσεις των ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΕΙΩΝ, τόσο στον αρχαιολογικό χώρο με πολιτιστικές εκδηλώσεις, όσο και στο Δήμο Μυστρά προς τιμήν του Δεσπότη του Μυστρά και τελευταίου βυζαντινού Αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, ο οποίος θυσιάστηκε υπερασπιζόμενος την Κωνσταντινούπολη.

- **Εκδηλώσεις Σαϊνοπούλειου Αμφιθέατρου**

Πολλές πολιτιστικές, μουσικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις στο Σαϊνοπούλειο Αμφιθέατρο καθόλη τη διάρκεια του καλοκαιριού. Μεγάλοι ηθοποιοί και τραγουδιστές λαμπρύνουν τους θεατές από όλη τη Πελοπόννησο.

- **Σπάρταθλον**

Αγώνας δρόμου αντοχής που μετράει βαθμολογικά στο παγκόσμιο πρωτάθλημα, στην κατηγορία υπερ-μαραθώνιων αποστάσεων, με εκκίνηση την Αθήνα και τερματισμό το άγαλμα του Λεωνίδα στην Σπάρτη ακολουθώντας την αρχαία διαδρομή του Φειδιππίδη. Γίνεται κάθε χρόνο το τελευταίο Σάββατο του Σεπτεμβρίου και καταλήγει σε ένα μεγάλο γεγονός στην κεντρική πλατεία της πόλης. Οι συμμετέχοντες αθλητές που είναι πάνω από τριάντα πέντε (35) χώρες καλούνται για να καλύψουν την απόσταση σε λιγότερο από 28 ώρες.

- **Τοπική γιορτή**

Στις 26 Νοεμβρίου είναι εορτή του Πολιούχου Σπάρτης ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΩΝΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΟΕΙΤΕ .Τελείται Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό του Οσίου Νίκωνος (πλησίον πλατείας-Μουσείου Σπάρτης). Μετά την τέλεση της Θείας Λειτουργίας, γίνεται η λιτανεία και Μεταφορά της Ιερής εικόνας.Πρωτοστατεί ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μονεμβασίας και Σπάρτης Ευστάθιος και σύσσωμος ο Κλήρος και ο Λαός της Σπάρτης.

Πολυάριθμα άλλα γεγονότα, μικρότερης κλίμακας, διοργανώνονται κατά τη διάρκεια του χρόνου και στην ευρύτερη περιοχή του Νομού. Ενδεικτικά αξίζει να αναφέρουμε το φεστιβάλ της Πανσέληνου του Αυγούστου στο Μυστρά, η Γιορτή Πορτοκαλιού στη Στεφανιά, η Γιορτή Λαδιού στη Σελλασία, όπου συνδιοργανωτής της γιορτής είναι ο γνωστός σκηνοθέτης Μανούσος Μανουσάκης, η Ζωοπανήγυρη-Εμποροπανήγυρη στο Μυστρά τον Αύγουστο (25 Αυγ.-2 Σεπτ.) κ.ά.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΛΑΚΩΝΙΑΣ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ-ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο βασικός πυρήνας των τουριστών (70 %) της Λακωνίας είναι ημεδαποί, γεγονός που σημαίνει ότι η περιοχή δεν έχει δεχθεί ακόμη μεγάλο τουριστικό ρεύμα από το εξωτερικό, λόγω έλλειψης υποδομών στην περιοχή του Νομού (δρόμοι, λιμάνια, αεροδρόμια, συγκοινωνίες κλπ.). Πάντως, μετά και τους Κυβερνητικούς Προγραμματισμούς για νέες υποδομές στην Κεντρική Πελοπόννησο μετά το 2013 (δρόμος Τρίπολης-Σπάρτης, δρόμος Τρίπολης-Καλαμάτας), υπάρχει μια δυναμική για νέες επενδύσεις σε τουριστικά καταλύματα κυρίως σε μικρομεσαίες μονάδες. Επίσης, γίνονται αρκετές πτήσεις CHARTERS μέσω Καλαμάτας, που αυξάνουν τις προοπτικές της περιοχής, οπότε για την επόμενη δεκαετία αναμένεται να σημειωθεί αύξηση, τόσο στις κλίνες, όσο και στην πληρότητα των ξενοδοχείων της περιοχής.

Μεγάλη αξία για την τουριστική ανάπτυξη της Μάνης έχει επίσης ο δρόμος Καλαμάτας-Αρεόπολης που αν ολοκληρωνόταν θα διευκόλυνε τη μεταφορά τουριστών μέσω του αεροδρομίου της Καλαμάτας και θα βοηθούσε στον σχηματισμό νέων τουριστικών πακέτων (ανάπτυξη συνεργασίας με τους γειτονικούς Νομούς). Η λειτουργία του αεροδρομίου της Σπάρτης για πτήσεις charter είναι εξαιρετικά χρήσιμη για την επέκταση του τουρισμού των αλλοδαπών, τουλάχιστον ώσπου να ολοκληρωθεί η νέα εθνική οδός Τρίπολης-Σπάρτης.

Γενικότερα, από την εικόνα των αλλοδαπών τουριστών του Νομού στην περίοδο 2003-2007, προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο κορμός της τουριστικής βιομηχανίας του Νομού είναι κυρίως από χώρες της Ευρώπης.

Επίσης, θετικό είναι το γεγονός της Ναυτιλιακής σύνδεσης του Γυθείου με την Κρήτη από το 2004 και μετέπειτα, που διευκολύνει την πρόσβαση του κρητικού αλλά και του παγκόσμιου τουρισμού μέσω θαλάσσης. Από την άλλη μεριά, η είσοδος τουριστών από την Πάτρα αποτελεί μια μόνιμη ροή ευρωπαϊκού τουρισμού μέσω Ιταλίας. Αρνητικό σημείο χαρακτηρίζεται η διεθνής οικονομική κρίση, η διάρκεια της οποίας δεν μπορεί να εκτιμηθεί στα πλαίσια της μελέτης.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΤΟΥ
ΝΟΜΟΥ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ				CAMPING			
ΕΤΟΣ	ΗΜΕΛΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΚΑΙΝΕΣ	ΗΜΕΛΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
2004	100673	26406	127079	2808	3113	9182	12295
2005	96089	36495	132584	3115	5200	18789	23989
2006	101134	34137	135271	2875	6293	19026	25319
2007	99915	30460	130375	3198	5208	13041	18249

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΝΟΜΟΥ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Α΄			Β΄			Γ΄			Δ΄			Ε΄			ΣΥΝΟΛΟ		
ΕΤΟΣ	<u>ΞΕΝ ΔΩΜ ΚΑΙ</u>			<u>ΞΕΝ ΔΩΜ ΚΑΙ</u>			<u>ΞΕΝ ΔΩΜ ΚΑΙ</u>			<u>ΞΕΝ ΔΩΜ ΚΑΙ</u>			<u>ΞΕΝ ΔΩΜ ΚΑΙ</u>			<u>ΞΕΝ ΔΩΜ ΚΑΙ</u>		
2003	9	131	275	21	607	1166	38	847	1599	14	193	390	3	35	74	85	1813	3504
2004	10	151	325	20	591	1139	43	928	1739	14	195	402	-----	-----	-----	87	1865	3605
2005	12	165	358	24	649	1269	41	892	1664	14	179	372	-----	-----	-----	91	1885	3663
2006	12	161	356	25	658	1281	43	901	1690	13	165	342	-----	-----	-----	93	1885	3669
2007	13	167	370	31	746	1453	46	921	1722	11	141	296	-----	-----	-----	101	1975	3841

ΠΗΓΗ: ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΠΟΥ ΕΠΙΣΚΕΠΤΟΝΤΑΙ ΤΗ
ΛΑΚΩΝΙΑ

Από μια στατιστική έρευνα προέκυψε ότι οι πλέον δημοφιλείς περιοχές της Λακωνίας που προτιμούν να επισκέπτονται οι τουρίστες είναι:

ΔΥΡΟΣ :	7,5 %
ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ :	8,1%
ΑΡΕΟΠΟΛΗ :	8,9 %
ΜΥΣΤΡΑΣ :	13,3 %
ΝΕΑΠΟΛΗ :	15,6 %
ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ :	36,9 %
ΓΥΘΕΙΟ :	48,6 %
ΣΠΑΡΤΗ :	48,9 %

Οι τουρίστες που επισκέπτονται περισσότερο τη Λακωνία προέρχονται από τις εξής χώρες:

- Γερμανία
- Μεγάλη Βρετανία
- Σκανδιναβικές Χώρες
- Γαλλία

Ομάδες τουριστών που προέρχονται από αυτές τις χώρες είναι:

- Οικογένειες με παιδιά
- Άτομα τρίτης ηλικίας
- Νέοι εργαζόμενοι ηλικίας 25-35
- Μαθητές-φοιτητές
- Άτομα μέσης και ανώτερης εισοδηματικής τάξης

Επίσης, προέρχονται και από τις εξής χώρες:

- Πολωνία
- Ρωσία
- Τσεχία
- Ουγγαρία
- Σλοβακία
- Λιθουανία
- Λετονία
- Εσθονία

Ομάδες τουριστών που προέρχονται από αυτές τις χώρες είναι:

- Άτομα ανώτερης εισοδηματικής τάξης
- Επιχειρηματίες
- Ενδιαφερόμενοι για Θρησκευτικό Τουρισμό

Άλλοι επισκέπτες προέρχονται από:

- Ολλανδία
- Βέλγιο
- Αυστρία
- Ιταλία

Ομάδες τουριστών που προέρχονται από αυτές τις χώρες είναι:

- Άτομα μέσης και ανώτερης εισοδηματικής τάξης
- Οικογένειες με παιδιά
- Ενδιαφερόμενοι για Θεματικό Τουρισμό

Τέλος, πολλοί επισκέπτες προέρχονται από:

- ΗΠΑ
- Καναδάς
- Αυστραλία
- Ιαπωνία
- Κίνα

Ομάδες τουριστών που προέρχονται από αυτές τις χώρες είναι:

- Μετανάστες ελληνικής καταγωγής
- Επιχειρηματίες /Ανώτερα στελέχη
- Συνταξιούχοι

ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Ορισμένα από τα μέσα τα οποία χρειάζονται για να προβληθεί ο Νομός και να γίνει με κατάλληλο τρόπο η προώθηση του τουριστικού προϊόντος της Λακωνίας, προκειμένου να υπάρξουν θετικές προοπτικές για αύξηση της τουριστικής κίνησης στο μέλλον, είναι τα εξής:

- Μέσω διαφημιστικών εντύπων
- Μέσω διαφημίσεων σε εφημερίδες-περιοδικά
- Μέσω του INTERNET
- Από γραφείο πληροφοριών του ΕΟΤ
- Μέσω ταξιδιωτικών πρακτορείων
- Από τουριστικούς οδηγούς
- Μέσω διαφημίσεων στην τηλεόραση και στο ραδιόφωνο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΙΟΤΟΠΟΙ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Γέρακας

Ενάμισι χιλιόμετρο νοτιοανατολικά του χωριού Άγιος Γεώργιος απέναντι από την Ελαφόνησο, βρίσκεται η Στρογγύλη Λίμνη, που αποτελεί σημαντικό βιότοπο.

Είναι λιμνοθάλασσα και συνεχίζεται κατά μήκος της παραλίας με τις δύο μικρές λίμνες του Μάγανου και του Νεραντζιώνα.

Στον περίγυρο της Λίμνης, από τη μεριά της θάλασσας, υπάρχουν θαλαμωτοί τάφοι της προϊστορικής εποχής και στο βυθό της θάλασσας, μπροστά από την παραλία με τους τάφους και απέναντι από το νησάκι Παυλοπέτρι, βρίσκεται μια ολόκληρη προϊστορική πόλη που ανακαλύφθηκε το 1968 κι έγινε διεθνώς γνωστή ύστερα από έρευνα του Ινστιτούτου Ωκεανογραφίας του Πανεπιστημίου του Κέμπριτζ.

Η Λίμνη είναι αναγνωρισμένος υγρότοπος και έχει συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα NATURA 2000. Η χλωρίδα γύρω από τη λίμνη αλλά και στην Ελαφόνησο είναι αξιόλογη και περιλαμβάνει ένα σπάνιο και απειλούμενο είδος Κέδρου. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι στην ευρύτερη περιοχή των Βατικών είχαν βρεθεί από τον περίφημο βοτανολόγο Κωνσταντίνο Γουλιμή, τρία μοναδικά στον κόσμο φυτικά είδη: η Τουλίπα Γουλιμή, η Λινάρια Hellenica και το Θυμάρι *Linum Leucanthemum*, με μελιτζανιά ή κόκκινα φύλλα.

Το απολιθωμένο δάσος

Στις αμμουδερές παραλίες τέλος, συχνή είναι η παρουσία της χελώνας *caretta-caretta*. Στην περιοχή του Μαλέα υπάρχει ένα μνημείο της φύσης παγκόσμιας σημασίας. Πρόκειται για το περίφημο απολιθωμένο δάσος, που βρίσκεται κοντά στη θάλασσα και εντυπωσιάζει τον επισκέπτη με τους ηλικίας εκατομμυρίων ετών κορμούς του, καθώς υψώνονται μέσα από το έδαφος που το αποτελεί τεράστιος αριθμός απολιθωμένων κοχυλιών, δημιουργώντας έτσι ένα φυσικό ψηφιδωτό.

Η μικρή παραθαλάσσια λίμνη του Αστερίου θεωρείται σημαντικός βιότοπος, καθώς συγκεντρώνει πολλά είδη αποδημητικών πουλιών. Επίσης θεαματικός υδροβιότοπος είναι και η λιμνοθάλασσα του Γέρακα.

ΑΚΡΩΤΗΡΙ ΤΑΙΝΑΡΟ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΙΣ ΠΥΛΕΣ ΤΟΥ ΑΔΗ

Το Ταίναρο ή Ακροταίναρο, είναι μια πολυσυζητημένη περιοχή που αναφέρεται διαρκώς από τότε που πρωτογράφηκε στον Ομηρικό Ύμνο για τον Απόλλωνα, μέχρι τις σύγχρονες ιστορίες που μνημονεύουν την ναυμαχία του Ταϊνάρου το 1942.

Το ακρωτήριο ονομάστηκε Ταίναρο σε χρόνους που βρισκόταν έξω από τον έλεγχο της Ιστορίας. Οι Δωριείς όταν έφτασαν στο τελευταίο σημείο της Ευρωπαϊκής ηπείρου του έδωσαν το όνομα «Μεταπέα Άκρα», δηλαδή ακρωτήριο που βρίσκεται

ανάμεσα σε δύο θάλασσες (Λακωνικός και Μεσσηνιακός κόλπος), απ' όπου προέρχεται η ονομασία Κάβο Ματαπάς.

Η αρχαιότατη πόλη Ταίναρο ήταν οικισμένη από τη προκλασική εποχή, γύρω από το ναό του Ήλιου, που βρισκόταν μέσα στο άδυτο σπήλαιό του και είχε πηγή με νερό. Το 1968 παρατηρήθηκαν ίχνη νεολιθικής ζωής. Στη συνέχεια στους κλασικούς Ελληνικούς χρόνους έγινε ναός του Ποσειδώνα.

Ο Γαιήοχος έχει λατρεία προϊστορική και στην Ιστορική εποχή ταυτίζεται άλλοτε με το Ποσειδώνα, άλλοτε με το Χθόνιο Δία και άλλοτε με τον Άδη Κλύμενο. Τη προσωνομία Γαιήοχος είχαν και οι τρεις αδελφοί: Ζευς, Ποσειδών, Πλούτων, γιατί και οι τρεις είχαν από κοινού την εξουσία της γης.

Από επιγραφές και από πληροφορίες συγγραφέων μαθαίνουμε ότι το Ταίναρο ήταν, επί σειρά αιώνων, το θρησκευτικό κέντρο των Λακώνων. Εκεί υπήρχε σύμφωνα με τον Πausανία ο ναός του Ταινάρου (Γαιήοχου) Ποσειδώνα, ο οποίος λατρευόταν ιδιαίτερα από τους Λάκωνες. Ο ναός αποτέλεσε κέντρο του «Κοινού των Ελευθερολακώνων» και διέθετε χάλκινο αφιέρωμα με το Κιθαρωδό Αρίωνα πάνω σε δελφίни.

Ο ναός του Ποσειδώνα, το πιο πιθανό είναι να βρίσκεται λίγο πιο πέρα από το εκκλησάκι του Ασωμάτου, για τη κατασκευή του οποίου χρησιμοποιήθηκαν υλικά από τον ναό, ενώ κοντά του εντοπίστηκαν Ελληνιστικά ευρήματα και θραύσματα. Περίπου 500 μ. από το ναό του Ποσειδώνα και εντός του χώρου της αρχαίας πόλης Ταίναρος σώζεται διακοσμητικό ψηφιδωτό από δάπεδο οικίας της Ελληνιστικορωμαϊκής εποχής (1^{ου} αιώνα μ.Χ.), αποκαλούμενο «Άστρο της Αριάς».

Επίσης, σύμφωνα με τον Πausανία, στην περιοχή υπήρχε και μία πηγή που είχε την ιδιότητα να δείχνει σε όσους την κοιτούν λιμάνια και πλοία. Αυτή η ιδιότητα έπαψε όταν μία γυναίκα ξέπλυνε μέσα σ' αυτή μολυσμένα ρούχα.

Πολλοί θρησκευολόγοι διατύπωσαν την άποψη ότι στο Ταίναρο υπήρχε Μαντείο, ενώ η φήμη του Ταινάρου οφείλεται, σύμφωνα με τον Πλούταρχο, στο γεγονός ότι εκεί υπήρχε ονομαστό «Ψυχοπομπείο».

Οι ντόπιοι υποστήριζαν ότι η λέξη Κριτήρι, που λέγεται για το Ακροταίναρο δεν

σημαίνει Ακρωτήριο, αλλά Κριτήριο των Ψυχών ή Ανώτατο Δικαστήριο. Εκεί υπήρχαν οι Πύλες του Άδη απ' όπου κατέβηκε ο Ηρακλής και ανέβασε τον Κέρβερο στην γη κατά το τελευταίο του άθλο. Επίσης από εκεί κατέβηκε και ο Ορφέας για να πάρει την Ευρυδίκη, ενώ εκεί κρύφτηκε και ο Σπαρτιάτης Πausanίας, ο Άρπαλος που έκλεψε τους θησαυρούς του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Σημαντικό κτίσμα της περιοχής είναι και ο Φάρος του Ταινάρου, ύψους 16 μ., ο οποίος κτίστηκε από Γάλλους το 1882 σε υψόμετρο 25 μ. από τη θάλασσα και άρχισε να λειτουργεί το 1887. Οι λιθόκτιστοι τοίχοι του είναι εξωτερικά επιχρισμένοι, ενώ μαρμάρيني και εμφανείς είναι οι γωνιακοί λίθοι, το γείσο, το στηθαίο του κτίσματος τα τοξωτά των παραθύρων και των εισόδων. Ο Φάρος ανακαινίστηκε το 1930 και το 1950, ενώ έχει εμβέλεια 22 ναυτικά μίλια.

Ο Φάρος

Ο φάρος δεσπόζει στο μυτερό άκρο που λογχίζει τη Μεσόγειο. Κατασκευάστηκε από τους Γάλλους το 1882 σε υψόμετρο 25μ. από τη θάλασσα, έχει εμβέλεια 22 ναυτικά μίλια και λειτούργησε για πρώτη φορά το 1887. Ο τετράγωνος πύργος του, ύψους 16μ., στέφεται ακόμη από τον διάροφο μεταλλικό κλωβό με τον φωτιστικό μηχανισμό και το περιστροφικό διοπτρικό. Μεγάλα πλοία περνούν συνεχώς μπροστά παρακάμπτοντας τον φημισμένο Κάβο Ματαπά, το Ακρωτήριο Ταίναρο. Η πρώτη ανακαίνιση του φάρου έγινε το 1930. Στα χρόνια της Κατοχής έπαψε να λειτουργεί και το 1950, μετά τη δεύτερη ανακαίνιση, φιλοξενούσε 3 φαροφύλακες! Οι λιθόκτιστοι τοίχοι του είναι εξωτερικά επιχρισμένοι, ενώ μαρμάρيني και εμφανείς είναι οι γωνιακοί λίθοι, το γείσο, το στηθαίο του κτίσματος τα τοξωτά των παραθύρων και των εισόδων.

Πόρτο-Κάγιο

Το ταξίδι στο Ακροταίναρο χρειάζεται οπωσδήποτε μια στάση στο πειρατικό κρησφύγετο του Πόρτο-Κάγιο. Ασφαλές λιμάνι περικυκλωμένο από υψώματα, θέρετρο

για λίγους και εκλεκτούς που γνωρίζουν την ύπαρξή του, καλός ψαρότοπος και απομονωμένο-κρυφό σημείο. Αγναντεύοντας απέναντι βλέπεις τον οικισμό Αχίλλειο και τα ερείπια του κάστρου που μισο-έχτισαν οι Τούρκοι το 1570, διακρίνονται αχνά. Ο όρμος του Πόρτο-Κάγιο ονομαζόταν Ψαμμαθούς από τα αρχαία χρόνια κατοίκησής του λόγω των χαλικιών της παραλίας, ενώ το τοπωνυμικό «Κάγιο» μπορεί να προέρχεται από τις γαλλικές λέξεις caillieu (καγιού), που σημαίνει χαλίκι ή caille (κάγ) που σημαίνει ορτύκι.

Στην άκρη του όρμου, ένα σκουριασμένο κανόνι, μπηγμένο σαν πάσσαλος στο χώμα, πιστεύεται πως είναι ένα από τα κανόνια του Λάμπρου Κατσώνη! Το 1792, ο φημισμένος Έλληνας θαλασσομάχος, κυνηγημένος από Τούρκους, Ρώσους, Γάλλους και Ενετούς βρήκε καταφύγιο στον όρμο του Πόρτο-Κάγιο. Οι ανεξάρτητοι Μανιάτες τον δέχτηκαν και από ξηράς θα ήταν πολύ δύσκολο να εισβάλουν στο κρησφύγετό του. Οχύρωσε εξαιρετικά όλο τον όρμο με συστοιχίες από κανόνια και ξεκίνησε τις επιδρομές εναντίον των Τούρκων σε όλο το Αιγαίο.

Γαλλικές και τουρκικές φρεγάτες έφτασαν τον Ιούνιο του 1792 στο Πόρτο-Κάγιο και ο Λάμπρος Κατσώνης αντιστάθηκε σθεναρά για δύο ημέρες. Ξημερώματα της τρίτης ημέρας που οι Γάλλοι αποβιβάστηκαν στο Πόρτο-Κάγιο, δεν βρήκαν κανέναν! Όλοι είχαν διαφύγει την προηγούμενη νύχτα, τα πλοία ήταν σκέτα κουφάρια, χωρίς πανιά και χωρίς κανόνια. Τα είχαν θάψει οι άντρες του Κατσώνη με βοήθεια από τους Μανιάτες.

ΤΑΥΓΕΤΟΣ

Ονομασία

Πήρε το όνομά του από την Ταϋγέτη, κόρη του Άτλαντα, ενώ η ψηλότερη κορυφή του ονομαζόταν Ταλετός. Οι Μανιάτες όμως τον αποκαλούν Μακρινό Ηλία. Από την Ανατολική Μάνη τμήμα της κορυφής του Ταϋγέτου δίνει την εικόνα κλειστού χεριού, γροθιάς, και τα πέντε αντερείσματα έδωσαν το όνομα Πενταδάκτυλος.

Ειδικά για τους Μανιάτες στη Μάνη, που κατά τον Νικηφόρο Βρεττάκο συναντάμε το «ερωτικό σμίξιμο του ήλιου και της πέτρας», ο Ταϋγετος αποτελεί σύμβολο, αφού στις πλαγιές και στις βουνοκορφές του διατηρήθηκε άσβεστη η φλόγα της Ελευθερίας. Εκεί έβρισκαν καταφύγιο οι κατατρεγμένοι και εκεί είναι που γράφτηκαν πολλές ηρωικές στιγμές των προγόνων μας. Εκεί έχτισαν τα χωριά τους, από τα οποία η Πολιτεία έχει αναγνωρίσει 98 παραδοσιακούς οικισμούς από τους 118 που συνολικά βρίσκονται σε όλη τη Πελοπόννησο.

Τέλος, ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει σπηλαιολογία, ορεινή ποδηλασία, πεζοπορικές και ορειβατικές διαδρομές στις πλαγιές ή στα φαράγγια του βουνού, καθώς ο Ταϋγετος προσφέρεται για εναλλακτικό τουρισμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Σφήκας Γεώργιος, «Λακωνία- Σπάρτη, Μυστράς, Μονεμβασιά, Μάνη», Εκδόσεις EXPLORER
- Ψημένος Γ. Στέφανος, «ΑΝΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗ ΜΑΝΗ», ROAD ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.
- Κουτσιλιέρη Α., «Λακωνία και Ελληνισμός», Εκδόσεις Φιλιππότης

Επίσης, για την πτυχιακή αυτή χρησιμοποιήθηκαν πληροφορίες και από τις παρακάτω τοπικές εφημερίδες:

- «Αδούλωτη Μάνη», Εκδότης Γ. Π. Δημακόγιαννης
(Τοπική εφημερίδα Αρεόπολης)
- «Μανιάτικη Αλληλεγγύη», Εκδότης Αντ. Ρουμανέας

Επίσης, αρκετά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν, βασίζονται σε πληροφορίες που αντλήθηκαν από τις παρακάτω ιστοσελίδες:

- www.visitlakonia.com
- www.inlaconia.gr
- www.holiday.gr
- www.aboutgreece.gr
- www.hotellink.gr

